

**Mandulavirág Óvoda
Csopak**

✉: Kossuth u. 26.
8229

☎ : 06-87 / 446-080

E-mail: ovoda@csopak.hu

HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAM

Csopak, 2021.

„Az emberi élet telve van örömforrásokkal, amelyeknek mindegyikéből együttesen meríteni - ez adatik meg a játszó gyermeknek. De részesülhet benne a realitás szigorú határai között a felnőtt is”

(Mérei Ferenc)

„A felnövő ember felhagy a játsszal, látszólag lemond arról az örömtöbbletről, ami a játékból származik. De aki ismeri az ember lelki életét, az tudja, hogy talán semmi sem fogható ahhoz a nehézséghez, amit az örömről való lemondás jelent.”

(Sigmund Freud)

AZ INTÉZMÉNY ADATAI

Neve: **Mandulavirág Óvoda**

Székhelye: 8229 Csopak, Kossuth L. u. 26.

Alapító és fenntartó_szerve: **Csopak Község Önkormányzata**

Székhelye: 8229 Csopak, Petőfi u. 2.

Alapító okirat kelte: Csopak, 1992. június 09.

Módosítva: 2019. július 12.

Típus_szerinti_besorolása:

A tevékenység jellege alapján: Költségvetési szerv, közintézmény

Feladat ellátási funkciója alapján: Önállóan működő

Az előirányzatok feletti rendelkezési jogosultság szempontjából teljes jogkörrel rendelkezik.

nx

Alaptevékenység: Óvodai nevelés, ellátás szakmai feladatai
Óvodai nevelés, ellátás működtetési feladatai
Gyermekétkeztetés köznevelési intézményben
Munkahelyi étkeztetés köznevelési intézményben
Szociális étkeztetés szociális konyhán.

Felügyeleti szerv: **Csopak Község Önkormányzata**

I. BEVEZETŐ

Az Óvodai nevelés országos alapprogramja (továbbiakban: Alapprogram) meghatározza a magyarországi óvodákban folyó pedagógiai munka alapelveit. Az óvoda nevelőtestülete elkészíti saját nevelési programját, amely megfelel az Alapprogramban foglaltaknak. Az Alapprogram és az azzal összhangban lévő óvodai pedagógiai program egymásra épülő, szakmailag összehangolt rendszere a biztosíték arra, hogy az egyes intézmények szakmai önállósága, az óvodai nevelés sokszínűsége mellett érvényesülnek azok az általános igények, amelyeket az óvodai neveléssel szemben a társadalom a gyermek harmonikus fejlődése érdekében megfogalmaz.

Az Alapprogram biztosítja az óvodapedagógusok pedagógiai nézeteinek, értékrendjének és módszertani szabadságának érvényesülését, megkötéseket csak a gyermek érdekében tartalmaz.

Az óvodai nevelés pedagógiai alapelvei:

- A gyermeket –mint fejlődő személyiséget- szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.
- A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, és ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.
- Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben.

Csopak község óvodája

Csopak község földrajzi fekvése különlegesen szép. Az északi részen hegyek övezik, délen az öblökkel tagolt Balaton-part. Köztük láthatók a hegyekre felkúszó szőlősorok, a régi pincék, a műemlék házak, a szép, rendezett kertes épületekkel.

A községben 1965-ben szerveződött először óvodai csoport.

A jelenlegi helyen működő Mandulavirág Óvodában 1984. szeptember óta folyik óvodai nevelőmunka.

Elsősorban Csopak területéről, ill. a korábban társközség, jelenleg önálló önkormányzattal működő Paloznacról is óvodánkba nyernek felvételt a gyermekek.

Intézményünkben 2011. szeptember 01-től 3 óvodai csoport működik, ahová valamennyi jelentkező gyermeket fel tudunk venni.

II. GYERMEKKÉP, ÓVODAKÉP

1. Gyermekképünk

„Szentnek kell tartanunk a gyermek érintetlen lelkét, amit abba ültetünk, minden próbát kiálljon. Ha rosszat ültetünk bele, megmételtyezzük egész életére. S ha jó magot ültetünk bele, egész életében virágzik...”

(Kodály Zoltán)

Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi, és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény.

Gyermekképünk egy derűs, kiegyensúlyozott, harmonikusan fejlődő gyermek, aki nyitott az őt körülvevő világ ingereinek a befogadására. Érdeklődő, nyíltan és szorongásmentesen beszél. A nyugodt óvodai légkörben szívesen választ a számára vonzó tevékenységi formák közül, amelyek segítségével alakulnak, erősödnek az iskolai tanuláshoz is szükséges készségei.

Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának. A gyermek fejlődő személyiség, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

Fontosnak tartjuk, hogy képes legyen szeretetet adni, másokra figyelni, a társakért tenni, a másságot elfogadni. Korához képest érzi a család, az óvoda, a szülőföld fontosságát. Ismeri környezetének szokásait, néphagyományait.

Bízunk abban, hogy nevelőmunkánkkal segítjük e megfogalmazott gyermekkép valóra váltását.

2. Óvodaképünk

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. Az óvoda csak a családdal együtt tudja betölteni nevelő szerepét. Azon vagyunk, hogy kölcsönös bizalom hassa át az óvodapedagógus kapcsolatát a családdal.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig.

Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszra, a kisiskoláskorba való átlépés pszichikus feltételei.

- A gyermeklélektanra épülő, a játék és mese kiemelten fontos szerepét hangsúlyozó óvodai nevelést tartjuk számunkra követendőnek.
- Az óvodapedagógus hivatásából fakad: a gyermekek egyéni különbségének tiszteletben tartása, nagyfokú tolerancia, empátia.
- A gyermeki személyiséget tisztelet, elfogadás, szeretet, megbecsülés övezzé.
- Az óvodai nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermekek személyiségének fejlődését, az egyéni képességek és készségek kibontakoztatását.

- Biztosítjuk az életkornak és egyéni fejlettségnek megfelelő tevékenységeket, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető szabad játékot, valamint a gyermekek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi feltételeket.
- A lehetőségekhez mérten hangsúlyt fektetünk a természet óvására, a környezettudatos magatartás kialakítására.
- A néphagyományokat, népszokásokat megismertetjük, az ünnepek, érzelmekre mélyen ható élmények fontos részei óvodai nevelésünknek.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban **migráns**) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.
- Segítjük az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.
- Elősegítjük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkentését, az életkori és egyéni sajátosságok az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével, ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekeket is.
- Gondoskodunk a mással nem helyettesíthető szabad játéktevékenységről; e tevékenységen keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről.
- A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, az interkulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.
- Úgy érezzük, hogy Pedagógiai Programunk megfelel a 3-7 éves gyermekek életkori szükségleteinek, a szülők igényeinek, az óvodapedagógusaink felkészültségének és a meglévő feltételeknek.

Kiemelt feladataink a nevelőmunkában

- A családdal szorosan együttműködve igyekszünk változatos módon szerzett tapasztalatokat, érzelem dús élményeket nyújtani a gyermekeknek.
- Fontosnak tartjuk a természet és a közvetlen környezet megismertetését, megszerettetését, a környezettudatos magatartás kialakítását azért, hogy kialakuljon a gyermekekben a szülőföldhöz való kötődés.
- A köznevelési rendszer új kihívásaival összhangban az inkluzív – az integrált – a migráns gyermekek nevelését támogató szemlélet az óvodapedagógusi munka része.
- Megismertetjük a gyermekekkel a népszokásokat, népmeséket, népdalokat, mondókákat, népi kismesterségeket azért, hogy múltunk értékei fennmaradjanak, tovább éljenek.
- Nevelésünkben kiemelten figyelünk az anyanyelv ápolására, a gyermekek beszédének, szókincsének fejlesztésére.
- Programunkat kiegészítettük az óvodai nevelés két olyan területének részletesebb kidolgozásával, ami az intézmény helyi adottságaiból következően mindig is fontos volt számunkra.

Így a nevelőmunka során kiemelt feladatunk volt:

- ❖ a környezettudatos nevelés
- ❖ a néphagyományok ápolása

Nevelői stílusunk:

Programunk összeállításánál, céljaink meghatározásánál az *Alapprogram* alapelveit és *Zilahiné – Stöckertné: Óvodai nevelés játékkal, mesével* minősített óvodai program elemeit használtuk fel, a helyi körülmények figyelembe vételével.

A program olyan életmódszervezést ajánl a 3-7 éves gyermekekkel foglalkozó nevelőknek, amelyet eddigi gyakorlatunk, szakmai ismereteink alapján magunkénak érzünk.

Elfogadjuk alapelvnek, hogy az óvodáskor nyelve: a játék és mese érzéki és szimbolikus jelrendszere. Ebben élhető meg a nevelhetőség lehetősége: a társas - lelki funkció.

Az óvodapedagógus szabadsága az idő kezelésében, a játékok tartalmához illő szervezeti formák megtalálásában, a gyermeki műveltség anyagának a mindenkori helyzethez illő összeválogatásában valósul meg.

Elfogadjuk, hogy a követve vezetés eljárásai, a tevékenységre fordított idő és a gyerekekkel létrehozott őszinte kapcsolat, az egymásra figyelés fejlesztik ki valójában a csírázó képességeket.

Gyermeklélektani ismereteinkre támaszkodva tudjuk, hogy a kisgyermek igénye: keveset, lassan, jót, gyakran ismételve.

A nevelés óvó és értékmegőrző szerepét hangsúlyozzuk, és e köré csoportosítjuk az egyéb tevékenységeket.

Célunk:

A nevelő és a gyermek szabadságérzetének növelése, a demokratikus nevelői alapviszony létrehozása. Kulturális hagyományaink alapjainak átörökítése.

Az a gyermek, aki egy szakmailag jól felkészült, ráfigyelő óvodapedagógus mellett él, sokat mozog, ügyeskedik, kérdez, figyel és játszik, naponta mesét hall, minden az életkorához szükséges és a fejlődés szempontjából fontos képességet működteti. A rajzolás, barkácsolás, az éneklés és mondókázás, ismerkedés a tér és idő lehetőségeivel, a szerepvállalás, amit monológ vagy párbeszéd kísér: játék. Az óvodai élet kialakult fejlesztési területeit tehát teljes egészében magába tudja foglalni ez a tevékenységforma. Játsszunk és mesélünk, és ennek természetes hozadéka a kisgyermeki tudás. Bizonyosak vagyunk afelől, hogy a kisgyermekkorhoz méltó, tartalmas elfoglaltságok, játék- és meseélmények jó alapot adnak a következő érési fok, az iskoláskor építkezéséhez. Valóságos fejlesztési eredményekre törekszünk: az adott életkorhoz illő testi - lelki - szellemi harmónia megteremtésére.

Összefoglalva: a szabályozásnak, az utánzásnak, a belső - külső ösztönzésnek az életkorhoz illő arányát kívánjuk megvalósítani.

Úgy érezzük, hogy programunk, nevelőtestületünk szakmai hitvallásához a legközelebb álló program.

Az alakíthatóság, az adott körülményekhez való alkalmazkodás egyik eleme a programnak, ez befolyásolta a választásunkat.

További felismerések, ajánlások, melyek egybeesnek nevelési gyakorlatunkkal:

- Az időt nem osztjuk fel rövid szakaszokra, a napirend folyamatos.
- A nevelési folyamat alapegységét a 10 napos időkeret adja.
- Tervezésünk nem részletező, hanem rugalmasan követi a játék logikáját.
- A tevékenységek gyermekszemmel csak akkor érdekesek, a nevelés szempontjából akkor értékesek, ha élményszinten egészet alkotnak. Csak akkor értelmesek, ha játékcéljuk van.
- Játékaink nagy része a szabadban zajlik.

Felfogásunkban a gyermekkor a legtágabb értelemben vett tanulásnak és az életfontosságú beállítódások kialakulásának a kora.

A pedagógiai programunk megvalósításához az intézményben meglévő személyi és tárgyi feltételek megfelelőek.

Elvárható eredmények:

- ❖ A test-lélek és szellem életkorra jellemző összhangja.
- ❖ A nagy- és kismozgások önálló, bátor, ügyes kivitelezése.
- ❖ A világ egészére való nyitottság és ráhangoltság.
- ❖ A képi látásmód erőteljessége, kifejezési formáinak megtalálása rajzban, játékban, mesehallgatásban.
- ❖ Egyénileg, párban és csoportokban folyó játékra való alkalmasság.
- ❖ Viselkedés keresetlensége, az emberi együttélés szabályaihoz való igazítása.

- ❖ Élénkség a fegyelmezési helyzetek minimumával.
- ❖ Az akadályok legyőzésének változatos megoldása.
- ❖ A kompromisszumkötések gyakorisága.
- ❖ Elemi tájékozódás az emberi kapcsolatokban, térben, időben, a dolgok és történések ok-okozati rendjében, fontossági sorrendjében.
- ❖ A tág értelemben vett tanulási vágy és képesség.
- ❖ Az „én már tudom” büszkesége. Kisebb megbízások teljesítése.
- ❖ Helyzethez illő, érthető beszéd.
- ❖ Annak jelei, hogy csökken a viselkedés érzelem és indulatvezéreltsége.
- ❖ Megjelennek a fogalmi gondolkodás jelei.

III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

1. AZ EGÉSZSÉGES ÉLETMÓD ALAKÍTÁSA

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

A nevelésnek fontos feladata a gyermek tökéletes fizikai, szellemi, szociális állapotának olyan biztosítása, amely lehetővé teszi számára a környezetével való teljesen kiegyensúlyozott, dinamikus kapcsolatot.

A gyermek testi fejlődésének elősegítése, az egészséges életmód, a testápolás, az étkezés, az öltözködés szokásainak kialakítása, a betegségmegelőzés, a testi-lelki egészségmegőrzés, a mozgásfejlesztés alapvető feladatunk.

Az egészségnevelés három részterülete: testi - szomatikus; pszichés - mentálhigiénés; szociális - társas mezőben folyó személyiségformálás.

Miért tartjuk fontosnak a testi nevelést?

Azért, mert megváltozott az életmód, az egyén és környezete közötti kapcsolat; a szellemi munka aránytalan túlsúlya alakult ki; a pszichés túlterhelés, a fokozott ingerek, a nagyarányú stressz-hatás, az egyoldalú idegrendszeri megterhelés túlzott igénybevételt

jelentenek a gyermek számára. Erőteljesen csökken a szabad levegőn való tartózkodás, tevékenykedés, játék.

A gyermek regenerálódása elégtelen, a táplálkozás terén problémák vannak. A fenti jelenségek indokolják azt, hogy nevelési rendszerünkben az egészséges életmód alakítása az eddigieknél hangsúlyosabb szerepet kapjon.

Óvodáskorban figyelembe vesszük a gyermek testi fejlődésének főbb sajátosságait: különböző szervek gyorsan és egyenetlenül fejlődnek, gyorsan deformálódhatnak. Kevés a csontokban a mész, foszfor, ezért könnyen görbülhetnek. A rossz testtartás megnehezíti a légzést, táplálkozást, kihat a gyermek közérzetére.

A helyes testtartás érdekében fontosnak tartjuk a sok mozgást a szabadban.

Az egészség megóvása, egészséges életmódra nevelés

Fontos feladatnak tartjuk az egészség megvédését, az egészséges állapot változatlanul tartását. Ennek módja a helyes életmód kialakítása, amelyben az elfoglaltságok, tevékenységek, a szabad levegőn való tartózkodás, az ülő és mozgásos elfoglaltságok, a pihenés illetve az alvás arányosan váltakoznak az életkornak megfelelően.

Az egészség megtartását segíti a helyes táplálkozás, amely biztosítja a növekvő szervezetnek az építéshez szükséges, megfelelő minőségű és mennyiségű, napi változatos étkezést, mérsékelt szénhidrát-, és gazdag, sokféle fehérje dús, vitamin és ásványianyagtartalmú táplálékot.

Ügyelünk az egészségügyi követelmények biztosítására. Így a napirendet úgy állítjuk össze, hogy az rugalmas legyen. Figyelembe vesszük, hogy az életkor meghatározza a terhelhetőséget, a tempót!

Fontos a nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai légkör az idegrendszer egészsége szempontjából. Derűs környezetben a gyermek jól érzi magát, nyugodt.

Egészséges környezeti feltételek megteremtése

Az óvodánk udvara az egészséges életmódra nevelés egyik színtere. Kialakítása, felszerelése az óvodások sokféle tevékenységét szolgálja minden évszakban és a különböző

napszakokban. A szabad mozgást, az edzést, a változatos tevékenységeket megfelelő felszerelési tárgyak, eszközök szolgálják.

Az óvoda építészeti adottságait, a helyiségeket a pedagógiai feladatok megvalósítása érdekében célszerűen használjuk.

Figyelünk a belső tér kialakítására, megfelelő világításra, a szellőztetés fontosságára. A berendezési tárgyak megfelelő méretűek, könnyen tisztíthatóak.

A játékok, eszközök célszerűek, anyagukban megfelelőek.

Igen fontos a higiénés, testápolási szokások kialakítása. A testápolás a gyerekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres, szükség szerinti tisztálkodásukat, tisztaságigényük kialakítását szolgálja.

Minél fiatalabb a kisgyerek, annál nagyobb szüksége van a testápolásban a felnőttek közreműködésére.

Valljuk, hogy amíg a kisgyerek testi szükségletei nincsenek kielégítve, addig nem tud tevékenyen részt venni a napi óvodai életben.

Az öltözködés védekezés az időjárás változásai ellen, de fejleszti az ízlést, önállóságot. Fontos a többrétegű öltözködés, a ruházat anyaga, a megfelelő cipő, a kényelmes öltözet.

Fokozottan figyelünk arra, hogy megelőzzük a baleseteket az épületben, az udvaron, testnevelés foglalkozáson, sétán, kirándulásokon.

A szervezet edzése, a betegségek megelőzése

A testi nevelés dinamikus részfeladata a szervezet aktív megerősítése. Ezzel az egészség gyengülésének, elvesztésének megelőzését biztosítjuk.

Fontos a testi - szellemi - fizikai edzés. Ki kell védeni a káros hatásokat, vagy károsodás nélkül el kell viselni. Edzéssel tudatosan és szervezeten készítjük fel a szervezetet az alkalmazkodásra.

Edzésnél különösen ügyelünk a mértékre. A fokozatosság fontos, de figyelembe kell vennünk a gyermek egyéni edzettségi fokát.

A szervezet erősítésének fő formája a mozgáskészség fejlesztése. Ennek biztosítéka az óvodai testnevelés foglalkozás, a mindennapos testnevelés. Célszerű tervezett formában, gimnasztikával előkészítve, játékkal kiegészítve szervezni.

Itt alakítjuk ki a gyerekekben a sokoldalú testmozgást, hogy elsajátíthassák az eredményes mozgásos cselekvéseket, hogy a mozgásigény életszükségletükké legyen. A helyesen megválasztott mozgások többféleképpen erősítik a szervezetet.

Fejlesztjük az erőt, az állóképességet, a gyorsaságot, ügyességet, ruganyosságot.

A fenti pszichofizikai képességek kialakítása érdekében végzett rendszeres testmozgás biztosítja a keringési szervek fejlesztését, edzését.

A természet természetes erőinek felhasználását elengedhetetlennek tartjuk az edzés szempontjából.

A szabad levegőn való tartózkodás, a séta, a kirándulás különösen egészséges. A légfürdőzés fontos az edzés szempontjából.

A napozás előnyei mellett ügyelünk a negatív hatásokra (pl.: a nyári időszakban 11 órától árnyékos helyen tartózkodunk, így védjük a gyerekeket a káros sugárzás ellen). A szabad levegőn való tartózkodás, a napsütésben való fürdőzés, a pancsolás hatványozottan erősíti az óvodás kisgyermek ellenálló képességét.

Az egészséges életritmus, a helyes életmód, a napi tevékenységek, a rendszeres testmozgás, a mindennapos testnevelés, az edzés az egyén kiegyensúlyozottságának, kellemes közérzetének alapvető feltétele.

Az óvodai nevelés feladata: megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.

Mozgásterápia a tanulási nehézségek megelőzésére és oldására

Az iskolába készülő gyermekeknek nyújt segítséget az elemi mozgásokon alapuló torna. A mozgásterápia segítséget nyújt az írás, olvasás és számolási készségek fejlesztéséhez, valamint az iskolára való alkalmasság feltételeinek elérésében. A gyermekek elemi mozgásokat gyakorolnak, kúsznak, másznak, pörögnek és forognak, járásformákat gyakorolnak, futnak, ugranak, stb.. A gyakorlatok pontos végzése során idegrendszerük különböző területei információkhoz jutnak, stimulálódnak, ezáltal fejlődnek, érnek.

Egészségnevelés az óvodában

Az Alapprogram az óvodai nevelés alapvető feladatának a gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítését jelöli meg. Ezeknek a szükségleteknek kielégítése biztosítja a gyermek egészséges fejlődését, a legteljesebb egészségi teljesítő képességének elérését, azaz a lehetőséget arra, hogy a mindennapi élet alternatívái közül a legegészségesebbet válassza, az egészséget választó képességét kifejlessze.

Az egészségvédő teljesítő képesség fejlesztése megköveteli, hogy az óvodai nevelés segítse az egészséges életmód választását, az egészséget károsító magatartás visszaszorítását. Az egészségnevelés így válik az óvoda megalapozó jellegű, minden nevelési mozzanatban jelen levő feladattá.

Az egészségnevelés fogalmát újra kell fogalmazni. Túl kell lépni a testi nevelés fogalmán. Az Alapprogram szerint a modern egészségnevelés fogalma követi az egészség modern fogalmának összetevőit. „Az egészség a testi, szellemi, és társas-társadalmi jólét állapota, nem csupán a betegség és nyomorék hiánya.” (Egészségügyi Világszervezet)

Egészségfejlesztés az óvodában

Az egészség az embernek semmi mással nem pótolható, alapvető értéke, nélküle sem egyéni, sem társadalmi lét, sem kultúra nem valósítható meg.

Az egészség megszerzése, fenntartása és fejlesztése ezért az ember, illetve a közösség egész életén át az élethez, az önmegvalósításhoz és a társas kapcsolatokhoz szükséges feladatát képezi.

Az egészség modern értelmezése a testi, a lelki és társkapcsolati jólétet, az aktív alkalmazkodó- és teljesítőképeséget foglalja magában.

Az egészség fogalmán az egészség aktív, célirányos megvalósítását, az egészségvédelemre vonatkozó folyamatos ismeretbirtoklást, az egészségesebb választását, valamint annak visszajelzését értjük. Az ember az egészségét csak folyamatos önkontroll segítségével és az életmódot befolyásoló külső körülmények megfelelő változtatásával képes fenntartani.

Az egészségvédő és egészségfejlesztő magatartás elérésének feltétele azoknak az alapképességeknek az elsajátítása, amelyek az egészséget védik, fejlesztik. Az egészség védelme és karbantartása tanítható, fejleszhető.

Gyermekkorban az egészségre nevelésnek az élet további szakaszaira is kiható jelentősége van, ezért az óvodai egészségfejlesztés kiemelt feladat.

„Közös kincsünk a gyermek!” A felnövekvő generáció egészsége befektetés.

Az egészség védelme az egyén és a társadalom érdeke, abban a családnak, az egészségügyi szakszolgálatnak, a köznevelési rendszernek és más érdekelt társadalmi szervezetnek alkotmányos feladata van.

Miért van minderre szükség? Mert:

- A gyermekkor a legjobb időszak az egészség befolyásolására: ebben a korban a leghatékonyabbak a gyermek és egyben a későbbi felnőtt egészségét fejlesztő és betegséget megelőző programok.
- A gyermekkori egészségi állapot nem csupán a gyermek egészségét alapozza meg, de kihat a következő generáció egészségére is.
- Az élet első évei határolják be a gyermek későbbi egészségi állapotában rejlő lehetőségeket. Az agy és a szervezet fejlődése az élet korai szakaszában meghatározza különböző betegségekre való érzékenységet az élet későbbi szakaszaiban.
- A kisgyermekkori problémák szorosan összefüggnek a felnőttkori nem-fertőző betegségekkel.

Az óvodai egészségfejlesztés célja, hogy minden gyermek részesüljön a teljes testi-lelki jólétét, egészségét, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő mindennapos egészségfejlesztő tevékenységben.

Egészségfejlesztési feladatok:

- A gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- A harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése.
- A gyermeki testi képességek fejlődésének segítése.
- A gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.
- Az egészséges életmód, a testápolás, tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítetlen zsír-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása.
- A gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása.
- A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása.
- Megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása.
- Az egészséges életmód elsajátításához szükséges szokás és szabályrendszer elsajátítása.

Egészségfejlesztési program

Az óvodai nevelés elválaszthatatlan része az egészség fejlesztésére és az egészségkárosodás megelőzésére irányuló egészségnevelő tevékenység. Az óvoda mindennapi nevelési programja az egészségvédelemre és egészségfejlesztésre épül, azaz az egészségnevelés az óvodai élet valamennyi szakaszára vonatkozik.

A program céljait meghatározó feladatok:

- Az egészséges életmód, a mozgás, tárgyi, személyi feltételeinek megteremtése.
- Az egészséges és kulturált személyiség fejlesztése.
- Családias, nyugodt, kiegyensúlyozott légkör biztosítása.
- Szokásrendszer kialakítása.

- Balesetvédelmi szabályok elsajátítása.
- Mozgáshoz szükséges eszközök, feltételrendszer biztosítása.
- Orvos munkájának megismertetése, a bizalom kialakítása.
- Környezettudatosság kialakítása helyes viselkedési formákkal.
- Testi, lelki, szellemi szükségletek kielégítése az egyéni és életkori sajátosságok figyelembe vételével.

Értékei: A gyermek optimális fizikai- szellemi-szociális állapotának biztosítása, amely lehetővé teszi számára a környezettel való teljesen kiegyensúlyozott, dinamikus kapcsolatot.

- A testi-lelki egészség megvédése és változatlanul tartása.
- A személyi higiénias, testápolási szokások kialakítása.
- Az egészséges táplálkozás.
- Egészséges életmód.
- Mozgás megszerettetése.
- Testi épség megóvása.
- Környezettudatos magatartás kialakítása.
- Tolerancia.
- Pozitív szemléletmód.
- Harmónia.
- Kiegyensúlyozott életmód.

Irányelvek:

- A környezettudatos nevelés eredményeként élje meg a gyermek a természethez tartozást.
- Mozgáshoz való pozitív viszony kialakítása során alakuljon ki mozgásigénye.
- Ismerje meg a gyermek saját testét, váljon belső igényévé a higiénia.
- Nyugodt, kiegyensúlyozott óvodai légkör alapozza meg a belső harmóniát.
- Tanulja meg, gyakorolja és váljon igényévé a helyes, egészséges táplálkozás.

- A szelektív hulladékgyűjtéssel, a hulladékok újrahasznosításának lehetőségeivel tapasztalják meg, hogy a hulladék nem szemét.
- Az egészségfejlesztés a gyermek biológiai, életkori sajátosságainak figyelembe vételével történik.
- Példamutató pedagógiai attitűd.
- Prevenció.
- Az egészségfejlesztés legyen koordinált, mérhető és nyomon követő.

Az egészségfejlesztéshez kapcsolódó tevékenységi formák:

- Kirándulások.
- Egészségnap, gyümölcsnap.
- Virágoskert gondozása.
- Munkahelyek, foglalkozások megismertetése.
- Szelektív hulladékgyűjtés, újrahasznosítás.
- Madáretetés, gondozás.
- Családi programok.
- Állatok megfigyelése.
- Természetsarok gondozása.
- Levegővédelem, vízvédelem, talajvédelem.
- Kísérletek vízzel stb.
- Egészséges életmóddal kapcsolatos tájékoztató, bemutató.

Az egészségnevelés területei:

- Egészséges táplálkozás.
- Testedzés, mozgás, mozgásigény kielégítése.
- Testi-lelki egészségfejlesztés.
- Bántalmazás, erőszak megelőzése.
- Balesetek megelőzése elsősegélynyújtás.

- Személyi higiéné, pihenés, alvás.
- Környezeti higiénia.

Az egészségnevelés tartalmi elemei:

1. Egészséges táplálkozás:

Kisgyermekkorban a táplálkozás a fejlődés alapfeltétele. Az óvodáskorú gyermek táplálkozási szükséglete más, mint a felnőtteké, hiszen anatómiai-biológiai sajátossága is más. Az óvodapedagógus feladatát nem az ételkészítés alkotja, hanem az étkezés lebonyolítása.

A jó táplálkozás alapvető az egészség fejlődéséhez. Az elégtelen táplálkozás, megromlott egészséghez és ez tovább romló táplálkozáshoz vezet. A szakszerűtlen étrend a gyermeknél elhízáshoz vezet. Az elhízás mellett jelentős arányúak a mennyiségileg és minőségileg alultáplált gyermekek aránya.

Alapelvek:

Az egészségfejlesztési program az óvodás gyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítését és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítését szolgálja.

A gyermekeknek az egészséges táplálkozás érdekében naponta az öt alapélelmiszer-csoport mindegyikéből kell fogyasztaniuk.

Az alapélelmiszer-csoportok között a következőket tartjuk számon:

1. kenyér, pékáru, tésztaféle, rizs
2. gyümölcs, zöldség
3. hús, hal, tojás
4. tej és tejtermék
5. olaj, margarin, vaj, zsír

Az óvodapedagógus feladatai:

Kulturált körülmények között, esztétikusan megterített asztalnál étkeznek a gyermekek. Étkezések alkalmával igyekszünk megkedveltetni az ízeket, biztatunk az új ízek megkóstolására, intenzív rágásra biztatjuk a gyermekeket, megfelelő mennyiségű folyadékot biztosítunk. Életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatára ösztönözzük őket.

Fokozottan figyelünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára (lisztérzékenység, tejcukor allergia).

Minden nap biztosítunk óvodásaink részére zöldséget vagy gyümölcsöt. Az óvodapedagógusok az élelmezésvezetővel, védőnővel alkalmasszerűen egészségnapot szerveznek.

Példamutatással ösztönözzük a szülőket, hogy kerüljék a családi étkezés során az egészségtelen ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, kólafélét, a kekszet, a ropit, a chipset.

Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és annál több alacsony zsírtartamú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi, barna kenyér.

Az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében a napi programba alternatív egészségfejlesztő programot, (pl. projektek) is alkalmazhatunk, mely játékos alkalmat teremthet arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás, gyümölcssaláta).

Az egészséges táplálkozás egészségre gyakorolt hatásai adnak alapot a foglalkozásoknak. Így a gyerekek őszi piacon, zöldségboltban, veteményes kertekben, szüretalkalmával gyűjthetnek tapasztalatokat. Ismerkednek a gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóvá a gyermekek részére az óvodapedagógusok.

A legvonzóbbak a kóstolók. Készülhet saláta zöldségből, gyümölcsből, sütemény teljes kiőrlésű lisztből, barna cukor felhasználásával.

Az étkezések során arra törekszünk, hogy a gyermekek megkóstolják a tejtermékeket, esetenként beszélgessenek arról miért fontos az emberi szervezet számára a tej, kiemelve a csontok és a fogak egészségét.

A gyermekeknek különböző táplálkozási szokásaik vannak. Szülőkkel megbeszélve kellő toleranciával fogadjuk a kezdeti étvágytalanságot, válogatást. Később ösztönözzük a gyermekeket, de nem kényszerítjük az ételek elfogyasztására.

Biztosítjuk, hogy a nap bármely szakában fogyaszthassanak folyadékot a csoportszobában, az udvaron, kirándulások alkalmával.

2. Testedzés, mozgás, mozgásigény kielégítése

A mozgás segíti a gyermekeket a környező világ jobb megismerésében, a környezet felfedezésében és meghódításában.

A gyermek mozgásszükségletének kielégítése legnagyobb részt a játéktevékenység útján valósul meg, ennek megfelelően a mindennapi testnevelés középpontjában is a sok mozgással járó játék áll. A mozgásszükségletet a regenerálódást biztosító pihenés egészíti ki.

A négy-öt éves korban kialakuló alakváltozás, a hirtelen növekedés gyakran okoz hanyag testtartást. A szervezett mozgásos tevékenységek, különösen a prevenciós fejlesztő tornák, a mozgási igény kielégítése segít a gerinc deformitások megelőzésében. A lábboltozatot erősítő, fejlesztő mozgással a lúdtalpas gyermek lábtartása javítható.

A gyermekek egészséges életmódját úgy lehet biztosítani, hogy minden nap edzési lehetőséget biztosítunk számukra. Erre jó alkalmat a szabadban tartózkodás biztosít, mely növeli a gyermekek ellenálló képességét. Ezért minden nap – az időjárás függvényében- a lehető legtöbb időt a szabadban töltjük.

A gyermekek a víz edző hatását is érezzék meg az óvodában. Jó idő esetén, a nyári időszakban az óvoda udvarán pancsolnak, zuhanyoznak. Edzési lehetőség, a téli időszakban a szánkózás, csúszkálás.

A szervezett edzési programok maximális ideje 10-20 perc. A kondicionáló mozgások adjanak igazi felfrissülést, felüdülést a gyermekeknek.

A gyermekek fejlődéséhez, fejlesztéséhez biztosítjuk az egészséges környezetet. Az óvoda feltételrendszere befolyásolja a gyermekek egészséges életmódjának szintjét. A gazdag tárgyi környezet, ami megfelel az egészségügyi előírásoknak és esztétikus, nyugtató hatású színharmóniát áraszt, jó alapot ad az óvodai nevelőmunkához.

A gyermekek fokozott mozgásigényének kielégítését jól szolgálják az udvari játékok és munkaeszközökkel való munkálkodás. Az udvar akkor tölti be funkcióját, ha a gyermekek minél több időt kinn tölthetnek a szabadban.

Az udvaron árnyékos és napos játszó rész, füves, homokos, betonos rész is található. A mozgásfejlesztő eszközök különböző típusú mozgásokhoz adnak lehetőséget. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük.

A labdázáshoz megfelelő nagyságú terület áll a gyermekek rendelkezésére.

A rendszeres mozgás biztosítását, a mozgáskultúra megalapozását, a motoros képességek fejlesztését az edző tevékenység, a mindennapi testnevelés szolgálja. Pedagógiai cél a testedzés mellett a mozgás megszerettetése, a közös mozgás által kiváltott öröm átélése. Mindennap alkalmazható mozgásgyakorlat lehet a mászás, járás, futás, ugrás, dobás, elkapás. Ezek a mozgásformák olyan elemi mozgásokat tartalmaznak, amelyek sportági mozgásokból levezethetők, de elemi jellegüknél fogva már elveszítették sportági jellegüket.

Az óvodai testnevelés során alkalmazott mozgásformák alkalmassá tehetik a gyermeket az életen át tartó sporttevékenység megalapozására.

A mindennapos testnevelés edző jellegű gyakorlatai mellett korcsoportra szabott, testnevelési foglalkozást tartunk heti egy alkalommal.

A mindennapos testnevelés a napirend fontos része, mely a gyermek fejlettségétől függően 5-10 percig tart. Megalapozzuk azt az igényt, hogy rendszeresen mozogni jó és szükséges. Középpontban a mozgásos játékok állnak, melyek aktív pihenést jelentenek a gyermekeknek. Kiegészülnek a járás, futó és gimnasztikai gyakorlatokkal. Teremben, öltözőben, folyosón, az óvoda egész területén biztosítunk lehetőséget a mozgásra.

Törekszünk arra, hogy minél többet tartózkodjunk a szabad levegőn, ahol a legjobban ki lehet használni a mozgásos játékok fejlesztő hatását.

E tevékenység napirendbe illesztését minden óvodapedagógus maga határozza meg, ami lehet:

- Napi szervezett mozgás
- Napi szabad mozgás
- Speciális mozgásformák (szánkózás, gyermektánc, stb.)
- Túrák, kirándulások, séták

3. Testi-lelki egészségfejlesztés:

Az óvodában megbetegedett gyermeket fokozott odafigyeléssel, elkülönítve gondozza a dajka mindaddig, míg szülei meg nem érkeznek. Ez feltétlenül fontos láz, hányás, kiütés, hasmenés, bőrpír, erős köhögés esetén. A fertőzések terjedését gyakori szellőztetéssel, fertőtlenítő takarítással, edzéssel, megfelelő öltözködéssel, külön törölköző használatával igyekszünk megakadályozni.

Az óvodába járó gyermekek intézményen belüli egészségügyi gondozását az óvodát látogató orvos látja el. Az ellátás kiterjed a gyermekek általános egészségügyi vizsgálatára, egészségügyi ellenőrzésre, az iskolaalkalmassággal kapcsolatos teendőkre, fertőző betegségek következtében szükséges orvosi intézkedésekre, fogászati szűrővizsgálatokra.

A védőnő rendszeres egészségügyi ellenőrzést végez, amely kiterjed a gyermekek gondozottságára stb.

A gyermekeknél előfordul, hogy alvás alatt bepisilnek. Ennek oka általában pszichés eredetű, ezért a leszoktató eljárások zömmel eredménytelenek. Az óvodásainkat soha nem szégyenítjük meg. Csakis a tapintatos, szeretetteljes bánásmód és a szülővel való jó partneri, kapcsolat szüntetheti meg az okokat.

Alapelvek:

A lelki egészségvédelem a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges képességek és készségek kiművelését öleli fel.

A lelki egészségvédelem főbb területei:

- Egészséges napirend gyakorlása, készséggé alakítása.
- Hibás viselkedési módok kezelése.
- Stressz hatások kompenzációja.
- A magatartás érzelmi vezérlésére való készség.
- A gyermekektől érkező segítségkérések megértése és megoldása.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai:

- A társas-társadalmi beilleszkedés (integráció) megvalósítása.
- A normatartás (adaptáció) elsajátítása.
- Tevékenység ellenőrzésének gyakorlása.

A beilleszkedési képesség gyakorlása:

Az óvodai nevelési gyakorlat kiemelt feladata a gyermekek beilleszkedési képességének elősegítése, a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek szociális integrációjának megvalósítása.

A beilleszkedési képesség megvalósítása az alábbi személyiségfejlesztő tevékenységeket kívánja az óvodai csoportok életében:

- A társkapcsolatok erősítése.
- A másik személy elfogadása.
- Rászorulóknak egészségi lehetőségeinek megértése, elfogadása.
- Más gyermekközösségekkel ismerkedés, kapcsolattartás.
- Szolidaritás, bizalom a rászorulókkal szemben.
- A szegregáció elutasítása.

A gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról gondoskodunk, az óvoda orvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.

A logopédus hetente tart foglalkozásokat óvodánkban. A nevelési év elején a logopédus felméri a beszédhibás gyermekeket, s az órarendjében a fejlesztő foglalkozásokat megtervezi.

A nevelési tanácsadó pszichológusával, egyéb szakemberével kapcsolatot tartunk, aki kérésünkre rendszerességgel megvizsgálja a fejlődésben akadályoztatott gyermekeket, majd javaslatot ad az egyéni bánásmódra és a fejlesztésre, valamint speciális pszichológiai terápiára fogadja őket. A javaslatokat beépítjük az egyéni fejlesztő munkánkba.

4. A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek:

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

A gyermekvédelem a gyermek jogainak érvényesítéséhez, a szülők kötelességeinek teljesítéséhez, a veszélyeztetés megelőzéséhez nyújt jogi háttérrel. A gyermekek védelméről szóló törvény a gyermek jogainak védelmét, a hatósági intézkedések lebonyolítását a családra, az óvodára, a gyermekvédelmi intézményrendszerre, a szakszolgálatokra és a társadalmi szervezetekre bízta.

A gyermek jogainak érvényesítése elsődlegesen a családra tartozik, ebből az óvodai nevelés kompetenciájára a személyiség fejlesztése, a veszélyeztetettség megelőzése, a gyermekvédő szolgáltatást nyújtókkal való kapcsolat tartozik.

A gyermekvédelmi feladatokat az óvodapedagógusok a gyermek egészségügyi szolgálattal alaptevékenységként látják el, azaz hivatásbeli alaptevékenységük elválaszthatatlan része a gyermekvédelem.

A gyermek a veszélyeztetett helyzetét félelem, szorongás, agresszív viselkedés jeleinek kíséretében hozzátartozói köréből hozza magával óvodai életébe. A veszélyeztetettség háttérében leggyakrabban alkoholista, kábítószer élvező, dohányzó, bűnöző magatartású családi háttér fedezhető fel.

A felfedés és a tanácsadás családlátogatással, egyéni beszélgetéssel, nevelési tanácsadó, orvos bevonásával illetve óvodában nyílt napok programjaival, közös rendezvényekkel valósítható meg.

A bántalmazott gyermekben az óvodapedagógus felderíti a bántalmazás nyomait, és intézkedik a bántalmazás megszüntetése iránt.

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésekor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében.

Elhanyagolás minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet, vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyosan, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenyítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek, szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk.

A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja. Ez magában foglalhatja, de nem feltétlenül korlátozódik: egy gyermek kényszerítése, vagy készítése bármilyen törvénytelen szexuális aktivitásra, a gyermek kizsákmányolása gyermekprostitúció, vagy más jogellenes szexuális aktivitás formájában, - a gyermek felhasználása és kizsákmányolása pornográf anyagok, videó felvételek, vagy előadások, megnyilvánulások formájában.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha gyermek bántalmaz gyermeket. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál.

A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt.

Az óvodapedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek nevelése. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Intézményünk közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha az intézményünk a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kérünk a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor, szülői értekezleten tájékoztatjuk a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel. A tájékoztatást a faliújságra is kifüggesztjük.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletek témájaként javasoljuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

5. Balesetek megelőzése, elsősegélynyújtás:

A gyermekek megismerkednek a veszélyes helyzetek, vagy a baleset során elvégzendő legfontosabb teendőkkel, ezek közül azzal, amit ők is el tudnak végezni.

Ide tartozik a segítségkérés, a felnőtt értesítése a balesetről, a sérülttel való kapcsolatteremtés. A gyermekek megtanulják, hogy a tárgyak milyen veszélyforrásokat hordoznak magukkal, illetve mire kell odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében.

Ehhez társítható tevékenységek:

- Szerepjátékok.
- Mesélés.
- Bábozás.
- Könyv és képnézegetés.
- Társasjátékok (Közlekedj okosan, stb.).
- Beszélgetések.
- Szakmai nap a mentőállomáson.
- Szakmai nap a rendőrségen.

A gyermekekkel az óvodai nevelési év kezdetekor, szükség szerint, kirándulások, séták alkalmával ismertetjük a következő védő-óvó előírásokat:

- Az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírásokat.
- A foglalkozásokkal együtt járó veszélyforrásokat.
- A tilos és elvárható magatartásformákat.

A védő-óvó előírásokat a gyermekek életkorának és fejlettségi szintjének megfelelően kell ismertetni.

A balesetveszély elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközöket fokozott odafigyeléssel kezeljük, szükség esetén javítatjuk, cseréljük. Az udvari, játszótéri játékoknál, sétán felhívjuk a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira. Nagyobb kirándulásra szülői segítséget kérünk.

Feladataink a balesetvédelem területén:

- Biztonságos környezet megteremtése, az óvoda épületében, az óvoda udvarán.
- Balesetveszély rendszeres felmérése, a csoportszobában, udvari játék alkalmával, séták, kirándulások folyamán, mindenre kiterjedően, körültekintően.
- Szabályok elsajátítása, azok betartása, betarttatása a gyermekekkel, szülőkkel, dolgozókkal.
- Elsősegélynyújtási ismeretek rendszeres felelevenítése.
- Egészségügyi doboz tartalmának rendszeres ellenőrzése, a használat miatti hiányok pótlása.
- Tűzvédelmi feladatok elvégzése, tűzriadó terv ismerete, tűzriadó gyakorlása a gyermekekkel, óvodai dolgozókkal.
- Erős UV sugárzás elleni védelem, főként a nyári óvodai élet során.
- Megfelelő mennyiségű folyadék fogyasztása a csoportszobában, az udvaron.
- Veszélyes, mérgező növények, gombák megsemmisítése az udvaron, figyelemfelhívás fokozott odafigyelés a felnőttek részéről séták, kirándulások alkalmával.
- Közlekedési szabályok betartása séták alkalmával.
- Megfelelő lábbeli használata a balesetveszély elkerülése érdekében a csoportszobában, testnevelés foglalkozáson, séták, kirándulások alkalmával.

6. Személyi higiéné

A gyermek a családból érkezik az óvodába, magával hozza az otthoni higiénés szokásokat, melyek nem azonosak az óvoda mindennapos tisztálkodási, testápolási rendjével. A gyermek higiénés állapotának megítélése, szükség esetén a testápolás pótlása az óvodapedagógus és a dajka körültekintő együttműködését igényli.

Tisztálkodás

A napirend keretei között elegendő időt biztosítunk a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére.

Alapkövetelmény, hogy a személyi higiénés felszerelés minden gyermek számára külön-külön rendelkezésre álljon.

A gyermekekkel megismertetjük a tisztálkodási folyamatokat, a helyes sorrendiséget és az egészségügyi szokásokat. A tisztaság alapvető fontosságát, a betegség megelőzését és a fertőzések elkerülését megfelelő módszerekkel tudatosítjuk a gyermekekben. Ezen belül hangsúlyt fektetünk a test tisztántartására, fogápolásra, kéz és körömápolásra, a ruházat tisztántartására, illetve a közvetlen környezetünk tisztaságára is. A megvalósításban fejlettség szerinti segítséget nyújtunk. Fokozatosan kialakítjuk az önállóságot.

Öltözködés

Elegendő időt és szükséges segítséget biztosítunk az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében a gyerekek polcain. A megfelelő viselet kiválasztását az időjáráshoz és a tevékenységekhez igazítjuk. Fokozatosan alakítjuk ki az önállóságot. A szülővel való kapcsolattartás során a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására javaslatot teszünk. Például: műszálas anyagok kerülése, váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása a ruházatról.

Az időjárásnak megfelelő öltözködés védi a gyermeket, ezért kérjük a szülőket, hogy többreteként öltöztessék gyermekeiket. Ennek kialakításában a szülők lehetnek a partnerek, akiket fontos meggyőzni a praktikus, izléses öltözködés előnyéről (nyáron kalap és fényvédő krém használata, télen az udvari játékhoz a megfelelő overáll, ami nem baj, ha elpiszkolódik).

Pihenés

Ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelően biztosítjuk a nyugodt pihenés feltételeit, gondot fordítunk a terem szellőztetésére, az ágyak megfelelő elhelyezésére (a lehető legnagyobb távolságban).

A gyermekek elalvását mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, otthonról hozott puha tárgyakkal segítjük. Pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez igazítjuk.

Az ágyneműről és annak mosásáról az óvoda gondoskodik.

7. Környezeti higiénia

A környezet higiéniaira nevelés magában foglalja az óvoda tisztaságának megóvását, szépítését, virágosítását: a termek szellőztetését, az ivóvíz higiéniaját, a megfelelő fűtés és világítás biztosítását, az udvar tisztántartását, gondozását, a helyiségek takarítását, az eszközök tisztaságát, rendben tartását.

A gyermek óvodai életének nagy részét játékkal tölti, a játékhoz különféle játékszereket használ, amelyeket az ő méretének megfelelően kell tárolni.

A környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások kialakítására fokozott figyelmet fordítunk. Ezért ügyelünk a következőkre:

- Csapok elzárása.
- Folyékony szappan használata.
- Levegő minősége a csoportszobában.
- Közvetlen környezetünk tisztán tartása (csoportszoba, udvar).

Fontosnak tartjuk az egészséges, tiszta, biztonságos környezet megteremtését, a higiénias szabályok kialakítását.

Az óvodás gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet. Ennek érdekében a dajkák munkájához tartozik a mindennapos portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés a higiénias szabályok betartatása a gyermekkel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Ismerik a testápolási szokásokat, betartják és alkalmazzák.
- ❖ A gyermekek önállóan, felszólítás nélkül tisztálkodnak, fogat mosnak, fésülködnek, használják a wc-t.
- ❖ A tisztálkodási eszközök megválasztásában és használatában önállóak, vigyáznak rá, helyükre teszik azokat.
- ❖ Zsebkendőjüket önállóan használják.
- ❖ Az öltözködésben önállóak, képesek megválasztani a helyes sorrendet. Ruhájukat ki-be gombolják, cipőjüket befűzik, megkötik.
- ❖ A hőmérsékletnek megfelelően öltözködnek.
- ❖ Ruhájukat összehajtva a helyére teszik. Ügyelnek saját külsejükre, ismerik ruházatuk tisztántartásának lehetőségeit.
- ❖ Megfelelően használják a környezet tisztántartására szolgáló eszközöket.
- ❖ Igényükké válik az egészséges táplálkozás, szívesen fogyasztanak gyümölcsöt, zöldségfélét, elegendő folyadékot isznak
- ❖ Esztétikusan terítenek. Megfelelően használják a kanalat, villát, kést, szalvétát.
- ❖ Önállóan eldöntik, hogy mennyi ételt fogyasszanak.
- ❖ Tudnak tálból meríteni, kancsóból önteni.
- ❖ Kultúráltnak étkeznek.
- ❖ Az asztal mellett természetes testtartással ülnek.
- ❖ Tudnak ajtót nyitni, csukni, csendben közlekedni.
- ❖ Környezetükben igyekeznek mindenütt rendet tartani.
- ❖ Szeretik a mozgást, szívesen vesznek részt szervezett mozgásos tevékenységekben és követik az óvodapedagógus utasításait.
- ❖ Toleránsak a társakkal szemben.
- ❖ Társaikkal kooperálnak, az óvoda életforma örömet okoz számukra.
- ❖ Tevékenységeik közben keletkező konfliktusaikat egymás között megoldják.
- ❖ A baleset megelőzés szabályait ismerik, betartják és alkalmazzák.
- ❖ Jelzik a felnőtt számára, ha társaikat baleset érte.
- ❖ Közvetlen természeti környezetét ismerik, az abban élő állatokat, növényeket megnevezik és tudják gondozásuk módját.

2. AZ ÉRZELMI, AZ ERKÖLCSI ÉS AZ ÉRTÉKORIENTÁLT KÖZÖSSÉGI NEVELÉS

Az érzelmi, az erkölcsi, az értékorientált közösségi nevelés biztosítása során figyelembe vesszük, hogy az óvodáskorú gyermek személyiségében az érzelmek dominálnak, magatartására az érzelmi vezéreltség a jellemző. Ezért nevelőmunkánk során fontosnak tartjuk, hogy érzelmi biztonságban, állandó értékrenddel, otthonos, derűs légkörben, napi, heti, havi, éves ritmusban, szeretetteljes nevelésben és környezetben, változatosan tevékenykedjenek a gyermekek.

Nevelési módszereink elősegítik, hogy a gyermekek egyéni fejlettségüknek megfelelően képesek legyenek a környezetükhöz való alkalmazkodásra. Törekszünk arra, hogy, már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék a gyermeket.

Az óvoda egyszerre segíti a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, és teret enged önkifejező tevékenységének.

Arra neveljük gyermekeinket, hogy elfogadják és megértsék, az emberek különböznek egymástól.

Az érzelem összetett lelki jelenség. Mivel a kisgyermekkor az érzelmek dominanciája, uralma jellemzi, ezért tulajdonítunk nagy jelentőséget a gyermek érzelmi fejlődésének.

Az érzelmek belső egyensúlyt teremtenek azzal, hogy a külvilághoz való alkalmazkodásunkat egészítik ki az önmagunk belső világához való alkalmazkodással. Az érzelem közvetít az egyén és a folyton változó helyzetek, események között. Önkifejtésünk energiáját adják, vágyak, ambíciók formájában. Cselekvésre indítanak.

Az érzelmileg átfűtött érdeklődés, figyelem és emlékezet sokkal nagyobb hatásfokú, mint az érzelmileg üres értelmi tevékenység.

Érzelmek környezetünkhöz kötnek, vagy attól taszítanak el és bennünket. A gyermek születésekor érzelmekre való képességet hoz magával. Környezetétől függ - anya, család, bölcsőde, óvoda, stb. - hogy érzelmei milyen irányban fejlődnek, alakulnak.

Az érzelmek, az érzelmi élet a testi állapotra is befolyással vannak. Az érzelmi élet megzavart egyensúlya testi tünetekben is mutatkozhat. Ugyanakkor a biztos érzelmi egyensúly viszonylag rossz körülmények között is jó állapotban képes tartani a gyermeket.

Az érzelemfejlődés során először az alapszintű érzelmek jelennek meg; félelem, harag, düh, öröm, szeretet.

Félelem: Az óvodáskorú gyermek esetében a képi gondolkodás kialakulásával együtt megjelenik a szimbolikus félelem. Ennek leggyakoribb formája a sötétségtől való félelem. A szimbolikus félelmek feloldásában úgy segíthetünk a gyermeknek, ha megküzdési próbálkozásában bátorítjuk. Fontos, hogy azt érezze: a félelemmel teli esemény elkerülhető, meg lehet vele küzdeni.

Harag, düh: A harag, támadó jellegű érzelem, amely általában agresszivitásra készítet. A düh állapotát gyors energia mobilizáció és elszántság átélése kíséri. A felnőttek feladata, hogy olyan viselkedésmintákat közvetítsenek a gyermekek felé, amelyek segítségével a düh energiáit, a haragot kiváltó probléma jó irányú megoldására használja fel a gyermek. A nevelés feladata nem az, hogy az agressziót teljesen leállítsa, hanem az, hogy az agresszióknak olyan formáit hozza létre, amelyek a társadalom számára elfogadhatóak (önérvényesítő agresszió - asszertivitás).

Öröm, szeretet: Az öröm előzménye valamilyen pozitív, pl. esemény, vágyott dolog elérése. Az egyén elismerést kap, sikert ér el. Az örömet átélő ember pozitívan gondolkodik, empátikusabb embertársaival, nyitott, keresi másokkal a kapcsolatot.

A szeretet mindig társhoz kötött, egy személyhez kapcsolódik, annak jelenlétéhez, vagy létéhez kötött. A szeretetet átélő ember melegséget, bizalmat, biztonságot, nyugalmat él át.

A gyermek személyiségfejlődésének különösen a korai szakaszában kulcsszerepet játszik az anya személye, a tőle kapott szeretet. Fontosnak tartjuk azt, hogy az óvodában is érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Szocializáció

A szocializáció sikere érdekében az óvodai élet szervezése segíti a „szokás - és normarendszer megalapozását”.

A gyermek szocializációja az a folyamat, amelynek során megismeri szűkebb és tágabb környezetét, annak szokás és normarendszerét, hagyományait, értékeit, együttélési szabályait, életmódját.

A szocializáció eredményeként sajátítjuk el anyanyelvünket, kultúránk elemeit és mindazokat az ismereteket, képességeket, készségeket, szokásokat, amelyek nélkül alkalmatlanok lennénk a társas életre. Nem csak formálódunk, hanem mi magunk is közreműködünk a közvetlen környezetünkben élők személyiségének alakításában.

A szocializáció során a játék nagy jelentőséggel bír. A gyermek ebben elsősorban a komplex társas emberi valóságot dolgozza fel, és csak kisebb részben a tárgyat.

A szocializációs tanulás során fontos szerepe van az ún. direkt instrukcióknak és érveléseknek. Ezek tulajdonképpen általános információk arról, hogy mit kell mondani vagy csinálni, mikor és hogyan kell ezt vagy azt tenni, bizonyos helyzetekben hogyan kell viselkedni.

A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkészség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önfegyelem, önállóság, kitartás, szabálytudat), szokás-és normarendszerének megalapozása.

Az új gyermekek fogadása

Az óvodák a törvénymódosítás értelmében a 2 és fél életévüket betöltött gyermekeket is fogadhatják, amennyiben az intézményben erre lehetőség adódik.

Valljuk, hogy a gyermekek számára az a jó, ha nyugodt, kedvező körülmények között az anyával, az érzelmi biztonságot nyújtó családdal maradhatnak legalább 3 éves korukig.

Három - négy éves kortól lassan felébred a gyermekek igénye arra, hogy a családon kívüli társas együttlétben is legyen részük, s ilyenkor jó, ha elmehetnek az óvodába.

Óvodánkban régi hagyománya van már a szülővel együtt történő ún. „beszoktatásnak”.

Az intézményünkbe beíratott gyermekeket a kötetlenebb nyári időszakban szívesen fogadjuk egy-egy látogatásra, ismerkedésre a szülővel együtt.

Az óvodakezdés időpontjának megválasztásában messzemenően figyelembe vesszük a szülők kérését, igényeit.

Azon vagyunk, hogy egy időben csak egy gyermek érkezzen újként a csoportba. Általában 1-2 hétig csak néhány órát tölt el a gyermek, először a kísérővel, majd nélküle is a csoportban.

Fontosnak tartjuk, hogy a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék.

Feladataink az érzelmi nevelés területén

- Megteremtjük azt az érzelmi biztonságot nyújtó szeretetteljes légkört, amelyben megvalósul az egymás megbecsülése, a figyelmesség, a segítségnyújtás.
- Arra neveljük a gyermeket, hogy a különbségeket elfogadja, tisztelje. Megértse, hogy az emberek különböznek egymástól.
- Segítjük a gyermeket abban, hogy megtanulja szándékait, érzelmeit mások által is elfogadható módon kifejezni.
- Legyen tiszta és világos képünk, véleményünk a világról, és arról, hogyan is kell az embereknek élni, helytállni, viselkedni.
- Megismertetjük szűkebb és tágabb környezetével, amely a hazaszeretet a szülőföldhöz való kötődés alapja.
- Legyünk őszinték, tudjuk azt, hogy nem csak azzal nevelünk, amit mondunk, követelünk, cselekszünk, hanem a bennünk rejlő indulatok szerint is.
- Az óvónő biztonságot, bizalmat, elfogadást és védelmet nyújtson, utánozható mintát adjon.
- Jellemezze az óvoda alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés.
- Lehetőséget teremtünk arra, hogy a gyermek kielégítse természetes társas szükségleteit.

- Fontos óvónői feladat, hogy megalapozzuk a szocializálódáshoz szükséges erkölcsi, akarati tulajdonság-jegyeket, az együttélés viselkedésformáit.
- Támogatjuk a gyermekbarátságok kialakulását, a csoporton belüli egymáshoz való kötődéseket.
- Biztosítjuk a fejlődéshez szükséges változatos tevékenységi formákat, a tevékenységekhez a szabadságot, a pontos határok megjelölésével.
- Közös élményekkel (óvoda - csoport) erősítjük az összetartozás érzését.
- A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modell értékű szerepet tölt be.

Erkölcsei nevelés:

Az óvodáskorú gyermek gondolkodása „énes”. Magából indul ki, mindent magára vonatkoztat, ő áll a világ középpontjában, kezdetben csak magát látja. Négy és fél éves kora körül van ebben változás, azonban lényegileg ebből nehezen vagy alig lehet kimozdítani.

Vizsgálatok igazolják, hogy mindent egyetlen szempontból lát, képtelen a szempontváltásra. A dolgokat és az eseményeket a látszat alapján kapcsolja össze, az összefüggéseket sem időben, sem térben, sem ok-okozati viszonyokban nem tudja elrendezni.

Gondolkodása teljesen eltér a felnőttekétől. Amit átél, amit szeretne, amit álmodik és gondol, azt átszövi a képzelet és a vágy. A szándékot figyelmen kívül hagyja, nem mérlegel. Az igazság az ő igazsága. Cselekedeteit az indulatvezéreltség jellemzi, ezért az erkölcsiség szempontjából olyan fontos empátia, vagyis az, hogy a másik helyzetét megértse, abba beleélje magát, nem követelmény.

Az óvodás az erkölcsi heteronómia, a másoktól függés állapotában van. Azonosul a szeretett felnőttel, az általa képviselt társas viselkedést utánozza.

Az óvodában ismerkedik a családon kívüli élet szokásaival, a tágabb közösséghez tartozás élményével és rendjével. Mások bántása, és a másoknak való segítségnyújtás próbálgatása, a hároméves kortól megjelenő agresszió és a proszociális viselkedés jellemző a kicsikre.

A négyéves kor körül kialakuló nemi és etnikai hovatartozás felismerése az iskolába lépés idejére identitástudattá formálódik. Ekkor kezdi felismerni, hogy mások hogyan vélekednek arról a csoportról, ahová tartozik.

A hároméves gyermekek képtelenek, de egyre inkább megpróbálnak uralkodni késztetéseiken. Mindez azért fontos, mert a kisgyermekkori megnyilvánulásokkal kapcsolatban a felnőttek nevelés címén sokszor a számukra természetes ésszerűség könnyebb útját választják, és ezzel kimerítik a kicsik amúgy is csekély türelmét. Magyarázgatnak, indokolnak, mérgelődnek, büntetnek, ha erőfeszítéseik hatástalanok. Alig lehet ennek a korosztálynak rosszabb módszert választani, mint az értelmező meggyőzést.

Azonban a gyermekeknek mégis meg kell ismernie, hogy mi a jó és a rossz. Közelíteni kell a másik megértéséhez, a csoport-és a közösségi normák elfogadásához.

Az óvoda nyugodt légköre segíti a gyermekek kibontakozását, megteremti annak lehetőségét, hogy a gyermek nyitott legyen.

Erkölcsei normák, szokások betartásában a gyermekek pozitív viselkedését állítjuk előtérbe, kiemeljük a jó tulajdonságaikat, pozitív megnyilvánulásait.

Közös élményekkel, tevékenységekkel, a környezetben való biztonságos eligazodást segítő szokásokkal alakítjuk ki a gyermekekben az egymásra figyelmet, az együttérzést, az egymás elfogadását, az önállóságot, az önfegyelmet, a feladat-és szabálytudatot és a kitartást.

Feladatunk a gyermekbarátságok támogatása, tiszteletben tartása. Megismertetjük a gyermekeket a helyes konfliktuskezeléssel, teret adunk önérvényesítő törekvéseiknek.

Arra tanítjuk óvodásainkat, hogy legyenek türelmesek egymáshoz, társaikhoz, viseljenek el kellemetlenebb, fárasztóbb helyzeteket, fogadják el társaik másságát.

Célunknak tekintjük az erkölcsi tulajdonságok kialakítását, erősítését, melyet az óvodapedagógusok példaadással teremtenek meg.

Iskolai beilleszkedést segítjük a pozitív énkép, önbizalom, önfegyelem, önállóság, szabálytudat, kommunikáció, együttműködés formálásával, a szándékos tanulás iránti pozitív attitűd megalapozásával.

Fontos számunkra a gyermek erkölcsi értékrendjének, szokás-és normarendszerének megalapozása. Ennek érdekében fejlesztjük erkölcsi tulajdonságait, szociális készségeit és képességeit, attitűdjét.

Feladataink az erkölcsi nevelés területén:

- Családias légkör biztosítása.
- Szokásrendszer, óvodai hagyományok kialakítása.
- Egységes nevelési elvek.
- Alapvető erkölcsi értékek, szabályok megismertetése.
- A helyes magatartás szokásainak kialakítása.
- Mintaértékű, példamutató viselkedés.
- Következetes, nevelés, bánásmód.
- Az erkölcsi érzelmek megalapozása.
- Alapvető udvariassági szokások fejlesztése.
- Érzelmi biztonság megteremtése.

Értékorientált közösségi nevelés:

A közösségi nevelés alapvető feltétele a gyermek életének céltudatos megszervezése. Óvodánkban a napirend adja a biztonságot, mely a gyermek közösségi életének fejlődését szolgálja. A közösségi élet tartalmát a különféle tevékenységek alkotják.

Törekszünk arra, hogy megismerjék és gyakorolják a társas együttélés szabályait.

A közösségi nevelés az óvodai élet minden területén megvalósul, mely nem elkülönített feladat, hanem fejlődési folyamat, melyet az óvodapedagógus átgondolt, tudatos tervezett módon létrehozott nevelési helyzetekkel irányít.

A közösen átélt élmények nyomot hagynak a gyermekben, ezért az óvodai tevékenységi formákat úgy szervezzük, hogy az pozitív élményt nyújtson, segítve a gyermekek erkölcsi tulajdonságainak fejlődését.

Nevelő munkánk során fontosnak tartjuk a kommunikációt, a gyermeki tapasztalatok, élmények megbeszélését (reggeli, délelőtti összeülések), gyermekek közötti társas kapcsolatok alakulását.

A közösségi nevelés fontos része a hagyományok ápolása, továbbadása. Hagyományos ünnepeink, tevékenységeink, a közösen átélt élmények segítik céljaink elérését.

A haza fogalma a gyermekek számára elvont, távoli fogalom. A szülők, testvérek iránti szeretet, a szülőföld, a közvetlen környezet embereinek, tájainak megismerése, a családban végzett közös munka, az ennek során erősödő közösségi érzés bővül fokozatosan a haza fogalmává, hazaszeretetté.

Óvodapedagógusi magatartásunkat az egységes szemlélet, a nyitottság, a határozottság, a szeretetteljesség, az őszinteség, az empátia, az igazságosság, az egyéni és életkori sajátosságokhoz való igazodás jellemzi a nevelés során.

A gyermeki kíváncsiságra építve hozzásegítjük a gyerekeket, hogy megismerjék szűkebb és tágabb környezetüket, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja.

A gyermeki magatartás alakításában nagy szerepet tulajdonítunk az óvodában dolgozó felnőttek modellértékű viselkedésre.

Feladataink a közösségi nevelés területén:

- Egymásra figyelés, együttérzés, alkalmazkodás, egymás segítése.
- Sokszínű tevékenység, közös munka, közös élmények biztosítása.
- Hagyományok ápolása.
- A jól megoldott feladat utáni megelégedettség érzésének alakítása.
- Megismerje a szűkebb és tágabb környezetét, mely a szülőföldhöz való kötődés és hazaszeretet alapja.

A gyermekektől elvárt óvodai viselkedés:

- A gyermek, ha belép az óvodába hangosan köszön a felnőtteknek, gyermekeknek, érkezéskor, távozáskor. Üdvözlí a felnőtteket, gyermekeket óvodán kívül is.
- A ruháit a helyére teszi.
- Ha valamit szeretne, vagy segítségre van szüksége, azt a következő módon kéri: „Légy szíves! Legyen szíves! Kérem szépen!
- Megköszöni, ha kap valamit.

- A felnőtteket és társait a keresztnévén szólítja.
- A játék befejeztével az eszközöket a helyére teszi.
- Társai játékát nem zavarja, nem rongálja más játékát, alkotását.
- Türelmesen várakozik, amíg sorra kerül.
- Elnézést kér, ha megbánt valakit.
- Örül annak, ha másoknak örömet szerez.
- Kitartó és türelmes a tevékenységeiben.
- Érdeklődik a hiányzó társai iránt.
- Vigyáz a maga és társai testi épségére.
- Türelmesen végighallgatja a felnőtteket és társait.
- Megfelelő hangerővel beszél.
- Segíti kisebb társait, megvigasztalja, ha szükséges.
- Őszintén nyilatkozik, ha viselkedéséről kérdezik.
- Vigyáz környezete tisztaságára.
- Elfogadja a másságot.
- Feladatokat, megbízásokat vállal.
- Számol cselekedetei következményeivel, elfogadja az elmarasztalást.
- Óvja a természetet.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Ragaszkodnak óvodájukhoz, társaikhoz, az óvodában dolgozó felnőttekhez.
- ❖ Képesek a kapcsolatteremtésre a felnőttekkel és a társakkal.
- ❖ Képesek felmérni saját helyzetüket a csoportban.
- ❖ Készek a társakkal való együttműködésre.
- ❖ Képesek társaik akaratát tudomásul venni.
- ❖ Elfogadják társaik kezdeményezéseit.
- ❖ Képesek a konfliktusos helyzetek megoldására, kivédésére felnőtt segítsége nélkül is.
- ❖ Örülnek a csoport közös sikereinek.
- ❖ Szívesen tevékenykednek a csoport érdekében.

- ❖ Önállóak a véleményalkotásban, döntésekben, választásokban, a vállalt feladatok elvégzésében.
- ❖ Gyakorolják a tapintatos viselkedést.
- ❖ Ismerik és értik az óvónő metakommunikációs jelzéseit.
- ❖ Tisztelettudóak, figyelmesek a felnőttekkel és társaikkal. Szívesen segítenek, ha annak szükségét látják.
- ❖ Igazmondásra törekszenek.
- ❖ Feladattudatuk kialakulóban van, ami a feladatok megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg.
- ❖ Igyekszenek legyőzni a felmerülő akadályokat.
- ❖ Kialakulnak önkifejező, önértékesítő törekvéseik.
- ❖ Erkölcsi értékrendszerük megalapozódik.
- ❖ Az óvodáskor végére képesek az iskolai élet elfogadására, szociálisan érettek az iskolakezdésre.
- ❖ Védik, segítik a kisebbeket, egymást, alakul egymás iránti empátiás készségük.

3. AZ ANYANYELVI, AZ ÉRTEMI FEJLESZTÉS ÉS NEVELÉS MEGVALÓSÍTÁSA

Anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabálykövetéssel - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az óvodai anyanyelvi nevelés a gyerekek és az óvodapedagógus állandó, sokféle beszédkapcsolatában fejti ki hatását.

A mese és versmondás a beszédkapcsolat intenzitásában és a szövegminőségben különbözik az egyéb hétköznapi beszédaktusoktól.

A nyelv az egyén és a közösség nélkülözhetetlen jelrendszere, gondolataink közlésének eszköze, nemzeti műveltségünk alapja, szavak, fogalmak összessége, gondolkodásmód és észjárás kifejezője.

Az anyanyelvi nevelés célja az érthető, kifejező, hatásos, meggyőző beszéd készségének kialakítása.

Az óvoda az eleven szóbeliség terepe, ahol a szeretetteljes bánásmóddal az érthető, kellemes beszéd is hozzátartozik.

Óvodánkban minden óvodapedagógus arra törekszik, hogy beszédmódja utánzásra méltó legyen.

Az anyanyelv tanulása a kifejezés, a megértés, a kapcsolatteremtés végtelen sora.

A kisgyerek nem szóelemeket, szavakat tanul, hanem eseménysorokat tapasztal, amelyhez beszéd tartozik. A nyelvi folyamatok szociális folyamatok. A kisgyerek beszéde kapcsolatteremtés a társal. A felnőtt beszéde: beilleszkedés a társak közösségébe.

A beszéd tartalma óvodások esetében: „Figyelj rám!”, „Erősíts meg!”, „Hallgass meg és beszélj hozzám!” - kapcsolatfelvétel és kapcsolatteremtés.

Az anyanyelv tanulása a kisgyerek testi - lelki képességét működteti: a nyelvi nevelés testi, erkölcsi és esztétikai nevelés.

Mi óvodapedagógusok akkor járunk el helyesen, ha figyeljük a gyerekek egyéni megnyilvánulásait és állandó beszédkapcsolatban állunk csoportunkkal, ha meghallgatunk, beszélünk, mintát adunk az utánzásra. Ha mozdulatainkban, cselekedeteinkben, beszédünkben határozott, de gyengéd eljárásokat alkalmazunk.

Kerüljük a szögletes, merev, kemény, érzelmileg hideg beszédstílust. Kivárunk, és nem megyünk szóözönnel a dolgok elébe.

A köznapi nyelvi megnyilatkozásokban az anyai beszéd jellegzetességeit alkalmazzuk. Lassabb tempóban, több szünettel nyilatkozunk meg.

Az anyanyelvet nem úgy „tanítjuk”, mint az idegen nyelvet, hanem az egészből, a beszédhelyzetekből és a beszédviselkedésből indulunk ki.

Alkalmazzuk a metakommunikatív közlések széles skáláját. A kisgyerek a pillanatban, a jelenben él. Ezért szükséges, hogy a beszélgetés az élményhez kötődjön.

Nem várokoztatjuk a kisgyereket, hiszen tudjuk, hogy elfelejti mondanivalóját.

Mit teszünk a mindennapi beszédhelyzetek kialakításáért?

- Figyelünk arra, hogy megértsük a gyermekbeszédet, annak eredetiségét, jellegzetességeit, báját.
- Természetesnek vesszük, hogy 20-25 kisgyerek között mindig zaj van. A viselkedés szabályozásával megtartjuk ezt természetes határok között.
- Saját magunkon kezdjük a beszédfigyelem gyakorlását, a finom mozdulatok, puha hangszín használatát.
- Használjuk a testbeszédet a szavak használata mellett (szemkontaktus).
- Javító megjegyzések helyett a kiegészítő közlést alkalmazzuk.

- Játékidőben lehetőséget adunk a beszélgetésekre.
- A nap folyamán bármikor két - résztvevős beszédhelyzeteket teremtünk.
- A más kultúrából érkező, nem magyar anyanyelvű gyermekeket segítjük a magyar nyelv elsajátításában, a kommunikációban.

Az anyanyelv dallama és ritmusa a beszéd gyökere. A gyermekekkel a gesztusnyelvvél kombinált közléssel jobban megértjük egymást. A testtartás, a távolságfelvétel, a mozdulat, a hangszín, hangerő, a beszéddallam az erősebb támpont.

A kisgyermek próbálja a nyelvet és nem papagáj módjára utánozza. A nyelvi botlások ebben az életkorban nem hibák, hanem éppen a nyelvi egészség jelei, eleven nyelvhasználat.

Szeretik a szótagismétlő hangalakokat, a játékos ikerítéseket, játékos hangzású neveket.

Az értelmes, egészséges kisgyerek megkérdezi, amire kíváncsi.

A nyelvi botlásokat nem minősítjük, és nem javítjuk, hanem a helyes alakot beleszójuk a saját válaszukba.

A nyelvi rendszerek lassan elrendeződnek a kisgyerekek fejében, ha közlékeny, vidám felnőttek veszik őket körül. Ezt a folyamatot nem szabad siettetni. Az érés és a nevelés együtt fejtheti ki hatását. A beszédtanulás a legkisebb energiafelhasználás törvénye alapján halad. A gyerek mondanivalója őszinte, a közlés rövid utat keres. Nem rendelkezik beszédrutinnal, ezért nyelvének egyik legnagyobb esztétikai értéke a tömörség.

Az anyanyelv tanulása játék, mozgás, állandó gyakorlás, próbálgatás. Állandóan „mondikál” a gyermek.

Az anyanyelvi nevelés szempontjából az a jó óvoda, ahol minden kinyílik, az érzések, az érzelmek, a képzelet, a kíváncsiság, a beszédkedv.

A mese, a dal, a vers a nyelv ünnepi ruhája. Képileg, ritmikailag megformált tartalom.

A gyerekek a mese és vers alkalmával készen kapott szép szöveget hallanak. A nyelvi hűséggel elmondott mese alkalmával nyelvi ajándékosztogatás folyik. A gyerekek olyasmivel találkoznak, amiben sűrítve benne van mindaz, ami az élőbeszédből tartalmilag és formailag a leghatásosabb. A népi mondókák és népmesék révén egy olyan beszéd fajta kap természetes jogot, ami a nyelvi megújulás tiszta forrása. A mese- és gyermekjáték szövegek a nyelvzene szempontjából kidolgozottak.

Ritmusuk a magyar észjárás tagolását, dallamuk a magyar beszéd természetes hanglejtését követi. Díszesek, de nem bőbeszédűek. A gyermekek ragaszkodnak a hallott szép kifejezésekhez. A természetes beszédhelyzetek mellett a mesék és versek szövege magasabb nyelvi minőséget képviselnek. Szórakoztatóak, illenek a kicsik csoportosulásaihoz, a nagyobbak szervezett együttléteihez.

Ezt a beszédajtát gazdagon találjuk.

Az anyanyelvi nevelés kulcsa az óvodapedagógus szövegtudása és spontán beszédbeli találékonysága.

A népmeséink, mondókáink a magyar nép lelkével, beszédével, művészetével szólnak a gyermekhez.

Nyelvi hatásuk feltétele a beszédes nevelői légkör, aminek létrehozásában köztünk és a gyerekek között kialakult érzelmi kapcsolatnak meghatározó szerepe van.

A mese- és a versmondás csak a kulturált mindennapi beszéd közegében élmény!

Az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Az értelmi nevelés egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás-alkotóképesség) fejlesztése. Valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Fontos a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Mi a feladatunk?

- Fejlesztünk kell az értelmi képességeket.
- Lehetőséget kell adnunk a képességek megnyilatkoztatására.
- Biztosítanunk kell a képességek optimális kibontakoztatásának lehetőségét.

Két alapvető emberi tevékenység kell ehhez: a tanulás és a munka. E kettő elsajátítása és megszerettetése fontos. De szükséges a megfelelő érzelmek átélése, magatartáskultúra kialakítása, a gondolkodás fejlesztése, belső motivációs szükséglet kialakítása.

Az értelmi nevelés akkor tölti be szerepét, ha az egyéni képességek megnyilatkozhatnak. A különböző képességek minden esetben gyakorlati tevékenységet igényelnek és a megfelelő tevékenységek gyakorlásával alakulnak ki.

Értelmi képességek

- A **figyelem** előfeltétele és következménye a tanulásnak. Fejlesztjük terjedelmét, koncentrációját, stabilizációját. Ezért fontosnak tartjuk az óvodai nevelésben a cselekedtetést, tevékenykedtetést.
- A valóságot **észleléssel, érzékeléssel** közvetlenül ismerjük meg. Az érzékszervek fejlődése óvodás korban funkcionális, azaz használat közben fejlődik. Minél fejlettebb az első inger, annál eredményesebb a folyamat, ezért fontos, hogy minél több érzékszervre hassunk. A megismerő tevékenységek fejlődése a játékhoz kapcsolódik. Az óvodás térben, időben való tájékozódása az élménygondolkodás folyamatán halad.
- A **megfigyelés** fejlesztése és irányítása a tapasztalatszerzésnél fontos mozzanat. Engedjük a kisgyereket „látni”.
- Az **emlékezet** fejlesztése fokozatos és folyamatos. Óvodáskor kezdetén az önkéntelen emlékezet dominál, majd kezd kifejlődni a szándékosság. Kezdetben a mozgás és cselekvés határozza meg a kisgyerek emlékezetét: az emlékezet cselekvésbe ágyazottan fejlődik. Ezután a vizuális emlékezet az uralkodó. Képekre, tárgyakra emlékszik jobban. 5. életév a szándékos emlékezet megjelenésének ideje, megnövekszik az emlékezet terjedelme.
- A **képzelet** szoros kapcsolatban áll az észlelési tapasztalatokkal. Fejlesztünk kell a reprodukív, produktív képzeletet. A gyermeki képzelet legtipikusabb megnyilvánulási formája a játék és mese.

- A **gondolkodásnak** fontos a szerepe a viselkedés szabályozásában, a külvilághoz való alkalmazkodásban (szocializáció), én-tudat, önismeret formálásában. Mik segítik a gondolkodás fejlődését? Az egyéni tapasztalatok, a gondolkodási sémák, a mozgásos aktivitás.

Hol szerezheti a kisgyerek a tapasztalatot? Séták, kirándulások alkalmával, ha valós helyen megfigyelheti a dolgokat.

A fogalmak elsajátításában fontos szerepe van a cselekvésnek, de ehhez kell, hogy szóbeli magyarázatot kapjon a felnőttektől.

A gondolkodás a tárgyakról kialakult szemléletes képek, fogalmak, valamint műveleti készségek formájában felhalmozott ismeretekre és képességekre támaszkodik.

A felidézett tapasztalatok az új helyzetben történő alkalmazás folyamatában új elemekkel gazdagodnak és a gondolkodási sémák tovább fejlődnek. A gyermeki értelem fejlődésében igazi minőségi változások, ugrások figyelhetők meg a 7. életévben.

Az értelmi fejlesztésnek feltétele a helyes módszerek megválasztása, a megfelelő eszközök biztosítása és a jó óvodapedagógus - gyermek viszony.

Az óvodás gyermek értelmének megnyitása elsősorban érzelmein keresztül lehetséges. Fejlődése az érés és a fejlesztés együttes hatásaként jelentkezik.

A kisgyerek létszükséglete a játék, ebben él és fejlődik. A játék az egész személyiségre hat és a tanulás számtalan lehetőségét hordozza magában.

A gyermek önként, szabadon, belső késztetésből, kíváncsiságból játszik. Közben ismeretekre, tapasztalatokra tesz szert, új információkhoz jut, tanul. A tanulás, mint tevékenység a játékból indul ki és fejlődik.

Ha jól szervezzük a játékot, akkor az óvodáskor végére kialakul a tudatos munkavégzés és a tanulás iránti vágy, a feladat és felelősségvállalás képessége.

Kisgyermekkorban a világ még egy és oszthatatlan, műfajok nélküli szépség. Egybeolvad a játék, munka, tanulás.

A gyermek életkori sajátosságai miatt a gyakorlatban nem lehet szétválasztani a tevékenységformákat, hiszen minden tevékenységben más - más módon és arányban, de jelen vannak a játék, munka, tanulás mozzanatok.

Minden gyermekkel vele születik a cselekvési vágy az önmaga és a világ dolgai iránti érdeklődés. Ez a belső motiváció, amely szilárd alapot nyújt a fejlődéshez. A kisgyermek cselekszik, tevékenykedik, próbálja erejét.

Tapasztalatai hatására csak rá jellemző módon érzékeli, észleli a valóságot. A gyermeket a kíváncsisága, megismerési vágya arra ösztönzi, hogy próbálkozzon, kísérletezzon. A kísérletezés során sokirányú tapasztalatot gyűjt.

Jól sikerült tevékenység örömet ad, ezért az örömet újra át akarja élni. Új próbálkozásba kezd, új tudásra tesz szert, új örömhöz jut.

Inspiráló környezet segítő hatására egyre több dologról szerez tapasztalatot természeti és társadalmi környezetéből.

A gyermek személyisége életkori adottságaiból adódóan leginkább komplex tevékenységen keresztül fejlődik, több érzékszervet mozgósító cselekvések hatására. Ebben az életkorban játszani, dolgozni, tanulni, a világot megismerni, felfedezni belső szükséglet és örömforrás.

A kisgyermek élete minden percében tanul és minden élvezhető percet játékként él meg.

Feladataink az értelmi nevelés területén:

- Építünk a fejlődés, fejlesztés szempontjából a gyermeki kíváncsiságra, érdeklődésre, tevékenységvágyra.
- Figyelembe vesszük az életkori sajátosságokat.
- Tudjuk azt, hogy mindenki a saját énjén keresztül érzékeli, észleli, értékeli a világot.
- Kielégítjük a testi, lelki, szellemi szükségleteket.
- A gyermek egyéni sajátosságait ismerve fejlesztjük képességeit.
- Megismertetjük a társadalmi, természeti környezettel, amivel szoros érzelmi kapcsolatot alakítunk ki.

- Helyi lehetőségekre támaszkodva, igazodva az életkori sajátosságokhoz biztosítjuk az értékközvetítést.
- Változatos tevékenységeket biztosítunk (hely, idő, élmény, eszköz biztosítása).
- A gyermek spontán szerzett tapasztalatait, ismereteit rendszerezzük, bővítjük, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben gyakoroltatjuk, másrészt fejlesztjük az értelmi képességeket és a kreativitást.
- Valljuk, hogy alapvető tevékenység a játék, ennek szellemében valósítjuk meg a célt és feladatot: spontán, szabad játékban valósulhat meg a tanulás.
- Ehhez kell a megengedő, támogató attitűd és a modellnyújtás az óvodapedagógusaink részéről.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Törekednek a végzett tevékenységek összefüggéseinek felfedezésére.
- ❖ Próbálják kifejezni a változások tartalmát szóban, rajzban.
- ❖ Rendelkeznek a problémafelismerő és megoldó képességekkel.
- ❖ Tudják figyelmüket rövid ideig ugyanarra összpontosítani.
- ❖ Segítséggel javítják saját tévedéseiket.
- ❖ Ellenőrzik saját tevékenységüket.
- ❖ Törekednek az önértékelésre.
- ❖ Ismereteiket alkalmazzák a gyakorlatban.

A kisgyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.

Az három éves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata az egész gyermeki személyiség harmonikus fejlődésének elősegítése.

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fejlettségi szint.

A különleges gondozásra jogosult gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

IV. AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

1. Személyi feltételek

Az óvodánkban dolgozó 7 fő óvodapedagógus felsőfokú óvónőképzői, és pedagógiai főiskolai végzettséggel rendelkezik. Közülük két fő szakvizsgázott pedagógus.

Tanulmányaik során, majd azt követően továbbképzéseken, valamint önképzéssel folyamatosan bővítik ismereteiket, szakmai tudásukat. Gondolkodásukra jellemző a nyitottság, az újítás szándéka, a helyi lehetőségek bővítése.

Ez az innovációs készség szerencsés módon kibontakozhat, mivel egyrészt az óvodavezetés - szakmai közösség, másrészt az anyagi feltételek is segítik a megvalósulást.

A gyermekekkel csoportonként két óvodapedagógus foglalkozik 2 hetes váltásban. Mindhárom csoportban 1 szakképzett dajka segíti az óvónőket nevelőmunkájukban. A rendelkezésünkre álló pedagógiai asszisztens a nevelő munka része.

Az óvodapedagógusok kézikönyvként használják az „Óvodai nevelés játékkal, mesével” című 5 kötetes segédkönyvet.

Minden óvodapedagógus számára kiemelten fontos feladat, hogy gyermeklélektani, fejlődéslélektani ismereteiket folyamatosan fejlesszék.

Elvárás, hogy a szülő, az iskola, vagy a szakszolgálat felé nemcsak tárgyilagosan, de szakmailag megalapozott véleményt fogalmazzanak meg.

Személyi ellátottság:

7 fő óvodapedagógus (felsőfokú végzettséggel)

3 fő dajka (szakképzett)

1 fő pedagógiai asszisztens (szakképzett)

Az óvodában, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

A nevelőmunka kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

A nevelőmunka során az óvodai dolgozók egy folyamat részeivé válnak, ahol mindenkinek megvan a maga szerepe.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.

A migráns gyermekek nevelésében a dolgozóknak feladata, hogy lehetőséget teremtsenek ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

A sajátos nevelési igényű gyermekeket speciálisan képzett szakemberhez irányítjuk.

Fontosnak tartjuk, hogy az eddigi gyakorlat folytatásaként olyan légkört teremtsünk, amely igényes munkavégzésre készítet.

Pedagógusképünk a jövőre vonatkozóan:

Az óvodapedagógus elfogadó, megerősítő légkört teremt, amelyben a gyermek számára az önkéntelen tanulás lehetősége az egész nap folyamán adott. Dicsérettel, pozitív megerősítéssel ösztönzi a gyermekeket a kívánt viselkedés elsajátítására. Sikerélményhez juttatja, amelynek motiváló hatására tudatosan épít.

Az óvodapedagógus lehetőséget nyújt arra, hogy a gyermek gyakorolja az emberi kapcsolattartáshoz, csoportban éléshez nélkülözhetetlen viselkedési, udvariassági formákat.

Szeretetteljes kapcsolatteremtő stílusa, hangneme minta a gyermek, a szülő számára, a gyermeket utánzásra ösztönzi. Az óvodapedagógus viselkedésében legyen toleráns, képes legyen a különbözőségek elfogadására.

2. Tárgyi feltételek

Háromcsoportos óvodánk tágas, a gyermekek óvodai életéhez, a tevékenységekhez kényelmes, biztonságos, rendezett környezetet nyújt. A csoportszobákban a falak színe, a textíliák, a szőnyegek harmonizálnak egymással. Szép növények, lekerekített sarkú bútorok, vesszőből készült kosarak, ládák, az óvónők természetes anyagokból készített tárgyai, játékeszközei teszik otthonossá a környezetünket.

A kisebb bútorok, polcok segítik a kuckók kialakítását, a játszóhelyek igény szerinti változtatását.

Az öltözőszekrények az óvónők közös tervezése alapján készültek, így a rendeltetészerű használatnak megfelelnek, mindemellett esztétikusak.

A mosdókban is tiszta környezet, függönnyel takart WC - fülkék, langyos víz a kézmosáshoz - áll rendelkezésre.

Az logopédiai szobában szakkönyvtár található, itt foglalkozik a logopédus a gyermekekkel.

Az udvar füves területén fából készült ügyességfejlesztő játékszereken játszhatnak a gyermekek.

Az udvart virágtartó faládák, az ablakokat muskátlis ládák díszítik, amiben kora tavasztól késő ősziig virágoznak a növények. Kisebb virágos kertek, fűszernövényes kertek találhatóak az udvar területén.

Az étkezéshez porcelán, üveg, rozsdamentes edényeket használunk. A terítékhez mindenkor hozzátartoznak a textil abroszok, szalvéta, szükség szerint a kanál, villa, kés, fonott kenyérfoszlók, tálcák.

Az ágyneműt az óvodában dolgozó dajkák mossák, vasalják. A törülközőket szintén az óvoda biztosítja.

A pedagógiai program megvalósításához szükséges eszközök és felszerelések rendelkezésünkre állnak, mely megfelel a kötelező minimális eszköz – és felszerelési jegyzékbe foglaltaknak. Ezek folyamatos pótlása (elhasználódás miatt) és korszerűsítése azonban szükséges.

Intézményünk tornaszobáját teljes mértékben kihasználjuk, így nem csak a testnevelés foglalkozásokat tartjuk itt, hanem az óvodapedagógusok által szervezett gyermektánc foglalkozásokat, és egyéb mozgásos játékokat.

Óvodánk megfelelő munkakörnyezetet biztosít az óvodai munkatársaknak, és lehetőséget a szülők fogadására.

3. Az óvodai élet megszervezése

Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok, továbbá az óvodapedagógusok által készített – nem kötelező – feljegyzések, dokumentumok is szolgálják. Az óvodai nevelés az óvodavezető által jóváhagyott helyi pedagógiai program alapján történhet és a gyermekek neveléséhez szükséges a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

Pedagógiai programunk nevelésfilozófiai alapját a bevezetőben foglaltak adják. Demokratikus légkört teremtve, a követte vezetés módszereivel kívánja gondozni, óvni, nevelni az óvodás gyermekeket.

Céljaul a gyerekek én - érzésének erősítését, testi - lelki egészségük megóvását, érzelmi, társas, kézügyességbeli és értelmi intelligenciájuk fejlesztését tűzi ki. Az óvodai körülmények között megvalósítható gyermeki szabadság megadására és az óvodapedagógusi munkából következő módszertani szabadság figyelembevételére épít.

A gyermekek által kezdett és folytatott, szabad játék az alap, a kiindulás, melyet az óvodapedagógus részéről támogató - engedő, melléálló - elfogadó attitűd kell, hogy kísérjen. Beavatkozásra, irányításra, „továbbfejlesztésre” nincs szükség, kivéve, ha ezt a gyermek magától kéri, vagy olyan esetekben, amikor testi - lelki épségét veszélyezteti.

Az óvodapedagógus által indított játék kínálatot jelent, amely az egész nap folyamán érvényes más-más formában. Az óvodapedagógus által kezdett játékba a gyermekek igényeik szerint **bármikor, bármennyi időre bekapcsolódhatnak**, mélyebben, vagy felszínebben vehetnek részt benne. Saját szempontjaik és érdeklődésük alapján elvihetik a játszást másfelé, irányítói is lehetnek a játéknak. A játék bármerre elágazhat, az óvodapedagógus rugalmasan alkalmazkodik hozzá.

Egy napra egyféle tevékenységben gondolkodhat az óvodapedagógus. Egyszer a manuális - vizuális élménynyújtás, máskor a természet világából vett jelenségek megelevenítése a fő feladat és így tovább, a játék keretén belül. Lehetőséget kínál arra, hogy egy-egy dologba mélyebben belemerüljünk, a gyermeki kérdéseket tisztázzuk, az ötleteinket kijátsszuk. A gyermekekkel való játék során mód van az egyéni tempójukhoz való alkalmazkodásra, igazodásra, személyes bánásmódra és a helyzet igényelte ismeretek feldolgozására, alkalmazására.

A következő **tevékenység - területekre** építjük az óvodapedagógus kezdte játékot:

- mozgás
- ének, zene, énekes játék, gyermektánc
- verselés, mesélés,
- rajzolás, festés, mintázás, kézi munka
- külső világ tevékeny megismerése

A kétféle játék párhuzamosan és folyamatosan, egymásba kapcsolódva és szétválva rugalmasan zajlik az egész nap folyamán. Ezért folyamatos a napirend is. Az óvodai élet ésszerű tagolása elsősorban a gyermekek biológiai szükségleteihez igazodik. Ezeket a napirend szerinti játékszünetekben elégítjük ki.

Rugalmasságot jelent az is, hogy nem szigorúan egy - két napot vesz igénybe egy játék, hanem jóval tovább tarthat. Ilyenkor az óvodapedagógus a napi tevékenységre jellemző módon illeszkedik a folyamatba, tehát énekel, vagy barkácsol, verset, mondókát mond, megmutat valami érdekes jelenséget. A mennyiségek, tér és forma, a viszonyítások a játék közben természetes módon előkerülnek és a velük kapcsolatos kérdések is természetes módon választ kapnak.

A kisgyermek egyik legkedvesebb játéka a mozgás. A futó-, fogójátékok, szerepvállaló vagy utánozó játékok, ősi és népi hagyományaink felelevenítése mellett a testi egészséget, edzést is szolgálják, amennyiben kint a szabadban játsszuk őket.

Mesehallgatásra minden nap sor kerül: a részletes programban leírtakon kívül a délutáni pihenés alatti időben is. Ilyenkor többnyire hosszabb meséket, vagy folytatásos történeteket mondunk.

A sok szétszórt, egyéni, páros és kiscsoportos játék mellett rendszeresen szükséges az „összeülés”, az együttlét is. Jó beszélgetni, élményeket elmondani és meghallgatni, vagy egyszerűen csak egymás mellett lenni, a másikat mellettünk érezni. Gyakori, hogy a téli reggelek álmos szürkeségében a gyermekek maguktól az „óvónéni” mellé telepednek, mintegy vágyódva az otthoni meleg, meghitt hangulatra. Ilyenkor a napok ezzel az összebújással, halk beszélgetéssel, tervezgetéssel indulnak. Máskor mesehallgatás vagy mozgásos játék utáni időszakban kerül sor a közös együttlétre. Az óvodapedagógus nem „okít” vagy magyaráz, hanem a szó szoros értelmében véve egy a többi beszélgető között. Előretervezés csak kevés van a programban. Fontosabb a rugalmasság és a spontaneitás, az „itt és most” helyzetek, az óvodapedagógus fejében és lelkében lévő tudás. Azonban csak az lehet spontán és rugalmas, csak az tud rögtönözni és ügyesen alkalmazkodni, akinek van miből meríteni.

Az egyes játékokhoz az óvodapedagógus segít elrendezni a körülményeket, megtalálni a gyermekekkel együtt a legalkalmasabb szervezeti formát. Utóbbi a játék tartalma és a játszó gyermekek létszáma szerint változik.

Amikor csak lehet, a szabadban tartózkodunk. **Kinn és benn egy időben és folyamatosan kétféle játék, tevékenység folyik. Az, amit a gyermekek maguk találnak ki és valósítanak meg, és az, amit az óvodapedagógus kezd, vagy a gyermeki ötletek alapján ő szervez meg** az egyéni elfoglaltságok és kedvtelések tiszteletben tartásával. Ebben a korosztályban mindig a felnőtt az egész csoport középpontja. Ő egyengeti, ő tartja össze a társkapcsolatokat, ő osztja be az időt, a tartalom és forma összehangolásával ő alakítja ki a „mi tudatot”.

Nagy időegységekben gondolkozunk. Amit elkezdünk, ráérősen és élvezettel játszunk végig és hosszabb - rövidebb idő alatt mindig be is fejezzük. Semmiről sem maradunk le, nincs miért sietni. A játék minden perce segítője az érésnek, fejlődésnek és fejlesztésnek.

A napirend kialakítása:

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú 5-35perces csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg

A napirend biztosítja a gyermekek egészséges fejlődését, fejlesztését a megfelelő időkeretben. Kötelező elemek az étkezések, a szabad levegőn való tartózkodás, a szabad játéktevékenységek, a pihenés.

Az időkeretek az életkortól és egyéb tényezőktől függően rugalmasan változnak. A szabad játék szerepe mellett az egyéb tevékenységek közötti harmonikus arányok megtartása fontos feladat.

A hetirendben és a napirendben a folyamatosságot, a rendszerességet, a stabilitást hangsúlyozzuk, de természetesen lehetőség van minden óvodapedagógusnak saját döntése alapján a rugalmasságra.

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

A gyermekek életkorától, a település, az óvoda sajátosságaitól, az évszakok befolyásoló szerepétől, a hagyományoktól és ünnepektől, a személyi feltételektől, a gyermekek fejlődési ütemétől függően a hetirendben a szabad játék időtartamának biztosításával, a tevékenységek sokszínű, sokféle variációja valósulhat meg.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

Az adott csoportra alakítjuk ki a napirendet és hetirendet.

A gyermekek igénylik az ismétlődő **napirendet**, ami általában így alakul:

Délelőtt:

6.30 - 7.30	Gyülekezés, szabad játék összevont csoportban.
7.30 - 11.30	Szabad játék a szabadban, csoportszobában. Ezen belül 8.00 - 9.00 folyamatos tízórai. 10-15 perces együttlét, aminek nincs kötött időpontja és részleteiben előre megtervezett tartalma. Mindennapos testnevelés, szabadban, csoportszobában. Tevékenységek (verselés, mesélés, ének, énekes játék, gyermektánc, rajzolás, mozgás, külső világ tevékeny megismerése).
11.30 - 12.00	Készülődés az ebédhez.
12.00 - 12.30	Ebéd.
12.30 - 12.45	Készülődés a délutáni alváshoz.

Délután:

12.45 - 14.45	Mese, pihenés, alvás.
14.45 - 15.30	Folyamatos felkelés, uzsonna.
15.30 - 17.00	Szabad játék (amíg az időjárás engedi, mindig az udvaron).

Az óvoda hagyományos ünnepei:

Az ünnepekre hosszan készülődünk. A közös készülődés, a közös tervezgetés, a holnap öröme távlatot jelenthet a gyermekek számára. Az óvodában célszerű minden alkalmat megragadni a hagyományok és az ünnepek kialakítására.

Az óvodai élet szokásai, hagyományai, ünnepei, érzelmi átélése, gazdagon motivált tevékenységekre biztosítanak lehetőséget. Az évről évre visszatérő hagyományok biztonságot, megnyugtató eligazodást jelentenek a gyermekek életében, ezáltal erősödik bennük a valahová tartozás érzése.

Az ünnep fényét emeli a feldíszített óvoda, az ünneplő ruhába öltözött felnőttek, gyermekek. Minden esetben a bensőséges, családi ünnepelést választjuk, kerüljük a nyilvános szerepeltetést.

Az ünnep, a készülődés beépül a gyermekek játékéba.

Ünnepeink:

A gyermekek születésnapja: Az ünneplés csoportonként hasonló forgatókönyv szerint zajlik. Gyertyagyújtás után dallal, verssel köszöntjük az ünnepeltet. Az ünnepeltnek közösen készítünk ajándékot.

Mikulás - várás: Ez az ünnep meglepetés. A gyermekek együtt várják a Mikulást. A Mikulást megérkezése után dalokkal, versekkel köszöntjük.

Karácsony: Hosszú adventi készülődéssel, családi hangulatban zajlik. Valljuk, hogy a karácsony családi ünnep, nem hozható előre, hiszen szenteste december 24-én van. Ezért a gyerekek az adventi időszakban ajándékokat, díszeket, stb. készítenek. Karácsony előtt nyílt napot szervezünk, ahol a gyermekek szüleikkel együtt különféle meglepetéseket készítenek elsősorban természetes anyagokból (adventi koszorú, ajtódíszek, mézeskalács, viaszgyertya, stb.).

Farsang: A farsang, bolondozós nap az óvodában. Ezen a napon a gyermekek együtt ünnepelnek. A humoros versek, az alakoskodók és a tavaszköszöntők elmondása után tánccal, vigaszsággal üzzük el a telet.

Március 15: Hazafias ünnep. Folklorisztikus hagyományai miatt a gyermekek számára is átélhető. A játékba ágyazott katonásdi, várjáték, vonulások érzelmi benyomást keltenek a gyermekekben.

Mesélünk a magyar huszárokról, csatákról. A zászló és kokárda készítése az ünnepléshez tartozik. A megemlékezést a falu emlékművénél tartjuk.

Húsvét: A népszokások felelevenítésén és a hangulati előkészítésén van a hangsúly. A Húsvét előtti napokban tojást festünk, berzselünk a gyermekekkel. Az óvodában a Húsvét locsolkodással és piros tojás ajándékozásával telik.

Májusfa állítás: A fiúk egy felnőtt segítségével májusfát állítanak a lányoknak. A májusfa kitáncolására a hónap végén kerül sor.

Anyák napja: Családi ünnep. Verssel, dallal, virággal köszöntjük az édesanyákat.

Gyermeknap: Közös játékot, mozgásos versenyjátékokat, kézműves tevékenységeket szervezünk, családi napot tartunk zenével, táncos mulatsággal.

Évzáró: Az év közben megismert dalos játékokból, versekből állítunk össze egy csokorra valót.

4. Az óvoda kapcsolatai

Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt, az óvodai élet során, és az óvodai élet után meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és a szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külföldi magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, - lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az óvoda és a család kapcsolata

Óvodai életünk a **családi** nevelésre épít. A kettő összhangja, az óvoda folyamatos és szoros együttműködése a szülőkkel, a gyermekek harmonikus fejlődésének feltétele.

A szülőkkel, családokkal való kapcsolat alakításában az óvoda a kezdeményező. (Az óvodapedagógusok hiteles éltetői a pedagógiai programunkban foglaltaknak.) Az óvodapedagógusok gondoskodnak arról, hogy a kapcsolatteremtés és -tartás hagyományos formái tovább éljenek, gazdagodjanak.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda illetve a család teremt meg.

Figyelembe vesszük a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesítjük a segítségnyújtás családokhoz illesztett megoldásait.

Az óvoda és a család kapcsolatának elvei:

- A gyermek személyiségének fejlesztéséhez kitűzött alapelvek, célok, feladatok egységes értelmezése és megvalósítása.
- Kölcsönös bizalom és segítségnyújtás, a gyermekekre gyakorolt hatás erősítése.
- Az óvodában és a családban folyó nevelési sajátosságok kölcsönös megismerése.
- A szülők és az óvodában dolgozók egymás iránti bizalmának, tiszteletének erősítése.
- Közös célok megvalósítása az együttműködés szabályainak betartásával.
- Az óvoda a gyermek érdekében kezdeményező és elfogadó magatartása.
- A szülő és az óvodapedagógus információcseréje a gyermekről.
- Előítélettől mentesen közeledés minden családhoz.
- Intézményünk dokumentumainak megismerése.

Az óvoda a szülők részére mindig nyitott. **Nyílt napokat** tartunk, amikor a szülők betekinhetnek a hétköznapi egymást követő tevékenységeibe. Az ilyen együttlétek során a szülő is részese a közös tevékenységnek, megértik, megérik az óvoda, az óvodapedagógus nevelési törekvéseit.

A **szülői értekezleteken** megismertetjük a szülőkkel pedagógiai programunk lényeges elemeit. Kiemelten figyelünk arra, hogy a pedagógiai program alapelveiről, a játék és mese, mint gyermeki létszükségletről részletesen is szóljunk. Speciális témájú szülői értekezletek már eddig is szerveződtek, melyek folytatására gondot fordítunk. Pl.: pszichológus, fejlesztőpedagógus, gyermekorvos részvételével.

A kapcsolattartás legszemélyesebb formája a **fogadóóra**. Ez lehetőséget ad arra, hogy az óvodapedagógus és szülő kölcsönös bizalommal, nyíltsággal beszélgessenek a gyermek fejlődésével kapcsolatos tapasztalatokról.

A szülők közösségét intézményünkben a szülői szervezet képviseli. A kapcsolattartás, az együttműködés folyamatos. Lényegesnek érezzük, hogy elsődlegesen a szülői szervezet tagjai ismerjék meg és fogadják el az óvoda nevelési koncepcióját, és valamennyi dokumentumát.

Az óvoda, a szülői szervezet és a családok kölcsönös kapcsolatban állnak egymással. A nevelőtestület a szervezeti és működési szabályzatban meghatározottak szerint minden lényegi kérdésben kikéri a szülői szervezet véleményét.

Fontos az óvodavezető és az óvodapedagógusok összetartó szerepe.

A családokkal való együttműködést gazdagító alkalmak:

- Kirándulások az erdőben tavasszal - ősszel (termésgyűjtés, növény-meghatározás, stb.).
- Növények ültetése, környezet tisztítása (óvodai kertben, parkban).
- Jeles napokat előkészítő esték (ünnepi szokások, ajándékkészítés, mesterségek megjelenítése).
- Kirándulás májusban (nevezetes helyek a közeli településeken, tájházak látogatása, hajózás).
- Szüret a helyi gazdáknál.

Szülői tájékoztatás egyéb formái:

- Faliújság.
- Óvoda honlapja.
- E-mail.

Az óvoda és az iskola kapcsolata:

Célunk, hogy óvodásaink egyéni képességeit figyelembe véve, a környezetben jól eligazodó, tevékeny, jó kooperációs és kommunikációs képességekkel rendelkező, érdeklődő, az iskolai nevelésre alkalmas tanulókká váljanak.

A község iskolájával a kapcsolattartásunk folyamatos. A kölcsönös intézménylátogatás lehetőséget ad a programok megismerésére.

Intézményünk nyitottsága azt is jelenti, hogy nevelőmunkánkba bármikor betekinthetnek a tanítók, valamint az óvoda lehetőséget kap a tanórák alkalomszerű látogatására. Közös szakmai megbeszéléseinken szeretnénk azt elérni, hogy kölcsönös elvárásaink mindig az adott életkorú gyermekek érdekeit szolgálják. Szakmai szempontból keressük a nevelőtestülettel a közös nevezőt azért, hogy az óvoda – iskola közti átmenet ne okozzon gondot.

A jövőre nézve fontosnak tartjuk egymás szakmai dokumentumainak megismerését, cseréjét.

Az iskolában a gyermektánc-oktatás 50 éves múltra tekint vissza. Ennél fogva még jelentősebbnek tartjuk az óvodai gyermektánc előkészítő funkcióját.

A két intézmény között az elmúlt években a kapcsolattartás szorosabbá vált.

Az óvoda és a művelődési intézmények kapcsolata:

A kapcsolattartás azokkal az intézményekkel alakul, ahol az óvodában folyó programhoz ismereteket, gyakorlati tapasztalatokat szerez gyerek, szülő, óvodapedagógus. Nevelésünk hatékonysága érdekében a kapcsolattartás minden lehetőségét megragadjuk. A rendezvények megismerése, megismertetése, a lehetőségek felfedezése és kihasználása folyamatos teendőnk. Látogatjuk községünk, valamint a szomszéd települések kiállításait, bábszínházba, könyvtárba, koncertre látogatunk.

Az óvoda kapcsolata az egészségügyi szolgálattal, a pedagógiai szakmai szolgálattal, pedagógiai szakszolgálattal és a gyermekjóléti szolgálattal:

- A kapcsolatok a gyermekek egészséges testi, lelki fejlődésének követése, segítése érdekében jönnek létre, folyamatosan működnek.
A gyermekorvos, fogorvos és a védőnő időszakos szűrést végez az óvodában.
- Lényegesnek érezzük, hogy szakmai munkánkhoz rendszeres és folyamatos tájékoztatást kapjunk. Szükség szerint igénybe vesszük a szakmai szolgáltatásokat.

A hatékony és színvonalas nevelőmunka elengedhetetlen feltétele, hogy óvodapedagógusaink pedagógiai, pszichológiai ismeretei naprakészek legyenek. Figyelemmel kísérjük a szakmai rendezvények, továbbképzések terveit, ezekre a részvételt biztosítjuk.

- Logopédus, pszichológus, fejlesztőpedagógus foglalkozik azokkal a gyerekekkel, akik a problémáik feltárása után erre rászorulnak.

A fejlettségben bármely területen elmaradást mutató, problémás, nehezen kezelhető gyermekeket pszichológushoz, fejlesztő pedagógushoz irányítjuk. A fejlesztés módját, eredményeit figyelemmel kísérjük.

Minden nevelési év elején segítjük a tanköteles gyermekek szűrésének megszervezését.

- A kapcsolatunk rendszeres a gyermekjóléti szolgálattal. A gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében a szociális segítő munkaeszközeivel támogatást nyújt az intézményünkbe járó gyermekeknek, családjának és óvodapedagógusainknak.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata:

A kapcsolattartás célja az intézmény zavartalan és törvényes működésének segítése. Törekszünk az eddigi jó kapcsolatok fenntartására, erősítésére. Lényeges, hogy a fenntartó ismerje munkánkat. Az óvoda pozitív szakmai megítélésében fontosnak tartjuk az óvoda minden dolgozójának részéről a lojalitást a fenntartó felé. A személyes kapcsolatok mellett az információ egyéb formái is élnek.

Az óvoda és a fenntartó kapcsolata kiterjed:

- Az óvoda alapító okiratának módosítására.
- Pénzügyi, gazdálkodási tevékenységre.
- Az éves költségvetés elfogadására, módosítására.

- Gazdálkodási, törvényességi, működési ellenőrzésre.
- Szakmai munka eredményességére.
- A gyermekvédelmi, balesetvédelmi munka ellenőrzésére.
- Az SZMSZ, házirend, helyi pedagógiai program jóváhagyása, módosítása abban az esetben, ha annak költségvetési vonzata van.

A kapcsolattartás formái:

- Szóbeli tájékoztatás.
- Éves beszámoló.
- Egyeztető tárgyalások, megbeszélések.
- Értekezletek.
- Képviselő testületi ülések, bizottsági ülések.
- Fenntartói rendeletek, határozatok átvétele.
- Igény szerinti információszolgáltatás pénzügyi, gazdálkodási, szakmai tevékenységekről.

Az óvoda és az egyház kapcsolata:

Az óvodában kiemelt figyelmet fordítunk arra, hogy azok a gyermekek vegyenek részt a hitoktatáson, akiknek a szülei igényelték a részvételt. A hitoktatóval kölcsönösen együttműködve találjuk meg az óvodai életrenddel való összhangot. A hit- és vallásoktatás megszervezése, a feladatok ellátása, a tevékenység ellenőrzése nem tartozik az óvoda feladatai közé. A hitoktatót az egyházi jogi személy alkalmazza és ellenőrzi.

A hit és-vallásoktatás az óvodában az óvodai foglalkozásoktól elkülönítve, az óvodai életrendet figyelembe véve a nyitvatartási időn belül, de nevelési időnek nem minősülő időkeretben szervezhető.

Az óvoda kapcsolata a médiával:

Rendezvényeinkre meghívjuk a helyi televízió munkatársát, így segítségével betekintést nyújtunk óvodánk életébe.

Az óvoda kapcsolata az óvodákkal:

Kapcsolatot építünk más óvodákkal szakmai tapasztalatsere céljából, így a megbeszélések, továbbképzések találkozóik szakmai fejlődést biztosítanak számunkra.

5. Az óvoda dokumentációs rendszere:

Az intézményben vezetett dokumentumok alapvető célja, hogy eleget tegyen a jogszabályi megfelelés kritériumainak, a jogszabályi környezettel, a többi szabályozó dokumentummal összhangban legyen.

Az intézmény dokumentumai:

- Alapító Okirat
- Helyi Pedagógiai program
- Szervezeti és Működési Szabályzat
- Házi rend
- Éves munkaterv

Kötelezően használt nyomtatványok:

- Felvételi előjegyzési napló
- Felvételi mulasztási napló
- Óvodai csoportnapló
- Óvodai törzskönyv
- Gyermek fejlődését nyomon követő dokumentáció
- Tankötelezettség megállapításához szükséges szakvélemény

V. AZ ÓVODAI ÉLET TEVÉKENYSÉGI FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

1. A program tartalma: JÁTÉK és MESE egész nap

A kisgyermek és a felnőttek kapcsolata a játék és a mesehallgatás során alakulhat ki legjobban a képzelet és érzés összehangolódásával. A gyermek, amikor játszik, érzés és élménysort játszik el. A játék és a mesehallgatás indítéka ebben azonos: „ezt szeretném, ezt akarom érezni.”

A nevelő legfontosabb feladata: hagyni, hogy a kisgyermek eredetisége szabadon fejlődjen, ami természetesen nem azt jelenti, hogy mindent megengedünk neki, hanem azt, hogy teljes odafordulással bánunk vele, egészséges környezetet alakítunk ki a számára, jó szokásokra, életritmusra, korához illő fegyelemre is szoktatjuk.

A nevelőmunka szempontjából rangsoroljuk a gyermekek szükségleteit. Ezek fontossági sorrendet alkotva a következők:

- testi szükségletek,
- védelem, biztonság- és felnőtt-igény,
- mozgás, cselekvés,
- játék, képzelődés,
- mese, beszéd,
- együttlét a társakkal,
- és a kíváncsiságra alapozott, tágran értelmezett tanulás.

A testi szükségletek civilizált kielégítése mindenek előtt való. Ezek önkényes késleltetése vagy agyonszabályozása kínzó feszültséget okoz. Tehát: vizet inni, WC-re menni, szabadon mozogni mindig lehet. Enni és aludni az egyéni igények és a legszükségesebb csoportnormák figyelembevételével kell és lehet. Erőltetésükkel vagy megvonásukkal sohasem fegyelmezhetünk.

A védelem és a biztonság iránti igényt állandó jelenlétünkkel elégítjük ki. Nem vagyunk mindig a középpontban, de sohasem maradhatnak magukra a gyermekek.

Személyes jelenlétünkkel képviseljük a csoportos együttlét következő elemi szabályait:

- Hagyd játszani a másik kisgyermeket!
- Ha rombolósdit játszol, a magadét építsd és rontsd szét!
- Megegyezés szerint néhány játékszer hazavihető, az otthoni behozható, de a tulajdonosa vigyáz rá. Jobb a játék, ha a helyzetek kívánalmai szerint másoknak is átengeded, vagy együtt játszatok vele!
- Segíts, ha szüksége van rá és te erősebb, ügyesebb vagy!
- Igyekezz örömet szerezni másoknak, ez neked is jó!
- Az óvónéni tudta nélkül ne hagyd el a játszóhelyet!
- Mesemondáskor, alvásra készülődve légy csendben!

A **mozgásszükséglet** kielégítésére szolgál a sok szabadban folyó játék. Egyszer egy héten a szabad mozgást változatosabbá teszik az irányított mozgásos játékok, amelyek a testi nevelés kiemelt lehetőségei.

Összetett képességfejlesztési területek: **a játék és a mesehallgatás**. Mindkettő **szükséglet és létforma** a kicsinyeknek. Magukba foglalják mindazokat a tevékenységeket, ismereteket, amelyek az óvodáskorú gyermekek számára kívánatosak. Elhanyagolásuk általános testi - lelki - szellemi leromláshoz vezet. Kezdetben a felnőtt az igazi társ. Még a játékban is. Az egyéni fejlődéstől függően négy és fél, ötéves kortól kezd érdekessé válni a gyermekjátótárs. Minta, bemérési lehetőség, kezdeményező vagy utánzó partner. A társas, dramatikus jellegű, és szimbolikus tartalmú játékokhoz elengedhetetlen „a másik”. A csoportos játék az óvoda egyik vonzó kínálata. A kíváncsiságra alapozott, utánzással, cselekvéses próbálkozásokkal teli tanulás a gondolkodás, az értelmi fejlődés "hajtáscsúcsa", a szellemi fejlődés sok lehetőséget magába rejtő záloga.

Miért bízhatunk a JÁTÉK képességfejlesztő, ismeretépítő szerepében?

Hogyan építjük rá az óvodai gyermeknevelés teendőit?

Az Alapprogram megerősíti, hogy az óvodáskorú gyermekek számára a játék nem csupán szabadidős tevékenység a foglalkozások mellett, hanem létforma, a gyakorlatban mégis vannak bizonytalanságok a játék helyét, idejét, irányíthatóságát, a tanulásban betöltött szerepét illetően.

Tapasztalhatjuk, hogy sok ember magától értetődőnek tartja, hogy a gyerek játszik, az iskolás tanul, a felnőtt dolgozik, vagyis az ember életének egyes szakaszaiban jellegzetes tevékenységformákon keresztül fejezi ki és tanulja önmagát, és a környező világot. Ebben a fő tevékenységformában rejtetten, életkoronként és egyénenként változó arányban a másik kettő is benne foglaltatik.

A kisgyermek játékában is működik a tanulás, gyakorlás, szabálykövetés, céltudatosság, a felszínen mégis minden a játék formájában jelenik meg. Gyakori, hogy a felnőtt csak a látszatra koncentrál, és azt próbálja a saját, ésszerű, valóságelvű módján értelmezni. A **lényeg**, amit a gyermek a maga módján igyekszik megjeleníteni, kivetíteni a játékselekvések és fantáziák formájában, **elkerüli a felnőtt figyelmét**.

A kisgyermek folyamatosan találkozik a környező világ megnyilvánulásaival, amelyeket csak részben, esetleg egyáltalán nem ért meg. Ezek a feldolgozatlan tudattartalmak terhet, feszültséget jelentenek számára, amelytől szabadulni igyekszik. Olyan módszert használ erre, mint korai elődeink, akik a titokzatos, ismeretlen, érthetetlen jelenségeket ősvallásba, mítoszokba, mesékbe, vagy mágikus cselekedetekbe vetítették ki és fogadtatták el önmagukkal. Vagyis képzelődésbe, cselekvésekbe átfordítva próbálkozik benyomásainak tagolásával, és rendezésével. Amennyiben a felnőtt ezt nem fogadja el, és a maga módján irányítani, fejleszteni, vezetni kívánja a felszíni játékformát, akkor legtöbbször elrontja, vagy megakadályozza a rejtett és a gyermek részéről tudattalanul előjövő tartalmak feldolgozását.

A lényeget másként jeleníti meg mint a felnőttek, másként mint ahogyan elvárnánk a logika, az ésszerűség szabályai alapján.

A játék nyelvén: szimbólumok segítségével, tárgyak rakosgatásával, cselekvéssel teszi ezt. A két különböző nyelv két világra oszthatja az együtt élő felnőtt és gyermek gondolkodását.

A felnőttek vagy értetlenül állnak a játszó gyermek mellett, vagy megmosolyogják, lenézik „komolytalan” megnyilvánulásait. Még rosszabb, ha javítani, korrigálni, a valósághoz igazítani próbálják a gyermek játékát „fejlesztés” címén.

Hatéves korig a szóbeliség aránya is megnő. Már nemcsak „úgy tesz, mintha...”, hanem egyre többször használja a „mondjuk, hogy...”, „most azt gondolom, hogy...”, „mondd azt, hogy...”, „mondjuk, hogy te vagy ez, vagy az és úgy csinálsz, hogy ...” kifejezéseket.

A gyermek **élménymaradványait**, emlékképeit, érzeteit tehát a **realitásnak egy másik szintjén: a képzelet másféle valóságában jeleníti meg**. Nem szakad el teljesen az adott, valóságos helyzettől, a realitástól, mégis kilép belőle, amikor játszik. Ez a kilépés azt jelenti, hogy a mindennapi élet tárgyait, jelenségeit, személyeit behelyettesíti más, az általa kitalált dolgokkal. Jelképesen, szimbolikusan formálja meg őket, egy látszólag teljesen különböző tárgy, vagy viselkedés segítségével.

Szimbolikus kifejezéseiben hasonlóságot találhatunk a jelentéshordozó és a jelentett dolog között. Szimbólumalkotási képessége egyre gazdagodik. Mire négy - öt évvé válik, szimbolikus kombinációk segítségével teljes játék - jelenetek, majd folyamatok kidolgozására is képessé válik.

A szimbolikus játékok az óvodáskor igazi játékaik, de természetesen az érzékszervek funkcióit próbálgató, tapasztaló gyakorló játékok is, különösen, ha valami új dologgal ismerkedik meg a gyermek.

Szabályjátékok is folynak az óvodában; bár ezek spontán jellegűek és a szabályok a felnőtt jelenléte nélkül meglehetősen labilisak. A csoportos szabályjátékok virágkora a kisiskolás időszak. Ekkorra érik meg a gyermekek idegrendszere arra, hogy saját szempontjaikat háttérbe szorítva, másokkal egyeztetve, közös megegyezésekkel család nélkül versenghetnek.

Óvodapedagógusként fel kell ismernünk, hogy a gyerekekkel közös tevékenységünk valóban játék-e, vagy játszma, didaktikus játék vagy munka.

A játék jellemzői:

- ❖ **Önkéntes, és szabad.** Szabad akaratból, külső kényszerítő **körülmények** nélkül jöhet csak létre. Parancsra, vezényszóra, de még kérésre sem lehet játszani.
- ❖ A játékban az a legfontosabb, hogy **örömszínezetű.**
- ❖ Mert **nem a végeredmény**, a produkció a fontos. Magáért a **folyamatért**, az azt kísérő érzésekért, élményért csináljuk, indítéka magában a cselekvésben rejlik, ez a jutalom, a kielégülés is.
- ❖ Elképzelt világa túllép a mindennapok megszokottságán. **Valóságszerű, de nem valóságos.** A valóságból származó élménymaradványokon, tapasztalásroncsokon, véletlen képzettársítások hálóján alapszik. Valóságos tárgyak, eszközök felhasználásával folyik, egy „feltételezett térben,” a külső tárgyi valóság és a belső, pszichés valóság közti területen. A gyermek tudja, hogy játszik, mégis összemossa a valóságot és az elképzeltet, nem állít éles határokat közéjük, könnyedén közlekedik egyikből a másikba.
- ❖ Ebből következően a játékra **nem érvényesek a valóság idő és térbeli korlátai.** Időtartama a valóságos történésnél hosszabb és rövidebb is lehet: az egyszeri bármennyig ismétlődhet, bármikor lejátszódhat. Sok minden megtörténhet egy helyen és a legegyszerűbb játéktörténet is lefolyhat térben szétszórva. A játékot többnyire ennek ellenére térbeli elhatároltság, zártság jellemzi. A nagy, végtelen térből egy kis kuckó kikerítése. Gyakran tapasztalhatjuk, hogy a gyerekek székekkel, függönyökkel, különböző berendezési tárgyakkal körülkerítik magukat, ezzel jelezve, hogy amit csinálnak, különbözik a felnőttek tágas, áttekinthetetlen világától.
- ❖ **Megfelel az életkori sajátosságnak.** Számára „egy a világ”, amelyet a játék képvisel és tükröz. Ez a kezdeti szinkrétikus látásmód természetesen változik az idő során, egy - egy, a gyermek számára fontos rész kiemelésével és egész fölé helyezésével. Csak ezután képes az analitikus látásmódra, amely elengedhetetlen feltétele lesz például az olvasástanulásnak.
- ❖ A játék lényeges eleme, örömforrása a **kockázat, a kiszámíthatatlanság** is. A meglepetésszerű következmények nem komolyak, ha nem sikerül valami, akkor sincsen baj.

- ❖ Éppen ezért meri szabadon és korlátok nélkül kipróbálni önmagát, érzelmileg biztonságos környezetben kísérletezgetni a tárgyakkal, a szerepekkel, lépegetni a valóság és a fantázia között, felfedezni, kipróbálni, társítani olyasmiket, amiket talán soha nem élhet meg a valóságban, (például űrhajózás, oroszánvadászat, medvévé változás, párbajozás, sárkányölés).
- ❖ A játéknak **sajátos, gyermeki rendje van**. Látszatrendje ellentétben áll a valóság rendjével. Ebben a rendben harmónia és szabadság van, mindennek oka és helye van, akkor is, ha a felszínen a felnőtt számára mindez rendetlenségnek látszik. **Jó rendetlenség** ez, amelyben a tárgyak úgy kapnak helyet, hogy kézhez állnak, mindig elérhetők, bármikor áttelekesíthetők a játék kívánalmai szerint. A gyerekszoba rendje nem hasonlítható egy tanterem, lakás, ruhásszekrény vagy éléskamra rendjéhez. A színes, nyüzsgő és állandóan változó folyamatok sorozatában a tárgyak laza, oldottan életteli módon helyezkednek el, nem „útban vannak,” hanem a játék rendje szerinti helyükön. Például a mackó a szoba közepén lakik, ülésben tartja a kisebbet, könyvekkel lakást kerítene köréje, amelyben az életéhez fontos tárgyakkal is helyet kell kapniuk.

Az óvodáskorú gyermek a játékban él és fejlődik. Minden fejlődés értéknövekedés, amely az ember megismerő- és teljesítőkétségének gyarapodását, kreativitásának és önkiterjesztési törekvéseinek kibontakozását foglalja magában.

A fejlődés belső tényezői közül legfontosabb a belső **érés**. Genetikailag programozott, biológiai jellegű folyamat, amelynek során a szervezetben megteremtődnek azok az alapfeltételek, amelyek az embert alkalmassá teszik a környezeti hatások feldolgozására. Érthető tehát, hogy a **kisgyermek idegrendszere** ilyen értelemben **még nem kész**, amikor megszületik.

Hosszú évekre, emberi és tárgyi hatások sokaságára van szüksége ahhoz, hogy kialakuljon benne a rugalmas alkalmazkodás képessége, a felnőttek által elvárt és kívánatosnak tartott szabályos működés.

Kisgyermekkorban az idegrendszer érése főleg az **érzékszervi működésekben**, a mozgás fejlődésében és szabályozásának növekvő képességében mutatkozik meg. Később képes a gyermek környezetét utánozni, a látottakat, hallottakat elraktározni, próbálgatni, ismételni, variálni és belőlük újat is alkotni.

Képzeteinek rugalmas mozgatásával, összekapcsolásával és szétválasztásával, a valóságtól eltérő módon való összeillesztésével - azaz **fantáziájának működtetésével** ügyességre, értelmi mozgékonyagra tesz szert.

Viselkedése, gondolkodása csak fokozatosan válik céltudatosá.

A fejlődéshez **külső feltételekre** is szükség van. A tanulás nem más, mint mindenféle tapasztalatszerzés, amely a külső környezettel való kölcsönhatás során keletkezik. A fejlődés feltétele, hogy az érési folyamatok minél gazdagabban mintázott környezetben jöjjenek létre, és a belső hajtóerők folyamatosan előbbre is haladjanak.

A fejlődési folyamatban a gyermek egyre nagyobb kezdeményező szerephez jut. Kísérletezgetései során érdekes és változó visszajelentéseket szerez és igényel mind a tárgyi, mind a társas környezet részéről. Viselkedésének következményeivel kapcsolatosan bizonyos várakozásai alakulnak ki, és ha ezek létrejönnek, eltölti a hatékonyság kellemes érzése. Ez olyan megerősítő hatású, hogy további kíváncsiságra, tanulásra, tapasztalatszerzésre ösztönzi. Gondolkodása így sohasem áll le, folyton tanul, mert folyton játszik!

Az óvodáskor végéig a gyermeki tapasztalatszerzésben a játék **spontaneitása** uralkodik. A fejlődést segítő külső ráhatások közül a legfontosabb az anya személye. Amikor igazán elválasztódik tőle a gyerek, vagyis óvodába kerül, még sokáig szüksége van arra, hogy az ott lévő felnőtt, az óvodapedagógus, személyében az anyát, annak érzelmi biztonságot adó szerepét pótolja.

A biztonságot az állandóság adja, amely részben ugyanazt az egy vagy két személyt, részben pedig ugyanazokat a körülményeket, szabályokat, szokásokat jelenti.

A felnőtt elsődlegessége, vezető szerepe nemcsak általában fontos, hanem a hét éven aluli gyermekek játékát is csak ez teheti igazán érdekessé és nyugodttá. Természetesen nem tagadható a **társaknak, a csoportnak** az egyénre gyakorolt fejlesztő hatása sem.

A csoport hatásai közül legfontosabb, hogy a gyermek számára normákat szab és közvetít, valamint önbemérési lehetőséget nyújt. Mindez lényeges az énkép és az én-tudat kialakulása céljából. Baj csak akkor van, ha a csoport, a társak szerepét eltúlozzák, és elnyomják az én - fejlődés vonalát.

A gyermek egészséges egocentrizmusa, saját szempontjainak, érdekeinek mindenek felettiége szükséges velejárója az önmagáról való tudás kialakulásának.

Így születnek meg a „Milyen vagyok én? ” „Mire vagyok képes? ”, "Meddig terjednek a határait?" és hasonló kérdések, és miközben ezekre választ keres, megkezdődik saját lelki folyamatainak a tisztázása is.

A fejlődés folyamatosan zajlik. A látványos minőségi átalakulások (ugrások) többnyire rejtetten zajló, lassú, átmeneti időszakok után következnek be. Ugyanazon gyermeknél nem minden funkció változik meg egyszerre.

A fejlődés tempója eltérő lehet. A fejlődési szakaszok egymásutániséga viszont állandó. Mindenkinek végig kell haladnia az egyes szakaszokon, nem lehet kihagyni, vagy kikerülni egyet sem. A fejlődésnek ezek az általános törvényszerűségei megkérdőjelezik az iskolaérettség fogalmának korábbi meghatározásait, illetve a gyermekek előre kigondolt szintre hozásának igényét. **Mindenféle fejlesztés, korrekció csak az életkorra jellemző, fő tevékenységi formában valósítható meg eredményesen.**

A gyermek játéka során elsősorban önmagát tanulja. Belső pszichikus folyamatait tisztázza, próbálja meg feszültségeit oldani, vágyait kielégíteni. Tagolatlan és rendezetlen félig értett tudattartalmait tisztázza, rendezi és tagolja.

Utánoz, kipróbál, kitalál, hipotézis - magatartást folytat. Ha ebben megakadályozzák, ez sohasem pótolható! Veszületett kíváncsisága arra ösztönzi, keresse is az újabb és összetettebb ingerhatásokat. Egyre nagyobb hatékonyságra és önállóságra törekszik önmaga és tárgyi - társas környezete felett.

Nem tud nem tanulni! A tanulás közepesen erős motiváció esetén a legeredményesebb. Vagyis: a játék belső indítékai normális külső környezetben elegendőek ahhoz; hogy a gyermek tanuljon.

A természetes motivációt megnövelő külső, kényszerítő, sürgető, elvárt jutalommal kecsegtető, vagy fenyegető hatások lerontják a valódi tanulási kedvet. Minden új ismeret akkor épül be igazán a kisgyermek gondolkodási sémáiba, ha **nyitott és befogadó állapotban** van. Olyankor, amikor szüksége van az adott ismeretre, felhasználja és alkalmazza azt.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakoztatását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióval éri el.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, és a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Szükségleteiknek és életkoruknak megfelelő játékot választanak.
- ❖ Játékukban dominánsan jelentkezik a szimbolikus játék.
- ❖ Bekapcsolódnak a közös játékba, több napon keresztül vesznek részt a játéktémában. Eljátsszák élményeiket.
- ❖ Feszélyezettség nélkül tudnak önállóan, vagy a társakkal játszani.
- ❖ Önálló, kezdeményező megnyilvánulásai vannak.
- ❖ Kialakulnak a pozitív érzelmeik társaik iránt.
- ❖ Élvezik a szabályjátékot, képesek a szabályok betartására.
- ❖ Egyéni ötleteik, javaslataik vannak. Elfogadják társaik javaslatait, ötleteit.
- ❖ Szívesen segítenek és önmaguk is készítenek kiegészítő játékokat.
- ❖ Az ismert meséket dramatizálják, bábokkal eljátsszák.

A játék valamennyi tevékenységformát magába foglalhatja, ami az óvodáskorú gyermekeknek érdekes lehet.

1.1 Verselés, mesélés

A többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolók, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak.

A verset a hangzás és a hangulat felől fogják meg a gyerekek. Mondóka, dramatikus szöveges gyermekjáték, a bábozás mindennap előkerül. A népköltészet verses anyaga **eleve mozgásos játék is**. Párban, kisebb csoportokban, közösen a játéköröm kedvéért számtalan önkéntes ismétléssel ragad rá a gyerekekre.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.

A mese a gyermek a gyermek érzelmi, értelmi erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és meglévő viselkedésformákat.

Az óvodában a 3-7 éves gyermek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. A klasszikus és kortárs költők versei, strófái egy - egy alkalmas helyzetben kifejezik a felnőtt kedélyállapotát, fokozzák a játék illúzióját. Szinte minden játékra indító képzetkörhöz találunk hangulatot felfokozó, ötleteket adó költői alkotást.

A vers játék a nyelvvel, az érdekesen, szépen hangzó beszéddel. Mondani kell és nem tanítani.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Szívesen mondanak spontán módon is mondókákat, verseket.
- ❖ A hallottakat képekben megjelenítik.
- ❖ Igényük van a hallott irodalmi művek újrhallgatására.
- ❖ Könyvben kép alapján tájékozódnak, vigyáznak a könyvekre.
- ❖ Figyelmesen végighallgatják óvónőjüket, társaikat.
- ❖ Hangzás, hangulat és érzelem egységében megértik a mondott, hallott vers témáját, költői képeit.
- ❖ Önállóan mondanak mondókát, verset.

A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A meséket nem feltétlenül szükséges az éppen abban az időben folyó játékhoz igazítani. Természetes kapcsolatukat azonban érdemes kiaknázni.

A játékban a gyermek többnyire fizikailag is élénk, és az elképzelt, átélt helyzeteket cselekvéssel és kihagyással, utalásokkal átszótt beszéddel kíséri.

Mesehallgatáskor egyértelműen befogadó, odahallgató, amivel sokkal mélyebbre hatol a nyelv birtoklásának, használatának lényegébe, mint amikor ő maga beszél. Ilyenkor **a belső képsor csakis a szó segítségével elevenedik meg**, a felnőtt képzeletet és érzelmeket megmozdító beszéde nyomán. Ennek a közlésformának a ritmusa, képi ereje, folyamatossága, hangulata fogva tartja a hét éven aluli gyermekek figyelmét, mert ebből teljességgel hiányzik a közvetlen oktató szándék.

A mese örömforrás és társas élmény, amely a játékhoz hasonlóan nagy belső energiákat mozgósít. Épp úgy, mint a játék, **nem az egyik óvodai foglalkoztatási lehetőség, hanem az egyetlen szóbeli közlésforma, amelynek segítségével a gyerekekkel szót válthatunk arról, ami** a pillanatnyi kézzelfogható benyomásokon túl **a legjobban foglalkoztatja** saját személyét és a világeészt illetően.

A mese személyes és kozmikus abban az értelemben, hogy jelképeivel az emberi természet belső tájairól és a külső széles világ jelenségeiről ad tükörképet.

Amit mesélünk, az mindig konkrét és érzéki, mégis térben és időben hatalmasan kitágított. Ezért kezdődik minden alkalommal a „Hol volt, hol nem volt ..., volt egyszer”-rel az elbeszélés.

A cselekmény mindvégig az átélés és nem az ésszerűség fonalán halad. Az igazi mese válaszokat ad a lét alapkérdéseire, úgy, ahogy a felnőtteknek más módon ugyanezekre válaszolnak a tartalmukban és szertartásaikban kidolgozott nagy világvallások. Gyermekkorban a mese ébren is tartja az utóbbiak iránti természetes fogékonyságot. Ápolja a transzcendenshez vezető utat.

Az átélés szintjén közös lényegük az, hogy mindkettő kísérlet önmagunk elhelyezésére a világmindenségben. Ezért természetes, hogy a népmesét valamikor többnyire felnőttek mesélték felnőtteknek.

A meseigény és a történetek sokasága élményszinten ezer szállal kötődött a földihez és a földön túlihoz, mint ahogy a művelődéstörténet tanulsága szerint a hiteles, nagy művészet mindig is kapcsolatot tartott és tart a legmagasabb rendű szellemi tartománnyal.

Ki vagyok én? Honnan kerültem ide? Mi az, hogy élek? Mi lesz velem, ha elszakadok a szüleimtől? Miért nem maradhatok mindig kicsi és védett? Mi vár rám, ha valamit nem tudok megtenni? Ki fog segíteni és hogyan? Mik a nagy örömök és szomorúságok? Hol vannak a végső határok és átjárhatók-e? Mik a titkok, amiknek megfejtése nagy veszedelembé sodorhat? Ilyen és hasonló kérdések foglalkoztatnak bennünket életünk különböző korszakaiban más - más szinten. Ezekre kísérel meg választ adni a mese, a művészet és a hit.

A népmesék erkölcsi nevelő hatása mélyen átjárja a személyiséget. A mesében az adott szót meg kell tartani, az ígéretet be kell váltani. A végakaratot minden körülmény között teljesíteni kell. A vándorlót be kell fogadni, az éhezőt meg kell vendégelni. Alvó embert vagy állatot nem szabad megölni. A küzdelmet szemtől szembe vívják, a harcmodorban az ellenséges szereplők megegyeznek, karral, karddal, varázslattal harcolnak.

Aljasul csak a boszorkány támad. Rendre pórul is jár. A hamisság pora is szélbe szóratik. A gyengét, a kicsit védelmezni kell. A **gyermeki és mesei megfelelései** következtében mindez kimondatlanul is mélyre hatol és beépül a kicsik erkölcsi érzelmeibe és szabálytudatába.

A mesében a természet emberarcú. A Nap, a Hold, a csillagok, fű, fa, virág és különösen az állatok beszédesek, varázserejűek. Megszólíthatók és válaszolnak, segítenek és útbaigazítanak. A mesehős része, ismerője és formálója a világnak.

A mese a gyermekkor lelki, érzelmi színvonalán jeleníti meg azt, amit mindnyájan elemi igazságként élünk át, hogy az embernek, mint teremtménynek feladata van a világban, meg kell küzdenie a rosszal, törekednie kell a jóra.

Az ember sorsát hatalmas, titokzatos erő irányítja, de az élethelyzetek megoldásában neki is ügyesnek és okosnak kell lenni. El kell viselni a kudarcokat, fájdalmakat, ki kell találni a szokatlan megoldásokat a talpon maradáshoz. Kitartani a szerencsés végkifejletig.

Mindez az anyanyelven szól, egy ismert és kedvelt felnőtt tolmácsolásában.

A mese: az anyanyelv zenéje, észjárása a játékkal együtt a kicsinyek „tanuló iskolája”.

A mese nevelő hatása: a ráismerés, az előrelátás, a képalkotás, az illúzió feszültségének állapota és a **belső képzetáramlás begyakorlása**. A felnőtt beszédéből figyelhetik meg a gyermekek, hogyan kell elképzelt vagy megélt eseményeket tagolni, szavakra átfordítani, epikus távolságtartással másoknak elmondani, kölcsönösen egymásra figyelni. Mi ez, ha nem a későbbi tanulási folyamatok megalapozása?

Mindezt a tartalmat és hatást azonban elsősorban és majdnem kizárólag a szándékosság nélkül, ösztönszerűen és tökéletes költőiséggel kitalált, fejből mondott népmesék közvetítik.

Ez az a műfaj, amit az ősmesélő és a továbbadó is mindig komolyan vett, s amellyel azt az érzést tudta kelteni hallgatóiban, hogy amíg mondja, maga is hiszi. Így van ezzel a mai jó mesemondó is. Ezért **az igazi mese az óvodában is csak fejből mondható**.

Igaz, hogy néhány igazán nagy magyar író sikeres meséjének alkalmyszerű felolvasása is jótékony hatással lehet a kisgyermekek nevelésére. Jó mesét, elbeszélést írni a legkisebbeknek csak a legnagyobbak tudtak.

A meséhez tilos feladatokat kapcsolni, visszakérdezni, hatásáról faggatni a gyerekeket!

A gyermek saját vers-és mesealkotása, annak mozgással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

Az óvodában a népi, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Megszilárdulnak a mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások.
- ❖ Várják, igénylik a mesehallgatást.
- ❖ Szóban kiegészítik az ismert meserészleteket.
- ❖ Képesek a hallottak képi megjelenítésére.
- ❖ Igénylik a hallott mese újrachallgatását.
- ❖ Kitalálnak meséket, történeteket.
- ❖ Szívesen mondanak spontán is meséket.
- ❖ Önállóan mondanak mesét, használják a gyakran hallott kifejezéseket, fordulatokat.
- ❖ Hanghordozásukkal érzékeltetik a mese hangulatát.
- ❖ A nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően fűzik mondataikat.

1.2 Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbéli játékok, népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát.

Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, a gyermek néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek és zenei kreativitásának alakításában.

Az énekes gyermekjátékok sokaságával alapozzuk meg a zenei anyanyelvet. Amikor csak lehet, énekeljen az óvodapedagógus és énekeljenek a gyermekek is. Lényeges, hogy a felnőtt ebben is biztos támasz legyen.

Az az énekes játék a jó, amelyiknek egyszerű a szabálya. Így a zenére és a játékra figyelhetnek a gyerekek.

Az éneklés a csoportos játékok egyik lehetősége, de egyéb játékhelyzetből is következhet. (Például gyöngyfűzés mellett halkán dúdolhatjuk: „Ez a kislány gyöngyöt fűz ...”. Majd az elkészült színes gyöngysorokkal ékesítve játszhatjuk a Lánc, lánc eszterlánc ... kezdetű körjátékot).

Az éneklést vagy a gyermekek kezdik, vagy az óvodapedagógus, vagy a délelőtti közös együttlétkor játszunk körjátékokat. A hallás- és ritmusérzék fejlesztő mozzanatok a játékdalok magukban hordozzák. A zenei megformálásban az óvónő tudatos, de a gyerekek számára nem csinálunk belőle külön feladatokat.

A zenei elemeket a helyes, szép előadásmódból utánzással gyakorolják a kicsinyek.

Az élő zene, az éneklés természetesen ösztönöz a tiszta, csengő hangképzésre, az egyenletességre, a mérőütés szívdobogáskénti lüktetésére, a tempó, a dinamika, a hangmagasság változásaira, a zenei súlyok kiemelésére.

A dalok válogatásának szempontjai: a gyermekek által tisztán kiénekelhető hangterjedelem, az aktuális érzelmi állapot, a játékszabályok áttekinthetősége, a térformák és a mozgásanyag változatossága.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ A mondókákat, dalokat tisztán, szép szövegkiejtéssel, egyénileg és csoportosan mondogatják, éneklük.
- ❖ A dalt szöveg nélkül dúdolják, zümmögik, stb..
- ❖ Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről, motívumokról, a mondókákat jellegzetes ritmusukról.

- ❖ A dalokat, dallammotívumokat visszaéneklük.
- ❖ Szívesen játszanak énekes játékokat.
- ❖ Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat (magas-mély, stb.).
- ❖ A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat összekapcsolják a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínelismeréssel.
- ❖ Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát. A különbséget kifejezik cselekvéssel, mozgással.
- ❖ Rögtönözik a ritmust, mozgást, dallamot.
- ❖ Természetes tempóban járnak, segítség nélkül tempót tartanak.
- ❖ Érzékenyek a természet és a környezet hangjaira, felismerik a hangszínek finom eltéréseit beszédhangon, zörejen, hangszereken egyaránt.
- ❖ Megformálják az egyszerű táncos mozdulatokat.
- ❖ Élvezettel hallgatnak zenét.

Gyermektánc:

Az óvodáskorú gyermekek a táncos mozgásba játékon keresztül nőnek bele.

Célunk: A gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve játékosan ismerjék és szeressék meg a néptánc, nemzeti mozgáskincs alapjait a népi gyermekjátékdalok, népzene, gyermekeknek szóló népzenei műalkotások segítségével. A szülőföldről való kötődés, a hazaszeretet megalapozására a gyermektánc, az énekes játék érzelmekben gazdag, jó gyakorlatot ad.

A táncos mozgásanyag tartalma:

- ❖ Egyszerű alapmozgások és azok variánsai.
- ❖ Dal ritmusára történő lépés, járás körben, láncban, sorban különböző kapcsolódási és fogásmódokkal.
- ❖ Forgások szólóban, párosan, körben.
- ❖ Egyszerű lépésekkel alkotott különféle alakzatok, páros vonulások, vonulós – bújós játékok, párcserélő játékok, dramatikus táncok.
- ❖ A csárdás kialakítása oldallépés – zárás motívumból.
- ❖ Ugrások, szökkenések egyénileg és párosan.

A mozgásanyag tanítása a 4 – 7 éves gyermekek mozgáskultúrájának, tánckultúrájának fejlődését szolgálják, elősegítve az általános iskolai néptánc oktatást.

Kihasználjuk a jeles napok, ünnepek köré csoportosítható népszokások, hagyományok adta táncalkalmak játékos felelevenítését (szüret, karácsony, farsang, húsvét, pünkösöd).

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Képesek a folyamatos táncos mozgásra.
- ❖ Mozgástempójuk igazodik a megadott dalhoz.
- ❖ Zenére tempót váltanak.
- ❖ Több összekapcsolt motívumot eltáncolnak.
- ❖ Mozdulataik szabályosak, táncos mozgásuk koordináltabb, egyre finomabb, összerendezettebb.
- ❖ Szívesen táncolnak bármelyik társukkal.
- ❖ Társaikkal szemben megértők, segítőkészek.

1.3 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka, mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Lehetővé tesszük, hogy **bármikor** kedvük szerint **fessenek, gyurmázzanak, agyagozzanak, rajzoljanak, vagdossanak, hajtogassanak, barkácsoljanak** a gyerekek. **Amit készítünk, a játék kelléke lesz.**

Maga a tevékenység - s ennek öröme – a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, az önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

Jó, ha a felnőtt köztük ül és ő is elfoglalja magát. A technikákat, az anyagokkal és eszközökkel való bánásmódot meg kell mutatni.

Nem mondjuk meg, hogy mit csináljanak, hanem abban segítsünk, hogy hogyan és miből, mivel lehet valamit elkészíteni. Az elkészítés folyamata is játék, s az elkészült tárgy, kép, kézimunka játékszer lesz valamelyik ügyességi vagy szimbolikus játékban.

Az eredményt nem minősítjük. Másról van szó: krétával, festékekkel, agyaggal, papírral, fonállal, gyapjúval, terménnyel, fával, kővel, homokkal, vízzel játszunk. A természetes anyagok értékesebbek, más üzenetet hordoznak, mint a műanyag játékszerek.

Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézimunka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.
- ❖ Egyéni módon jelzik az elemi térviszonyokat.
- ❖ Élményeik, elképzeléseik, képzeik megjelenítésében biztossággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- ❖ Ismerik a színeket. Észreveszik a környezet, a műalkotások és saját munkáik színhangulatát.
- ❖ Alkotásaikra jellemző a részletező formagazdagság.
- ❖ Örülnek egyéni és közös munkájuknak.
- ❖ Fogékonyak a „szép” látványára.
- ❖ Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.
- ❖ Megfelelően használják az eszközöket.
- ❖ Véleményük van saját és társaik munkájáról

1.4 Mozgás

A torna, a mozgásos játékok kedvezően befolyásolják a gyermeki szervezet növekedését, teherbíró -, ellenálló képességét és az egyes szervek teljesítőképességét.

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának eszközei.

Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztatás és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyet sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlati formákkal, játékkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, melyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését.

Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik és kiegészítik a gondozás és az egészséges életmódra nevelés hatását.

A spontán, a szabad játék keretein belül végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek.

A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére.

A spontán játékokban, - azon belül a szabad játékokban - megfelelő mozgásos tevékenységnek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a **szabad levegő kihasználására.**

A mozgáskultúra fejlesztése mellett segítik a térben való tájékozódást, a helyzetfelismerést, a döntést és az alkalmazkodó képességet, valamint a személyiség akaratitényezőinek alakulását.

A mozgásos játékok a természetes mozgásokból építkeznek.

Az ugrás, ugrándozás, futás, járás, bújás, a labdával való ügyeskedés, az állatok, mesealakok mozdulatainak utánzása egy sor olyan hagyományos népi és testnevelési játék nélkülözhetetlen eleme, ami a legtermészetesebb mozgásbiztonság - erősítő, önként és örömmel végzett gyakorlás.

A testnevelés foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játék jellegű főgyakorlatokból tevődik össze. A játékot alapvető eszközként értelmezzük.

A testnevelés foglalkozások során alkalmat teremtünk a speciális gyakorlatok beiktatására pl. gerinctorna, jóga, lábboltozat erősítő gyakorlatok.

A testnevelés foglalkozások szervezésénél figyelembe vesszük az időjárás adta lehetőségeket, így az atlétikai gyakorlatokat a szabadban végezhetjük.

A foglalkozások tervezésénél figyelembe vesszük a csoport általános fejlettségi szintjét, a fejlődés ütemét.

A különböző nehézségi feladatok adásával elősegítjük, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek megfelelő mozgásos feladatot. Megmutatjuk a helyes mintát, ösztönözzük és biztatjuk a gyermekeket az esztétikus, helyes mozgásra. A különböző kézi eszközök jól szolgálják a fejlesztési területeket, egyben érdekessé, változatossá teszik a foglalkozásokat.

A szervezésnél fontos, hogy a gyermekek a lehető legkevesebb várakozási idővel, folyamatosan mozogjanak. Ehhez legalkalmasabb az együttes foglalkoztatási forma.

3-4 évesek: nagymozgások fejlesztése; járások, futások, csúszás, mászás, -talajon, szereken, tárgy alatt, fölött stb.

4-5 évesek: tér mozgásos megismerése; különböző irányokban végzett mozgások; futás, jelre sorakozás, szökdelés bóják körül hullámvonalban stb; egyensúlyérzék fejlesztése; testhelyzet változtatás; futás közbeni megállás; szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok pl. elkapás, feldobás, egyensúlyozás eszközökön.

5-6-7 évesek: észlelés fejlesztése; alaklátás, formaállandóság fejlesztése; finommotorika fejlesztése a szerek különböző fogásmódjával stb.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

- ❖ A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.
- ❖ Sokoldalú mozgástapasztalatokat szereznek az alapvető mozgásformák gyakorlása által.
- ❖ Elsajátítják a természetes mozgások elemeit (járás, futás, ugrás, függés, dobás, egyensúlyozás).
- ❖ Szívesen függeszkednek, másznak udvari eszközökön.
- ❖ Kisebb akadályokat átugranak. Az ugrásokat talajérintéskor fékezni tudják.
- ❖ Bátran gurulnak, hemperegnek a szőnyegen és a fűben.
- ❖ Esztétikusan végzik a gimnasztikai gyakorlatokat.
- ❖ Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.
- ❖ Különböző szereken, emelt magasságban egyensúlyoznak egy lábon.
- ❖ Szeretnek futni akadályok közbeiktatásával. A futás mennyiségét maguk határozzák meg.
- ❖ Ügyesen bánnak a labdával és más kézi szerekkel.
- ❖ Betartják és követik az adott szabályokat a különböző versenyjátékok játszásakor.
- ❖ Harmonikus, összerendezett a mozgásuk.
- ❖ Szeretik és igénylik a mozgást, kitartóak benne.
- ❖ Fizikálisan megerősödnek, kialakul a helyes testtartásuk.
- ❖ Kialakul az egészséges versenyszellem.

1.5 A külső világ tevékeny megismerése

Mint tevékenység megjelenik: az **ismerkedés az emberek és a természet világával**.

A gyermeki élet eseményei, a család, a felnőttek munkája, az évszakok jellegzetességei, állatok és állatkölykök élete, emlékeink, képzelődéseink mind jó társalgási témák. Elengedhetetlen megnevezni az érzéki benyomásokat, a jelen, vagy közelmúlt eseményeit, az emberek közötti viszonyokat, testünk részeit, belső állapotainkat, beszélgetni az emberek és a természet világáról. Ezek a beszélgetések játék közben vagy azt követően hangzanak el.

A kötöttségektől mentes gondolkodás, és a beszédkedv játékos megnyilvánulásai. A valódi tartalom: maga a beszédkapcsolat felvétele és fenntartása, az érzelmi összetartozás megerősítése. Fontosak vagyunk egymásnak, és roppant komoly dolgokról váltunk szót szabad képzettársításokkal, mégis egy tág fogalomkörben maradva. Udvariasan, de nem körülményesen és egyáltalán nem didaktikusan.

Az anyanyelv megtanulása óriási teljesítmény. A szó az, ami a jelen nem lévő jelenlévővé teszi. Alapja maga az időtapasztalat. Összefűzi a jelent a múlttal és jövővel.

A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatoknak, ismereteknek is birtokába jut a gyermek és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítéloképessége, fejlődik tér,-sík,-és mennyiségszemlélete.

A számlálgatás, méricskélés, a tér alakítása, az irányok megnevezése, a hasonlítgatások, összegyűjtés és szétválasztás, párosítás, az **időbeliség** felfedezése, megnevezése, a **formák** letapogatása játék közben olyan természetes, mint a mondókázás, dúdolgatás. Elkerülhetetlen, hogy az óvodapedagógus ne használja, ne nevezze meg alkalmanként a térbeli, mennyiségi és formai vonatkozásokat, s a gyerekek ne figyeljenek fel azokra a tárgyak természetes tulajdonságaként.

A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti – emberi – tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését.

Az óvodapedagógus feladata, hogy tegye lehetővé a gyermek számára környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat-és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ Tudják személyi adataikat (név, szülők neve, foglalkozása, testvérek, lakcím).
- ❖ Megnevezik testrészeiket, ismerik érzékszerveik funkcióit.
- ❖ Különbséget tesznek az évszakok között, gyönyörködnek szépségükben.
- ❖ Felismerik a napszakokat.
- ❖ Ismerik a háziállatokat, vadállatokat.
- ❖ Ismerik a környezetükben előforduló növényeket, azok ápolását.
- ❖ Főbb csoportjaiba sorolják az élőlényeket (ember, állat, növény).
- ❖ Szívesen vesznek részt természetvédő tevékenységekben.
- ❖ Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában.
- ❖ Sok ismeretük van a szárazföldi, vízi és légi közlekedésről.
- ❖ Ismerik a színeket és azok árnyalatait.
- ❖ Részt vesznek a hagyományok ápolásában.
- ❖ A környezet megismerése során matematikai ismeretek birtokába jutnak.
- ❖ Összehasonlítanak mennyiségeket (több-kevesebb, ugyanannyi, hosszabb-rövidebb, stb.).
- ❖ Megkülönböztetik a jobbra-balra irányokat.
- ❖ Értik és használják a névutókat (alá, fölé, között, stb.).

- ❖ Tárgyakat, élőlényeket szempontok alapján válogatnak külön.
- ❖ Ismerik a sík és térbeli alakzatokat.
- ❖ Tárgyakat meg tudnak számlálni tízig.
- ❖ Összehasonlítanak mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

Összefoglalva: a játék és a mese kommunikációs helyzeteiben való összehangolódás az érzelmi, értelmi és nyelvi mélystruktúrákat alapozza és erősíti meg. Ezen a jelrendszeren kultúrát adunk át és a műveltségi tartalmak iránti fogékonyság képességeit fejlesztjük.

Ez az egymásra figyelés, a kapcsolatteremtés, a kifejezés és megértés gyakorlását jelenti a tér és idő tagolását, az ok és következmény összetartozását, élethelyzetek megoldásának előképeit, önmagunkkal és a másikkal való bánni tudást, tájékozódást az emberi viszonyokban és a természet elemi megnyilvánulásaiban. A felsoroltak általános fejlesztőhatásában szakmai tudásunk és az óvodapedagógusok tapasztalatai szerint megbízhatunk.

Az óvodába járás feltételei:

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről és annak módosítása, valamint a 20/2012 (VIII.31.) EMMI rendelet alapján 3 éves kortól kötelező az óvodába járás.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a harmadik életévét betölti, a nevelési év kezdő napjától legalább napi négy órában óvodai foglalkozáson vesz részt.

Az óvodai felvétel, átvétel jelentkezés alapján történik. Az óvodába a gyermek harmadik életévének betöltése után, illetve a férőhely függvényében két és fél éves kortól vehető fel.

A szülő gyermeke felvételét, átvételét bármikor kérheti. Az újonnan jelentkező gyermekek fogadása az óvodai nevelési évben folyamatosan történik.

A szülő az „Óvodai jelentkezési lap” kitöltésével kéri gyermeke felvételét. Az adatok hitelességét a gyermek születési anyakönyvi kivonata, TAJ száma, a szülők és a gyermek lakcímkártyája alapján az óvodavezető ellenőrzi. Az óvodavezető az „Óvodai felvételi előjegyzési napló”-ba felveszi a gyermek adatait.

A gyermek elsősorban abba az intézménybe nyer felvételt, amelynek körzetében lakik, vagy tartózkodik, illetve, ahol szülője dolgozik.

Az óvodai felvételtől az óvoda vezetője dönt, melyet írásba foglal.

Az iskolába lépés feltételei:

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 45. §-a a, valamint módosítása a tankötelezettségről kimondja:

Magyarországon minden gyermek köteles az intézményes nevelés-oktatásban részt venni, tankötelezettségét teljesíteni.

Az óvoda a tankötelezettség kezdetéig nevelő intézmény, amely a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.

A gyermek abban az évben, amelynek augusztus 31. napjáig a hatodik életévét betölti, tankötelessé válik. A tankötelezettség teljesítése a tanév első tanítási napján kezdődik.

A szülő kérelmére a felmentést engedélyező szerv döntése alapján e gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben vehet részt. A szülő kérelmét az iskolakezdés évében január 15-éig nyújthatja be a felmentést engedélyező szervhez.

A szülő köteles a meghirdetett időpontban tanköteles gyermekét beírni az iskola első évfolyamára. A gyermek iskolai felvételéről az iskola igazgatója dönt.

A testi érettséget az orvos állapítja meg. A pszichikus érettség hiteles ismerői az óvodapedagógusok és a szülők. A problémás gyermekek iskolaérettségének megállapításában szakember ad segítséget.

A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet.

Az iskolai életre való alkalmasságnak testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek mindegyike szükséges a sikeres iskolai munkához.

Az iskolai tanuláshoz alkalmasnak tekinthető az a gyermek, aki bizonyos testi érettséggel rendelkezik, mozgása egyre összerendezettebb, harmonikusabb.

A pszichikus érettség hiteles ismerői a szülők, óvodapedagógusok.

Teljesítményszintek mérése és különleges vizsgálatok nélkül is iskolába valónak tekinthető a gyermek:

- Ha érdeklődő, kíváncsi, képes bizonyos ideig elmélyülten foglalkozni az önmaga által választott, vagy a felnőttek által ajánlott dolgokkal.
- Önállóan, leleményesen oldja meg a helyzeteket, játékában ötletei és elképzelései vannak, amihez a kivitelezés módját is keresi.
- Ha igénye van arra, hogy az elkezdett tevékenységet, játékot befejezze.
- Ha figyelmesen hallgatja a mesét és képes a felnőttekkel és társaival nyíltan, szorongásmentesen beszélni.
- Elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről.
- Ha tud kompromisszumot kötni, a társak és a felnőtt törekvéseit többnyire megérti.
- Jól utánoz, szeretne megfelelni környezeté igényeinek.

2. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység a szociális és kognitív készségek, képességek, attitűdök és kompetenciák fejlesztésének egyik lényeges színtere. A munka nem csak a gyermekre gyakorol hatást, hanem azzal kölcsönhatásban környezetére is, azt formálja, alakítja tevékenysége során.

A gyermek munka jellegű tevékenysége –azaz örömmel és szívesen– végzett aktív tevékenység, a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (kitartás, önállóság, felelősség, céltudatosság) alakításának fontos lehetősége, a közösségi kapcsolatok, a kötelességteljesítés alakításának eszköze, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést a gyermekekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.

Feladataink a munka jellegű tevékenységek terén:

- Megfelelő eszközök (célszerűség, méret, anyag) és azok hozzáférhetőségének biztosítása.
- Elegendő munkalehetőség szervezése.
- Megfelelő hely és elegendő idő biztosítása a munka elvégzésére a folyamatosság érdekében.
- A munkafajták és azok mennyiségének fokozatos bevezetése.
- A differenciálás elvének érvényesítése a feladatadáskor.
- Kerti munkák szervezése, közben a növények növekedésének, fejlődésének, a fejlődésükhöz szükséges feltételek megteremtésének megfigyeltetése.
- Növények gondozásának megismertetése.
- Az állatokról való gondoskodás megismertetése.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ A testápolással kapcsolatos munkafolyamatokat önállóan, szükség szerint elvégzik.
- ❖ Pontosan megértik, mit várunk el tőlük, és azt önállóan teljesítik.
- ❖ Bonyolultabb feladatokat is örömmel végeznek el, és annak szervezésében is önállóak.
- ❖ Időnként olyan megbízásoknak is eleget tesznek, amelyek otthoni előkészületeket igényelnek.
- ❖ Naposi feladataikat önállóan, pontosan végzik.
- ❖ Terítésnél ügyelnek az eszközök esztétikus elhelyezésére is.
- ❖ Ügyelnek a környezet rendjére, segítenek annak tisztántartásában.
- ❖ Vigyáznak játékaikra és rendben tartják azokat.
- ❖ A szemetet a gyűjtőben helyezik el.
- ❖ Szívesen segítenek a falevelek összegyűjtésében, komposztálásában.
- ❖ A virágokat nem tépik le, hagyják eredeti szépségükben.
- ❖ Szívesen ápolják a növényeket a csoportszobában és az udvaron egyaránt.
- ❖ Télen gondoskodnak a madarak táplálékáról.
- ❖ Gondoskodnak a halak etetéséről.
- ❖ Munka jellegű tevékenységeiket a felelősségérzet, a feladattudat és a kitartás jellemzi.

3. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Az óvodapedagógus a tanulást támogató környezet megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- Az utánzásos, minta – és modellkövetés, magatartás és viselkedéstanulás (szokások alakítása)
- A spontán játékos tapasztalatszerzés.
- A játékos, cselekvéses tanulás.
- A gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés.
- Az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés.
- A gyakori problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során személyre szabott pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakoztatását.

A tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható.

Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Feladataink a tanulási tevékenységek területén:

- A gyermekek tevékenységi, megismerési vágyának kielégítése.
- Változatos, a gyermekek cselekvő aktivitására épülő, sok érzékszervet megmozgató tapasztalás lehetőségének biztosítása.
- Szokások alakítása utánzásos minta – és modellkövetéses magatartással és viselkedéssel.
- Spontán játékos helyzetek kihasználása.
- A gyermeki kérdésekre épülő ismeretátadás lehetőségének kiaknázása.
- Gyakorlati problémamegoldásra ösztönző helyzetek megteremtése.
- Az egyéni fejlődési, érési ütem figyelembevétele a tevékenység felkínálása során.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén:

- ❖ A gyermekek érdeklődnek, bátran kérdeznek.
- ❖ Szívesen vesznek részt a különböző tevékenységekben.
- ❖ A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.

VI. HAGYOMÁNYŐRZÉS AZ ÓVODÁBAN

Ötven évtizedes óvodai munkánkban eddig is hangsúlyt kapott a néphagyományok felelevenítése, megismertetése, megőrzése a gyermekekkel, szülőkkel.

Választott programunk nagymértékben épít a néphagyományokra (mondókák, gyermekdalok, népmesék, gyermekjátékok, gyermektánc). Valljuk, hogy az erkölcsi nevelésünk fontos feladata a hazaszeretetre nevelés. Ennek első lépcsőfoka a közvetlen környezetünk, községünk: Csopak megismertetése és megszerettetése a gyermekekkel. Ehhez hozzátartozik a község múltja, hagyományai.

Községünk régmúltját, népi hagyományait nem jegyezték le. Ennek oka, hogy a hagyományos paraszti életforma hamar felbomlott, mert a Balaton vonzotta a fürdővendégeket. A polgárosodás gyorsabban zajlott le, mint az ország egyéb tájegységein.

Óvodánkban 1989-ben kezdtünk tartalmasabban foglalkozni a Balaton északi részének népi hagyományaival. A „népszokás” a kultúra hagyományozódásának spontán formája, az a keret, melyben a nép ünnepe és hétköznapija játszódik. Közösségi magatartásmód és cselekvésmód, olyan viselkedési mód, melynek a közösség tagjai alávetik magukat, mert megfelel az élő kulturális hagyományoknak.

Egyszerre illetlen, erkölcsi kódex, íratlan törvény, művészet, színjátékozás, mítosz és mágia.

Hagyományápoló munkánk során tartsuk szem előtt az óvodáskorú gyermek életkori sajátosságait:

- a gyermekek tevékenységek útján ismerik meg a világot
- érzelmei vezérlik
- egocentrikusak
- mágikus, mitikus a világvéleményük

Mi a feladatunk a hagyományőrzés területén?

- ❖ Figyelembe vesszük, hogy a kisgyermek régen passzív részesei voltak a néphagyomány jeles ünnepeinek, számukra a mesék, dalok, mondókák, játékok világa volt nyitva.
- ❖ Úgy neveljük hazaszeretetre óvodásainkat, hogy megkeressük azokat a tevékenységi módokat, melyeken keresztül életkoruknak megfelelően, elemi szinten megismerhetik a magyarság történelmét, irodalmi, nyelvi, zenei, tárgyi kultúráját, hagyományait. Éreztetjük hagyományaink sokrétűségét, mely magában hordozza az őshazából hozottakat, a környező népek kultúrájának hatásait, az itt élő népcsoportok kultúráját és azt, amit ráépítettünk az emberöltők során.
- ❖ Az egész nevelési folyamatot átható hagyományápoló munkánkhoz felkeltjük a szülők érdeklődését és igyekszünk megnyerni a támogatásukat.
- ❖ A néphagyomány ápolásához hozzákapsoljuk a természet megismertetését, megszerettetését.
- ❖ A jeles napok megünneplésével segítjük önmagunkban, a gyermekekben, a szülőkből az „ünneplni tudás” képességének kialakítását.
- ❖ Megismertetjük a gyerekekkel a Balaton felvidék néphagyományait, népi kismesterségek tárgykészítő tevékenységét.
- ❖ Feladatunknak tekintjük a néprajzi ismeretek folyamatos gyarapítását.
- ❖ Tevékenyen készülünk a karácsonyra és a húsvétra, az ünneplés a családban történik.

Dramatizált népszokásaink csoportosítása:

1. Naptári év szokásai: Jeles napok.
2. A családi élet szokásai.
3. A gazdasági év ünnepei.

A néphagyomány tartalma az egyes tevékenységformákban;

1. Népmesék; mondókák; köszöntő rigmusok; időjóslok; névcsúfolók; közmondások; találós kérdések: VERSELÉS, MESÉLÉS

2. Tárgykészítő népi játékok: agyagozás; fonás - szövés, gyöngyfüzés; papírhajtogatás, nyírás; hímzés; nemezelés; mézeskalácssütés; rongybabakészítés: VIZUÁLIS TEVÉKENYSÉGEK

3. Határjárás; időjárás - jóslás; időjárási jelenségek, gazdasági munkák megfigyelése; környezetünk tevékenységeiben való részvétel; gyűjtögetés; felkészülés a „jeles napokra”: A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

4. Dalos játékok, mondókák, dalok, gyermektánc: ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK

5. Ügyességi és sportjátékok: MOZGÁS

Megjegyzés: Minden óvodapedagógus a személyi feltételek és a tárgyi lehetőségek szerint **válogathat** az alábbi tevékenységek közül:

ŐSZ

Szeptember: Szent Mihály hava - Őszelő - Földanya hava

A szeptember átmenet a nyár és az ősz között, a mezőgazdaságban ekkor történik a teljes betakarítás, a szüret, majd elkezdődik az őszi szántás-vetés is.

Szeptember 8. Mária	-vetés előkészülete, dióverés kezdete
Szeptember 29. Mihály	-fordulópont, a juhokat behajtják a legelőről -kifizetik a pásztorokat -vásár, búcsúnap -vénasszonyok nyara

Tevékenységek:

- ❖ *virágmag gyűjtése*
- ❖ *szárazvirág leszedése*
- ❖ *hajtások előkészülete (tulipán, nárcisz, jácint)*
- ❖ *paprikafűzér készítése*
- ❖ *őszi termékek begyűjtése a gyümölcsösből (kóstolgatás)*
- ❖ *betakarítás a veteményeskertből*
- ❖ *gyümölcsök befőzése, saláta készítése*
- ❖ *gyümölcsökből, zöldségekből bábok készítése*
- ❖ *vadgesztenye gyűjtése, belőle bábok, játékok készítése*
- ❖ *csipkebogyó szedés, szárítás teának, felhasználás játékkészítéshez*
- ❖ *bodzagyűjtés lekvárnak*
- ❖ *gyékénygyűjtés*
- ❖ *látogatás az őszi piacon*
- ❖ *kirándulás az őszi erdőbe, Balatonhoz*
- ❖ *dióverés, dió gyűjtése*
- ❖ *a gyűjtött anyagok válogatása, szárítása, megfelelő tárolása*

❖ *játékok, eszközök készítése a gyűjtött termésekből, ehhez az ötleteket lásd a két szakdolgozatban*

Játék: vásáros

Időjóslás, időjósló napok

- Szeptember 21. Máté -Máté napi verőfény jó szürettel jár.
- Szeptember 29. Mihály -Ha még nem repültek el a fecskék, újévig nem lesz hideg.
-Szent Mihály nap után egy icce víz, két icce sár.
-Szent Mihály öltöztet, Szent György vetkőztet.
-Szent Mihálykor keleti szél igen kemény telet ígér.

Ha a vadludak délre húznak, közeleg a tél.

Ha szeptemberben megdördül az ég, a fák sok virágot hoznak.

Ha másodszor is kivirágzik az akác, akkor hosszú, meleg őszre lehet számítani.

Ha korán lehullanak a falevelek, a gólyák és a fecskék korán útra kelnek, akkor hamarosan megérkezik a hideg idő.

Ha a mókusok ősszel sok diót és mogyorót gyűjtenek, kemény januárra, hosszú télre lehet számítani.

Október: Mindszent hava - Őszó - Magvető hava

Az október a szüret hónapja a vele járó ünnepekkel, mulatságokkal együtt. Az igazi szüret Teréz napjára esik.

Október 16. Gál	-makkérés kezdete
Október 20. Vendel	-megvédi a juhokat
Október 21. Orsolya	-káposzta betakarítása
Október 26. Dömötör	-juhok védője, bálozás, juhászt táncoltat
Október 28. Simon, Júdás	-vásár
Október 31. Farkas	-facsemete ültetése -gyümölcsfák törzsének bekötözése a nyulak ellen -favágók védője

Tevékenységek:

- ❖ *őszi erdőből termések gyűjtése (makk, toboz, gubacs)*
- ❖ *gombaszedés (őzláb, csiperke, vargánya)*
- ❖ *veteményesből répa, petrezselyem, zeller, torma felszedése*
- ❖ *dísztok, lopótök gyűjtése, belőle bábok, hangszerek készítése*
- ❖ *szüretéken való részvétel (alma, szilva, szőlő)*
- ❖ *szüreti multság*
- ❖ *falevelek gyűjtése, préselés, falevélképek készítése*
- ❖ *komposztálás*
- ❖ *csalamádé eltevése, savanyúság készítése*
- ❖ *csuhé gyűjtése, kukoricából állatok készítése*
- ❖ *kukorica, napraforgó gyűjtése*
- ❖ *népi hangszerek készítése (levélsíp, diópengető, csörgő vesszőből, fűzfa síp, lopótökdua, rázó, nádsíp, kóré hegedű)*
- ❖ *krumpli nyomda készítés*

Játék: szüreti bál

Időjóslás, időjósló napok

- Október 26. Dömötör -Ha a güzü nagy halmot gyűjt ősszel, számolj nagy télel.
 -Minél nagyobbat tūr a vakond ősszel, annál hidegebb lesz télen.
- Október 28. Simon, Júdás -Akár haszon, akár kár, Simon-Júda a határ.

Ha októberben a hónap elején sok csillag esik, úgy szép idő lesz.

Az októberi zivatar szeszélyes telet jelent.

Sok októberi eső, termékeny eső.

Sok októberi eső, sok decemberi szél.

Ha meleg október hónapja, hideg lesz a február.

Ha októberben fagy és szél van, úgy január hónapja enyhe lesz.

November: Szent András hava - Őszutó - Enyészet hava

A gazdasági év zárónapja. A mezei munkák lezárásához, a tavasztól ősziig a szabadban, a falutól távolabb legeltetett jószág behajtásához ünnepi mozzanatok társultak. A pásztorok napokig tartó mulatságot rendeztek.

November 11. Márton	jószágvédő, levágott nyírfavessző gyógyulást hoz ólba, istállóba
November 25. Katalin	faág vízbe tevése (karácsonyra kizöldül)
November 30. András	újabb fordulat, disznóölés kezdete, adventi időszak kezdete

Tevékenységek:

- ❖ *termésekből lánc, karkötő fűzése*
- ❖ *adventi koszorú készítése*
- ❖ *ünnepi előkészületek*
- ❖ *madarak etetése, etetés lopótökből*
- ❖ *madáretető készítése*
- ❖ *madáreleség gyűjtése*
- ❖ *fűzfavessző gyűjtése (3 napon belül felhasználni!)*
- ❖ *ágak, szőlőindák, kavicsok, csigaházak gyűjtése*

Játék: szövés, sodrás, fonás, pókozás, gyöngyszövés, Szent Erzsébet játék

Időjóslás, időjósló napok

November 01. Mindenszentek - Ha hull a hó ezen a napon, nem olvad el márciusig.

November 11. Márton	-Ha Márton lovon érkezik, enyhe lesz a tél.
-Ha Márton napján esik a hó, hosszú lesz a tél.
-Ha jókedvű Márton, úgy kemény lesz a tél.
-Borús Márton, borongós tél.
-Ha Márton napján a lúd jégre áll, karácsonykor sárba jár.
November 19. Erzsébet	-Ha megrázza a dunyháját, havazás lesz.
-Szent Erzsébet napja tél erejét szabja.

- November25. Katalin -Ha Katalin kopog, karácsony locsog.
November30. András -András napi hó vetésnek nem jó.

Ha sok köd van ősszel, sok csapadék várható.

Ha az apró madarak nagy sereggel mennek ennivalót keresni, hideg, esős lesz a tél.

Ha a varjak nap feljötte előtt kárognak, hideg lesz.

Dér után nem messze a tél.

TÉL

December: Karácsony hava - Télelő - Álom hava

Régen az év utolsó, tizedik hónapja volt. Igazi téli hónap, az egyre rövidebbé váló nappalok és az egyre hosszabbodó éjszakákhoz sok babona, jóslat kapcsolódik.

December 4. Borbála	cseresznyeág vízbe tevése, újévre kivirágzik
December 6. Miklós	ajándékozás
December 13. Luca	Lucázás, kotyolás, Luca búza elvetése(ebből lehet következtetni karácsonykor a termésre, a család és a jószág egészségére)
December 21.	csillagászati tél kezdete, az év legrövidebb napja
December 24. Éva	bűnbeesés
December 25. Karácsony	a tél fordulása, a világosság győzelme a sötétség felett. Meváltó születésnapja
December 26. István	regölés, állatalakoskodás, futó- és lóversenyek
December 27. János	bor szentelése
December 28. Aprószentek	vesszőzés, termékenységvarázslás (tisztító, betegség távoltartó rítus)
December 31. Szilveszter	óesztendő utolsó napja, felvonulások, kántálás

Tevékenységek:

- ❖ *betlehem készítése*
- ❖ *ágak virágoztatása (orgona, aranyvessző, cseresznye, mandula, barack, fűz)*
- ❖ *nád gyűjtése*
- ❖ *mézeskalácssütés, mézeskalácsosság megismerése*
- ❖ *karácsonyi készülődés: szalmadíszek, csuhé angyalok készítése, dió, toboz felhasználása*
- ❖ *ajtódíszek, asztaldíszek készítése*

- ❖ *méhviasz gyertya készítése*
- ❖ *Luca búza vetése*
- ❖ *ünnepi asztal készítése*
- ❖ *ajándékkészítés*
- ❖ *diótörés, mandulatörés*

Játék: Mikulás-játék, lucázás, pásztorjáték, betlehemezés, állatalakoskodás, kántálás, újévi jókívánságok

Időjárás, időjósló napok

December 25. Karácsony -Ha karácsony éjszakáján esik a hó, bőven terem minden jó.

Ha a karácsony esős, szeles búzának és bornak szűk termése lesz.

Ha a veréb a fészkére szalmát hord, sokáig nagy hideg lesz.

Fagyos időben, ha kis hó esik, sokáig tart a fagy.

Sok hó, sok búza.

Ha karácsony hava zöld, húsvét napján havas a föld.

Ha december lágy, esős, a vetés csak meglehető.

Fehér Karácsony, fekete húsvét.

Lucskos karácsony rossz nyár, rossz termés.

Január: Boldogasszony hava - Télhó - Fergeteg hava

A hónap Janusról a rómaiak kétarcú istenéről kapta a nevét, aki egyik arcával a múltba tekint, a másikkal a jövőt üdvözli.

Január 1. Újév első napja	-jókívánások
Január 6. Vízkereszt	-ünnepi keresztelések napja, háromkirály-járás, farsang kezdete, vízkereszt utáni regélő hétfő
Január 20. Fábrián, Sebestyén-első tavaszébresztő nap, mézgásodni kezdenek a fák	
Január 22. Vince	-szőlősgazdák védője
Január 25. Pál	-Pál fordulása, túl vagyunk a tél felén -jövendölések -hulladékból tüzet raknak a fonóban – kendervászon ruhában körbetáncolják

Tevékenységek:

- ❖ *csíráztatás (búza, árpa, bab, kukoricacső)*
- ❖ *farsangi készülődés, maskarák készítése, díszítés*
- ❖ *nemezelés (labda, karkötő)*

Játék: fonó, háromkirályok

Időjárás, időjóslo napok

Január 1. Újév	-Ha újév napja világos, a termés nem lesz hiányos. -Ha újév reggelén északi, hideg szél köszönt be, hosszú, kemény tél lesz. -Újév reggelén ha veres az ég, szeles lesz az esztendő. -Ha újévkor szép, napos az idő, sok dinnye lesz.
Január 6. Vízkereszt	-Ha Vízkereszt vizet ereszt, a tél sokáig ki nem ereszt. -Ha az idő úgy fordul, hogy Vízkeresztkor megcsordul, örülhetsz már előre, áldás száll a mezőre.

Január 22. Vince -Hogyha fénylik Vince, tele lesz a pince.

Január 25. Pál -Pál fordulata, hogyha tiszta, bőven terem mező, puszta.

Ha esik, vagy hó hull, rossz termés várható.

Ha csöpög ereszed, bő termésben lesz részed.

Téli mennydörgés jó termést, de még eljövendő csikorgó telet jelent.

Ködös január nedves tavasszal jár.

Február: Böjtelő hava –Télutó – Jégbontó hava

Farsang utáni húsvét előtti időszak. A február 28 napos, csak négyévenként, a szökőévben toldják meg egy nappal.

Február 2.	Gyertyaszentelő Boldogasszony -a régi gyertyát eloltották, újat gyújtottak
Február 3. Balázs	-Balázsjárás, Balázsolás torok, énekesek, kikiáltók védője
Február 11. Elek	-ősi tavaszkezdő pásztorszokás
Február 14. Bálint	-tyúkültetés ideje, fészket raknak a verebek
Február 19. Zsuzsanna	-elviszi a havat, kezd kizöldülni a rét, megszólalnak a pacsirták
Február 24. Mátyás	-megtöri a telet, osztja a sípokat a madaraknak

Tevékenységek:

- ❖ *farsangi készülődések, maskarák varrása*
- ❖ *kukoricamorzsolás*
- ❖ *kukoricacsutkából építkezés, babakészítés*
- ❖ *fenyőtoboz gyűjtése*

Játék: alakoskodások, télmetetés, lakodalmas játék, kiszézés, farsangi bál

Időjárás, időjósló napok

Február 2. Gyertyaszentelő	-Ha a medve meglátja az árnyékát, elnyúlik a tél, ha nem, korai lesz a tavasz. -Ha fénylik gyertyaszentelő, az ízket szedd elő. -Gyertyaszentelő ha havaz, hamar beköszönt a tavasz.
Február 6. Dorottya	-Ha Dorottya szorítja, Julianna tágítja.
Február 19. Zsuzsanna -	-Zsuzsannának megszólalnak a pacsirták és elúzik a telet.
Február 24. Mátyás	-Ha Zsuzsanna nem viszi el a havat, akkor Mátyás hozza meg a pacsirtát.

- Ha Mátyásnak könnye csordul, könnyen ecet lesz a borból.
- Jégtörő Mátyás ha jeget nem talál, csinál.
- Ha február nem volt szeles, húsvét napján hideg lesz.

TAVASZ

Március: Böjtmás hava - Tavaszelő - Kikelet hava

Március a húsvét előtti nagyböjt második hónapjára utal, a nagyböjt nagy része erre a hónapra esik. Tavaszelőként tartják számon, ez már a tavaszi munkák kezdete a szántóföldeken, szőlőben, gyümölcsösben. Vége a szövésnek, fonásnak, kézimunkázásnak.

Március 12. Gergely	- Gergely-járás
Március 18. Sándor,	
Március 19. József,	
Március 21. Benedek	- szétkócolja a zsúpfedeles háztetőket
Március 21.	- csillagászati tavasz, napéjegyenlőség
Március 24. Gábor	- káposztavetés ideje
Március 25.	-Gyümölcsoltó Boldogasszony -Jézus fogantatása -szőlő, gyümölcsfa oltás kezdete, -zöldségvetés, -fecskehozó nap
Március 29. Jónás	-mák, len vetése

Tevékenységek:

- ❖ *palántákat nevelünk*
- ❖ *virágoskert előkészítése*
- ❖ *virághagymák ültetése*
- ❖ *ismerkedés a fazekassággal, agyagozás*
- ❖ *a természet ébredésének figyelése*

Játék: katonás

Időjárás, időjósló napok

Március 12. Gergely	-Gergely, ha megrázza a szakállát, lehet palántázni. -Gergely napja ritka, hogy jó, hideg, szeles, sokszor van hó.
Március 18-19-21.	Sándor, József, Benedek -Meghozza a meleget.
Március 21. Benedek	-Ha süt a nap, lehet kezdeni a vetést.

Ha a borz kibújik a lyukából, akkor nem fél többé a hidegtől.

Ha Böjtmás hava száraz, Szent György hava nedves.

Ha nem fúj szél, kevés gyümölcs lesz.

Ha sok böjti szél fúj, száraz nyár lesz, hogyha nem, esős esztendő lesz.

Valamennyi köd van márciusban, annyi zápor lesz az új esztendőben.

Ha márciusban ugrádoznak a bárányok, áprilisban újra akolba rekednek.

Április: Szent György hava - Tavasz hó - Szelek hava

Az április jelentése kinyit, kivirágzik, a megújuló, kinyíló természetre utal.

Az időjárásban legszeszélyesebb hónapot a jó gazda különösen figyeli, és akkor örül, ha az csapadékos, mert akkor bő termés lesz.

Április 1. Hugó	-indás növények vetésének a napja -az időjárásból a termésre következtettek; -komolytalan újév, tavaszkezdő tréfás örömmünnep
Április 14. Tibor	-megszólal a kakukk, pacsirta
Április 24. György	-pásztorok készülődése, istállótakarítás, kihajtás -Boszorkányok éje, gyógyfűszedés ideje, sárkányölés
Április 25. Márk	ntelés, határjáró körmenet
Virágvasárnap:	-húsvét előtti vasárnap, kiszehajtás, böjt kitűzése
Nagyhét:	-húsvétot megelőző hét, tisztálkodás, nagytakarítás
Nagypéntek:	-húsvétot megelőző péntek (hajnali fürdő)
Nagyszombat:	-húsvét előestje
Húsvétvasárnap:	-véget ér a 40 napos böjt, keresztény ünnep, -húsvéti ételek megszentelése
Húsvét:	-Jézus feltámadása, körmenet, -határjárás, korbácsolás
Fehérvasárnap:	-húsvéthoz tartozik

Tevékenységek:

- ❖ *virágmag ültetése (büdöske, sarkantyú, tátika, őszirózsa)*
- ❖ *zöld növények, virágok gyűjtése (bogáncs, gyermekláncfű)*
- ❖ *ismerkedés a festőnövényekkel*
- ❖ *karkötő, nyaklánc, játékok készítése (bogáncs asztal)*
- ❖ *húsvéti nagytakarítás*
- ❖ *tojásfestés, berzselés, irókázás*

- ❖ ismerkedés a szűrítéssel, filc használata (papírból előkészítés), párna, terítő, könyvjelző

Játék: hidas, zöldágjárás, tavaszköszöntés, komatálazás

Időjárás, időjóslo napok

Április 24. György -Szent György napi eső aranyat ér.

Április 25. Márk -Ha Márk napján megszólal a pacsirta, béka, jó termés lesz.

Ha húsvétkor eső száll, pünkösdig meg sem áll.

Ha áprilisban az ég zeng, jó idő lesz.

Április esője elkergeti a fagyot.

Derült virágvasárnap: jó esztendő.

Nedves virágvasárnap: minden veszendő.

Áprilisi hó, nem jó.

Május: Pünkösöd hava - Tavaszutó - Ígéret hava

A természet megújító és fiatalító erőinek a hónapja, magában hordozza a természet kiteljesedésének, a növények gyors fejlődésének, és ezzel együtt a biztos, gazdag termésnek a reményét is.

Május 1.	-pünkösdi ünnepkör ünnepe, évnegyedkezdő nap -májusfa állítás: a természet újjászületésének szimbóluma
Május 4. Flórián	-tűzoltók védője -nem raknak tüzet, nem sütnek kenyeret -pünkösdi király, királyné választás
Május 12. Pongrác	
13. Szervác	
14. Bonifác	-fagyosságok, „leszüretel” a fagy
Május 25. Orbán	-szőlőművesek, kádárok védője, méhek rajzása
Május 28.	-fák, madarak napja
Pünkösöd:	-Szentlélek eljövetele -húsvét utáni 7. vasárnap -pünkösdi király, királyné választás -lányok, legények falujáró köszöntése

Tevékenységek:

- ❖ májusfa állítás
- ❖ pásztortáskából játékkészítés (csörgő)
- ❖ kamilla gyűjtése teának
- ❖ virágszirom gyűjtés, préselés, képek készítése
- ❖ növények átültetése
- ❖ virágszövés
- ❖ batikolás (viaszrajzolás, kötözött batik)
- ❖ májusfa kitáncolás
- ❖

Játék: pünkösdlő

Időjárás, időjóslo napok

Május 12. Pongrác - Pongrác napi eső, zöldül már a mező.

Márciusi por, májusi eső aranyat ér.

Márciusi csendes eső növeli a vetést.

Ha májusban erősen halljuk a békákat kuruttyolni, igen sok eső lesz.

Ha május elején esik, úgy kevés borunk lesz.

Ha májusban a tölgy szépen virágzik, és a cserebogár rajta tanyázik, gyakran hallunk mennydörgést.

Szervác, Pongrác, Bonifác, mind a fagyos szentek, hogy a szőlő el ne fagyjon, füstöljenek kendtek.

NYÁR

Június: Szent Iván hava – Nyárelő – Napisten hava

Legzivatarosabb hónapunk, amely a népi tapasztalatok szerint sok veszélyt rejteget: előbb Medárd, majd Margit és Barnabás napjához kötődő jövendölések mutatják az eső jelentőségét. Az ellentétek jellemzik: leghosszabbak a nappalok, legmagasabb a napállás, legnagyobb a napsütés melegítő ereje.

Június 8. Medárd	-gazdák, kertészek védője
Június 11. Barnabás	-szénakaszáló, gyógynövénygyűjtő nap.
Június 21.	-csillagászati nyár kezdete
Június 24. Iván	-az év leghosszabb napjának az ünnepe -tűzgyújtás, örömtűz, tűzgrás - gyógyító hatás
Június 29. Péter, Pál	-aratás kezdete

Tevékenységek:

- ❖ *búzavirágból koszorú, nyaklánc fonása*
- ❖ *bodzavirág gyűjtése teának*
- ❖ *hársfavirág gyűjtése teának*
- ❖ *búza, szalma gyűjtése, szalmafigurák készítése, aratókoszorú*
- ❖ *piros gyümölcsök szürete (cseresznye, szamóca, ribizli, málna)*

Játék: cicázás, játszó

Időjárás, időjóslo napok

Június 8. Medárd	-Hogyha Medárd pityereg, negyven napig csepereg.
Június 13. Antal	-Szent Antal a gombát veti, ha napján az eső esik.

- Június 24. János -János napja előtt kérjük az esőt, utána már kéretlenül is jön.
 -Megszakad a gyökere a búzának, már csak érik.
- Június 29. Péter, Pál -Péter, Pál aratáskor elől jár.
 -Péter, Pálra búza érik, eljutunk az újkenyérig.

Ha délben mennydörög, záporosót várj.

Júniusi eső koldusbotot nyomhat a gazda kezébe.

Ha a kakukk Iván napja előtt megszólal, úgy olcsó lesz a gabona, ha utána, úgy drága.

Július: Szent Jakab hava - Nyárhó - Áldás hava

Július a nyár legmelegebb hónapja. A gazdák a nyár legnagyobb munkájára, a gabona betakarítására figyeltek. A legtöbb szokás az aratáshoz végéhez kötődik. A nehéz, hosszú munkát jó vacsora, bor és mulatság zárta.

Július 2.	Sarlós Boldogasszony-virágszentelés -gabona szentnek számít -szerszámot megáldják
Július 22. Mária, Magdolna	-a haját le kell vágni, hogy szebben nőjön
Július 17. Anna	-seprűkötők, szövők, csipkeverők, szabók védője -kendermunkára ad jelet

Tevékenységek:

- ❖ *mentafélék gyűjtése teának*
- ❖ *fűfélék gyűjtése*
- ❖ *káka gyűjtése*
- ❖ *sás gyűjtése - belőlük játékok, bábok készítése*
- ❖ *aratókoszorú készítése*
- ❖ *csutkababa öltöztetés*
- ❖ *szövés nehezékes szövőszéken füvekből, virágokból*
- ❖ *vesszőkerítés készítése*
- ❖ *növényekből játékkészítés (pitypang, stb.)*
- ❖ *sározás*
- ❖ *fazekas „műhely”*
- ❖ *nyomhagyás - toll, kavics*
- ❖ *szappanbuborék fújás szalmaszállal*
- ❖ *aratás megfigyelése*

Játék: ügyességi és mozgásos népi játékok a szabadban

Időjárás, időjóslo napok

- Július 20. Illés - Illés napi vihar felforgatja a keresztek, elhányja a vontatókat.
-Illés rossz, mert áldást nem hoz.
- Július 22. Mária, Magdolna -Ha elpityeredik, bőven terem vetemény, de rosszul terem dió,
mogyoró.
- Július 25. Jakab -Jakab nagy viharokat hoz, borít.
-Jakab, ha marokba találja a zabot, akkor szétszórja.
- Július 26. Anna -Ha Anna napján a hangyák bolyokat készítenek, úgy
csapadékos tél lesz.

Délről derül, bocskor merül.

Ha július nem főz, szeptembernek nem lesz mit ennie.

Ernő napi eső langyos telet hoz.

Augusztus: Kisasszony hava - Nyárutó - Új kenyér hava

Augusztus a termőre fordulás, az új kenyér és az őszi munkára való felkészülés évadja.

Augusztus 7. Donát	-szőlőskertek, gazdák védője
Augusztus 10. Lőrinc	-fa nem fejlődik tovább, -nem tanácsos fürödni a folyókban
Augusztus 15.	Nagyboldogasszony, Mária -az ünnepek az aratást fogják közre, augusztus 15 zárja le
Augusztus 20. Szent István	-kenyér ünnepe
Augusztus 24. Bertalan	-szőlőhegyek védője, ördögűző -szántást a szüret váltja fel -harc a seregélyek ellen -zöldfűrtök lemetszésére készülődik
Augusztus 29.	Keresztelő Szent János

Tevékenységek:

- ❖ *frissen szedett gyümölcsökből saláta készítése*
- ❖ *aszalás*
- ❖ *fakéreg gyűjtése (fűz, éger, nyírfa), edények,*
- ❖ *tarisznyakészítés*
- ❖ *forgácsból fűzés, forgó*
- ❖ *mákgubó, kukoricaszár gyűjtése, belőle játékok készítése*
- ❖ *frissen szedett zöldségfélék kóstolása*
- ❖ *bogáncs gyűjtése*

Játékok: játszó, ügyességi játékok

Időjárás, időjósító napok

Augusztus 4. Domonkos -Ha Domonkos forró, kemény tél várható.

- Augusztus 10. Lőrinc -Ha Lőrincor sár ragad, eheted a dinnyét magad.
-Lőrinc napja ha szép, sok a gyümölcs és ép.
- Augusztus 24. Bertalan -Amint Szent Bertalan magát mutogatja, az idő is mind aszerint tartja.

Ha a naplemente veres, tüzes, akkor szélvihar várható.

Ha forró az augusztus első héten, sokáig lesz hó a télen.

Ha sok az eső augusztusban, nem lesz jó bor a hordóban.

VII. A KÖRNYEZET VÉDELMEHEZ ÉS MEGÓVÁSÁHOZ KAPCSOLÓDÓ SZOKÁSOK ALAKÍTÁSA, A KÖRNYEZETTUDATOS MAGATARTÁS MEGALAPOZÁSA

Megjegyzés: Nevelőmunkánk során kiemelt feladatként kezeltük – a néphagyomány ápolása mellett – a környezet védelmére való nevelést, hiszen óvodánk Balaton parti település, ami magával hozza a környezetünkre való fokozottabb odafigyelést.

Az alábbiakban szereplő tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játékok ajánlásként szerepelnek.

„Ha tenni akarsz, mert tudod, hogy tenni kell, és érdemes tenni a környezet romlása ellen, akkor láss neki, hogy megváltozzon a helyzet! Élj harmóniában környezetteddel, önmagaddal és másokkal is!”

A környezetvédelem fogalma, feladatai:

„Környezetvédelmen értjük azoknak az intézkedéseknek az összességét, amelyek arra szolgálnak, hogy az ember számára biztosítsák a környezetet, azt meghatározott állapotban fenntartsák, illetve olyan életfeltételeket teremtsenek, amely szükséges az emberi lét biztosításához.”

(Vizy Istvánné dr.: A környezetvédelmi nevelés kézikönyve)

A környezetvédelem feladata a bioszféra, a környezeti tényezők (levegő, víz, talaj), a növényvilág és állatvilág védelme a káros emberi hatásokkal szemben.

A természetvédelemnek szerves része a környezetvédelem!

A környezetvédelem az egész Földre kiterjed, az egész bioszférára, arra a részre, ahol az életnek valamilyen formája létezik.

Földünk jelenlegi helyzete:

Környezetünket sok károsító hatás érte és éri jelenleg is:

- ❖ Az erdők zsugorodnak.
- ❖ A sivatagok terjeszkednek.
- ❖ A művelhető területek elvesztik a termőrétegüket.
- ❖ Az ózonréteg vékonyodik.
- ❖ Csökken a növény- és állatfajok száma.
- ❖ Pusztít a savas eső.
- ❖ Magas a légszennyezettség.
- ❖ Hulladék megfertőzi a talajt.

Ezek a káros jelenségek arra készítetik az embereket, hogy figyelmüket, érdeklődésüket e témára mind jobban kiterjesszék. „Csak egy Földünk van!” - lehet a jelszavunk.

„Olyan nemzedékre van szükségünk, amelynek a környezetvédelem nemcsak nagybetűs plakát vagy néhány napig tartó kampány, hanem ÉLETMÓD.”

(Füzér Ferencné: A természet szeretetére, a környezet megóvására nevelés óvodai lehetőségei)

Természetközpontú gondolkodás axiómái:

- A természeti társvilág nem erőforrás.
- A természetben minden mindennel összefügg.
- A természet mindent jobban tud.
- A természeti értékeket kölcsönbe kaptuk.
- Az élet abszolút érték.
- A kicsi szép!

A természetszerető ember személyiségjegyeinek kialakítását már óvodáskorban el kell kezdenünk.

Feladataink a környezetvédelmi nevelés területén:

- ❖ Szeretjük, ismerjük, óvjuk élő környezetünket.
- ❖ Ismereteinket a gyerekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével adjuk át.
- ❖ Állandóan képezzük magunkat.
- ❖ Érzékenyen figyelünk a gyerekek megnyilatkozásaira.
- ❖ Kérdéseket nem hagyunk megválaszolatlanul.
- ❖ Keressük, mutatjuk azokat a módszereket, eljárásokat, amelyeket felhasználhatunk a természet szeretetére való nevelésben.

Óvodáskorban kezdi a gyermek igazán felfedezni a világot. Mindent tudni szeretne, kíváncsisága, érdeklődése révén bővülnek ismeretei. A rácsodálkozás élményétől a megismerésen keresztül vezet az út oda, hogy a kisgyermek megszeresse és óvja környezetét.

Községünk Balaton - parti település, így még több a lehetőségünk arra, hogy figyelemmel kísérjük a vidék különleges adottságait.

Intézményünk jó kapcsolatot alakított ki a Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal. Rendszeres látogatóik vagyunk programjaiknak. (túrák a Tihanyi-félszigeten, Levendula-ház látogatása, akadályverseny a természetvédelem jegyében).

Több környezetvédelmi programba bekapcsolódtunk, ami óvodai életünkben már hagyománynak számít. Munkánkat továbbra is folytatni szeretnénk a szülőkkel együtt!

- Feladataink:
- papírgyűjtés
 - szelektív hulladékgyűjtés
 - óvodánk kertjének folyamatos gondozása, ápolása
 - rendszeres látogatás a veszprémi Kittenberger Kálmán Állatkert és Vadasparkban.
 - rendszeres kapcsolat a szomszédságban lévő Balaton-felvidéki Nemzeti Parkkal (madáretető, madárodúk kihelyezése, vízi- és növényvilág tanulmányozása, madárgyűjtés)
 - komposztálás

Vízvédelem

„A víz volt ősforrása a létnek!

Mindent a víz tart fenn, ami csak van!”

(Goethe)

Víz nélkül nem létezhetne az élet. Az élet védelme szorosan összefügg a víz mennyiségi és minőségi védelmével.

A vízvédelmi tevékenységek megalapozását az emberek szemléletének formálásával érhetjük el. Ez a tudatformálás annál eredményesebb, minél hamarabb kezdjük el.

A víz szerepének megismertetését már a kicsi gyermekkel el kell kezdeni. A 3-4 év során a gyermekek egyre több tapasztalatot szerezhetnek arról, hogy mennyire fontos az élethez a víz, hányféle célra használhatjuk fel.

A víz mennyiségi védelmét szolgálja, ha a gyermekek megszokják a vízzel való ésszerű takarékoskodást.

A víz minőségét védik a gyerekek, ha magatartásuk szerves részévé válik, hogy sohasem dobnak szemetet, hulladékot a vízbe.

Természetjáráson, sétákon, kirándulásokon mi óvónők járunk elő jó példával.

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játék a vízzel:

- Igazi vízzel játszunk: főzőcske, mosogatás, babafürdetés, mosás, homokozás, hajóúsztatás, horgászás, pancsolás.
- Állatok megfigyelése: az állatoknak is szükségük van a vízre - az itatás megfigyelése.
- Növényeknek is szükségük van a vízre: csíráztatás, hajtatás, rügyezettetés.
- Csoportszoba növényeinek locsolása az egész év folyamán.
- Kiskert, virágoskert virágainak, növényeinek öntözése.
- Hóval, jéggel játszunk: tapasztaljuk, hogy olvad a tenyerünkben, a melegben. Hóember építés, jégvár készítés, hógolyózás, szánkózás, csúszkálás. Hó, jég tulajdonságainak felfedezése.

- Megfigyelések: víz színe, szaga, íze, halmazállapota, alakváltozása, felhajtóereje (papírcsónak).
- Vízpart élővilágának megfigyelése: nád, sás, káka, halak, vízimadarak, stb.
- Akvárium telepítése (megfigyelések, gondozás).
- Ivóvíz, szennyvíz fogalmának megismerése.
- Kísérletezések a vízzel:
 - Megfestjük a vizet, mosószert oldunk fel benne, olajat cseppentünk bele.
 - Csíráztatunk, hajtatunk tiszta vízben, szennyezett vízben.
 - Pocsolya vizéből kiemelünk egy pohárral, szabad szemmel, majd nagyítóval megvizsgáljuk.
 - Megvizsgáljuk a hó színét: az út mellől és az óvoda udvarról havat gyűjtünk - mit tapasztalunk, ha elolvad?
 - Megnézzük, hogy mennyi vizet szív be az erdőből hozott moha.

Kirándulások alkalmával, ha az erdőben járunk, felhívjuk a gyermekek figyelmét az erdő környezetvédelmi jelentőségére a vízvédelem területén. Az erdő elaprózza a csapadékot, az erdei talaj sok vizet képes felszívni, így jól szabályozza az erdő vízháztartását.

A gyermekek élményei beépülnek a játékba. Ha építés közben falut, várost építenek, víztisztító berendezést is készíthetnek hozzá. A gyermekek fáradozzanak a víz élővilágának a megmentésén. Így válhat a vízvédelem a játék részévé, előkészítve ezzel a felnőtt ember vízvédő szemléletének alakulását, vízvédelmi tevékenységét.

Levegővédelem

A levegő tisztaságának megőrzése minden embernek érdeke, elengedhetetlen, hogy mindenki lehetősége szerint részt vállaljon ebben a tevékenységben.

A levegőt károsító hatások ellen csak következetes környezetvédelmi szemlélettel lehet küzdeni;

„Általános érvényt kell szerezni annak az alapelvnek, hogy a levegőt a lehető legtisztábban kell tartani, nem pedig annyira szennyezetten, mint amennyi még éppen megengedett és elviselhető.”

(Dr. László Ferenc: A hatékony környezetvédelem eszközei)

Eredményessé munkánk akkor válik, ha nemcsak a felnőttek tudatának formálására figyelünk, hanem a gyerekek levegővédő szemléletét is megalapozzuk.

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játékok a levegővédelem területén:

- Megszerettetjük a friss levegőt a gyerekekkel, így természetes igényükké válhat a szabad levegőn való tartózkodás.
- Szellőztetéskor elmondjuk, hogy tiszta levegőt engedünk a csoportszobába.
- Testnevelés foglalkozásokon szerepelnek a légző gyakorlatok.
- Megfigyeléseket végzünk a szennyezett és a friss levegővel kapcsolatban.
- Séták alkalmával megfigyeljük, hogy a járművek hol okoznak nagyobb port.
- Megfigyeljük a levegő mozgását (szappanbuborék - fűvás, szélforgó, sárkányeregetés, gyertyaláng segítségével).
- Megfigyeljük légzésünket mozgások vagy pihenés közben.
- Képet alkotunk a növények levegőszükségletéről. A tapasztalatok hozzájárulnak ahhoz, hogy mennyire fontos a levegő az ember, az állat, a növény számára.
- Megfigyeljük a településen a levegő szennyezésének a forrását: lakások, autók, autóbuszok.
- Az erdőben megnézzük, hogy a növények levelei megkötik a szennyeződést.
- A csoportszoba porszennyezését csökkentik a növények, ezért különös gonddal ápoljuk.

A gyermekek szemléletének alakulását elősegíti az is, ha élményeik beépülnek a játékaikba.

A levegővédelem szempontjából fontosnak tartjuk, hogy a nagyobb gyermekeket megismertessük az erdő környezetvédelmi jelentőségével.

Tudják a gyermekek, hogy az erdőben sokkal frissebb a levegő. Megismertetjük velük, hogy a növény az elhasznált levegőt dolgozza fel, amit mi kilélegzünk, és friss levegőt készít.

Kellemesebb a levegő az erdőben, mert a levegő nedvességtartalma nagyobb. Az erdőben csökken a szél ereje. Tisztább a levegő, mert a növények megszűrik azt és a szennyező anyagok lerakódnak. Ezeket kísérletekkel is bizonyítjuk.

A levegő védelmének hatékony megvalósítása az emberiség érdeke.

A tisztább levegő érdekében kezdjük el a levegővédelemre nevelést már óvodáskorban.

Talajvédelem

A talajvédelem feladatrendszerének megvalósítása a felnőtt társadalom feladata, de nem hanyagolhatjuk el a gyerekek szemléletének formálását e területen, mert *„Nevelni csak úgy tudunk, ha látjuk a gyermekben a felnőttet, akivé lesz.”*

(Mérei Ferenc)

Tevékenységek, kísérletek, megfigyelések, játék a talajvédelem területén:

- Megfigyeljük a talaj típusait (homok, agyag, kavics), megismerjük.
- Homokozáskor megfigyeljük a homok tulajdonságait (szitálható, formálható, stb.).
- Megismerkedünk az agyag tulajdonságaival agyagozáskor (jól alakítható, nem ereszt át a vizet).
- Kerti munka alkalmával megfigyeljük a termőföld tulajdonságait (jól munkálható, sok vizet beszív, stb.).
- Tapasztalatot szereznek a gyermekek arról, hogy mennyire fontos a termőtalaj, hiszen abban növekednek a növények.
- Kísérletképpen növényeket ültetünk különböző talajtípusokba (homok, agyag, kavics, föld).

- Tudatosítjuk, hogy a termőtalaj nélkül nem tudnak megélni a növények, nem nélkülözhetik az állatok és az emberek sem.
- Felhívjuk a figyelmet a talajkárosító hatásokra (vegyszer, műtrágyázás).
- Megfigyeljük a különböző talajtípusokat és élőlényeket.
- Víz és a szél talajpusztító hatását figyelve eljutunk a kopár és az erdővel borított hegyoldalak összehasonlításához.
- Felhívjuk a gyermekek figyelmét az erdő környezetvédő jelentőségére a talajjal kapcsolatban.
- Megfigyeljük (nagyokkal) a talajtömörítés káros hatását. Elvégezzük a kert sarkában a kísérleteket.
- Utalunk arra, hogy ahol a mezőgazdasági gép, egyéb jármű, vagy az ember kitapossa a növényt, ott a növény nem tudja védeni a talajt a víz és a szél káros hatásától.
- Utalhatunk a talajt nagymértékben szennyező különböző eredetű hulladékokra, buzdítjuk a gyermekeket arra, hogy szemeteléssel ne járuljanak hozzá ehhez, figyelmeztessék társaikat is helyes viselkedésre.
- Óvodánk udvarának félreeső sarkában az udvaron lekaszált fűből, összegyűjtött falevelekből, gyomokból komposztot készítünk.
- Többször szervezünk a gyermekekkel, szülőkkel „tavaszi - őszi” nagytakarítást az óvoda udvarán, kertjében.

Személyes példaadásunk nagyon lényeges ezen a részterületen.

A talaj védelme alapvető fontosságú környezetünk megóvása szempontjából, mert a talaj szabadul meg legnehezebben a szennyeződéstől, és a káros hatásokat itt a legnehezebben kiküszöbölni.

Lényegesnek tartjuk, hogy a talajvédelem ne legyen a környezetvédelem elhanyagolt területe, használjuk ki a lehetőségeket a környezetvédelmi nevelésben e téren is.

Környezetvédelem a gyakorlatban

Óvodánk tágas udvara, a Balaton - part, a közeli kirándulóhely közvetlen természetélményt nyújt a gyermekeknek.

A környezettudatos magatartásra nevelés lehetőségei ott élnek mindennapjainkban, ez az, amire érzékenyen, cselekvően reagálunk, a lehetőségeket kihasználjuk.

Tevékenységek, megfigyelések évszakonként:

- Egy nagyobb őszi esőzés után megfigyeljük a földigilisztát. Miért óvjuk? (új kifejezésekkel is ismerkednek)
- Megfigyeljük a csigákat, táplálkozási szokásaikat, életmódjukat. Bokor alatt búvóhelyet keresünk nekik.
- Megbeszéljük a rovarok életmódját (tücsök), állatvilágban elfoglalt helyét, fontosságát.
- Megfigyeljük a fecskét, a rozsdafarkút óvodánk épületének eresze alatt. Óvjuk őket.
- Télen beszélgetünk a zúzmaráról, a hóról, a jégvirágról. Ismerkedünk a hó és a jég tulajdonságaival. Kis üveglapon fogjuk fel a pelyheket, megcsodáljuk változatosságukat, különlegességüket. Fenyőink ágairól lerázzuk a havat és a jeget, hogy a nagy súly ne nyomja le ágait.
- Izgalmas játék a frissen esett hóban a madarak lábnyomainak keresése, közben megfigyeljük, hogy a madarak mi módon alkalmazkodnak a megváltozott időjáráshoz és mi hogyan tudjuk segíteni őket a kemény tél átvészelésében. A madarak etetése komoly feladat. Az udvaron elhelyezett etetőbe magvakat szórunk. Az etetést tavaszig nem hagyjuk abba.
- Könyvtárunkban a gyerekek a felmerülő kérdésekre segítségünkkel megtalálják a választ (könyv, folyóirat).
- A természetben megfigyeljük a rügyfakadást, a virágba borulást.
- Melegebb tavaszi napon nekilátunk az óvoda udvarának nagytakarításához. Az avart összegereblyézzük. Alatta bogarakat találunk.
- Fontos szerepet tölt be az élősarok gondozása. A halak etetése, a növények gondozása folyamatos feladat.

- Kiránduláson nem a virággyűjtés a célunk. A védett növények ismerete fontos a számunkra. Kérjük a gyerekeket, hogy a gallyakat ne törjék le a fákról, bokrokról, a növényeket ne szakítsák le.

A környezetvédelemre nevelést az óvodában olyan lehetőségek között teremtjük meg, amellyel minden nap találkozik a gyermek.

Számukra közeli eszközökkel, érthető módszerekkel a környezetünkben való eligazodást segítjük és ennek a környezetnek a védelmét.

Természetvédelem

Tudatosan tervezzük és készülünk arra, hogy megszerettessük a növényeket, állatokat és a környezetet, ahol élünk a gyermekekkel.

Szebbé, érdekesebbé tenni a napokat, ahol maradandó élményként megőriznek és emlékeznek majd arra, amit láttak, hallottak, tanultak tőlünk.

Tevékenységek, megfigyelések a természetvédelem területén:

- Sokat sétálunk az év minden szakában. Választunk egy fát, megfigyeljük minden évszakban. Új fogalmakkal ismerkedünk: avar, aljnövényzet, komposzt.
- Zöldell a fű, kertészkedünk, virágokat ültetünk. A kertekben megcsodáljuk a hóvirágot, ibolyát, tulipánt stb.
- Figyelünk a madarak énekére. Tavasszal nem etetjük őket, már találnak magvakat.
- Tücsökzenét hallgatunk a réten. Ha megtaláljuk, megfigyeljük színét, alakját. Megkereshetjük könyvekben is.
- Megfigyeljük a békát. Beszélgetünk hasznosságáról.
- Erdei sétánkon figyelünk a csendre, mert tudjuk, hogy az „erdő a természet temploma.” Óvatosan lépünk, ne tapossunk az erdei növényekre.
-

- Ismerkedünk a fákkal: tölgy, fenyő, vadgesztenye. Megtapintjuk kérgét, vizsgálódunk. A bokrok jó búvóhelyei a kisebb állatoknak.
- A lehullott avar kitűnő termőtalaj.
- Akváriumot telepítünk, közösen gondozzuk. Tisztítjuk, etetjük a halakat. Tarthatunk benne csigákat is.
- Könyveket nézegetünk a békákról, siklóról, rovarokról.
- Beszélgetünk arról, hogy környékünkön milyen védett élőlények találhatóak. Megfigyeljük lehetőség szerint.
- Rovarhotel készítünk, megfigyeljük a benne megtelepedő állatokat.
- Fűszerkertet építünk, rendszeresen gondozzuk, locsoljuk, gyomláljuk, a „leszüretelt” leveleket elfogyasztjuk.

Megfigyeljük a Balaton vízi világát:

Meleg nyári reggelen apró fiókáit vezető récét, szárcsát látunk. Kék potrohú szitakötő sütkérezik a nádszálon. Pézsmapocok úszik a vízben. Nádas mélyén fészkel a nádirigó.

Ősszel csoportokba verődik a búboscinege. Récecsapatok úsznak a vízben. Fűzfákról hosszú csőrű, kék hátú jégmadár figyel.

Télen vastag a jég, át lehet menni a túlpartra. Állatok csak a nádasok körül járnak. Nádasba vándorol az ökörszem, kékcinke. A hermelin fehér bundát ölt és jöhet a róka is.

Tavasszal ívik a csuka (február), fiatal récék, szárcsák, vöcsök úsznak a vízben. Énekelnek a fülemülék.

Védett állataink: vízisikló minden faja, éti csiga, csigák, szitakötők, imádkozó sáska, sáskák, szöcske, molnárpóloska, futrinka, magyar lepke, bíborcincér, béka (erdei, gyepi, tavi), lábatlan gyík, barátcinege, bölömbika, réti héja, bütykös hattyú, nádiposzáta, daru, dolmányos sirály, fülesbagoly, énekes rigó, sas, fülemüle, héja, jégmadár, vöcsök, nyári lúd, fecske, sünn, vakondok, denevér, pocok, mókus, hermelin, ürge.

Védett növényeink: védett a nádas, nemcsak a nád, hanem a tavi káka, gyékény, buzogány, békabuzogány, telető sás, nőszirm, cserszömörce, babérkoszorú, odvas keltike, vasvirág, leánykőöröcsin, tőzike, kankalin, tavaszi kérics, sáfrány, kikerics, sárgaliliom, csillagvirág.

Zöld napok:

február 2.	A Vizes Élőhelyek Világnapja
március 22.	A Víz Világnapja
április 22.	A Föld Napja
május 10.	Madarak és Fák Napja
július 5.	Környezetvédelmi Világnap
szeptember 23.	Takarítási Világnap
október 5.	Állatok Világnapja
október 21.	Földünkért Világnap

„Csak az óvoda és a szülői ház egymásra számító és egymást segítő kapcsolata biztosítja nevelőmunkánk sikerét, úgy valósíthatjuk meg közösen célunkat: a természetszerető és környezetet tudatosan védő ember nevelését.”

(Vizy Istvánné dr.: A környezetvédelmi nevelés kézikönyve)

Madárbarát óvoda

„ Vendég vagy a világban, és ez a világ, szép vendégfogadó. Van napsugara, vize, pillangója, madara. Van virágja rengeteg sok. Tanulj meg örvideni nekik! Igyekezz többet törödni azzal, ami még a világ szépségeiből, csodálatosképpen megmaradt.”

(Wass Albert)

2009. júniusában kiérdemeltük a Madárbarát Óvoda elismerő címet, melynek elnyeréséért több éven át tartó tevékenységet folytattunk.

Az elismerő cím megtartásához további madárvédő munkálatokat végzünk:

- ❖ Téli etetjük és minden évszakban itatjuk a madarakat.
- ❖ Ősszel odúkat helyezünk az óvoda udvarán lévő fákra és rendszeresen karbantartjuk azokat.
- ❖

- ❖ Fészkelő helyet biztosítunk a lenyírt sövényben.
- ❖ Tavasszal fészekanyagot helyezünk ki az óvoda udvarán lévő fákra.
- ❖ Rovarcsalogató növényeket ültetünk.
- ❖ Rovarhotelte telepítünk.
- ❖ Megfigyelőpontokat alakítunk ki a kert több pontján a madarak részére.
- ❖ Madáritatóink alkalmasak itatásra, fürdőzésre.
- ❖ Sárgyűjtő helyeket alakítunk ki a fecskék részére.
- ❖ Fecskepelenkát szerelünk fel a már elkészült fészkek alá.
- ❖ Megismerkedünk az év madaraival, megbeszéljük, mit tehetünk a madarak védelmének érdekében.

A gyermekekkel közösen megfigyeljük a madarak életét, viselkedését, szokásait, távcsővel meglessük és madárhatározó könyv segítségével beazonosítjuk az etető vendégeit, megfigyeljük a fészkeképítést, a fiókaetetés folyamatát, belesünk az odúkba is.

VIII. GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ TEVÉKENYSÉGEK ÓVODÁNKBAN

Az 1997. évi XXXI. Törvény, **A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény** megállapítja azokat az alapvető szabályokat, amelyek segítséget nyújtanak a gyermekek törvényben foglalt jogainak és érdekeinek érvényesítéséhez, a szülői kötelességek teljesítéséhez, illetve gondoskodnak a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzéséről és megszüntetéséről. A törvény meghatározza a gyermekek alapvető jogait, a gyermekek védelmének rendszerét, alapvető szabályait.

A megelőző gyermekvédelmi rendszer kulcsintézménye településünkön az önkormányzatnál működő gyámhatóság, valamint a balatonfüredi Szociális Alapszolgáltatási Központ Gyermekjóléti Szolgálat.

Fontos a gyermekjóléti szolgálattal való együttműködés, hiszen a veszélyeztetettség feltárásához, megelőzéshez segítséget nyújtanak és közreműködnek a gyermekvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátásában.

A pedagógus köteles az illetékes gyermekjóléti szolgálatot értesíteni, ha a gyermek súlyos veszélyhelyzetbe került, vagy kerülhet.

Minden pedagógus és óvodai dolgozó munkaköri kötelessége a rábízott gyermekek védelme, pedagógiai eszközökkel való segítése.

Az óvoda prevenció, feltáró és problémákat megszüntető tevékenységet végez.

Cél:

Működjön rendszeresen a gyermekvédelmi törvénynek megfelelő figyelő szolgálat és jelzőrendszer.

Hátrányos helyzetű gyermek: az, akinek családi körülményei, szociális helyzete miatt rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultságát a jegyző megállapította.

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek: a hátrányos helyzetű gyermekek közül halmazottan hátrányos helyzetű gyermek, akinek a törvényes felügyeletét ellátó szülője – a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvényben szabályozott eljárásban tett önkéntes nyilatkozata szerint – a gyermek három éves korában legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezte be sikeresen; halmazottan hátrányos helyzetű az a gyermek is, akit tartós nevelésbe vettek.

A gyermek hátrányos helyzetére utaló jelek:

- A család csekély bevétellel, alacsony jövedelemmel rendelkezik, melynek nagy része vagy akár teljes egésze segély, nyugdíj, vagy ezekkel egy kategória alá eső bevétel, továbbá alkalmi munka után járó jövedelem.
- Szűkös lakáskörülmények, kis alapterületű lakásban több személy él együtt, így kevés az egy főre jutó alapterület.
- Egészségtelen lakhatási feltételek (vizes falak, alagsori lakás, stb.)
- A szülők alacsony iskolai végzettsége – csak általános iskolai, vagy olyan, érettségit nem igénylő szakképzettség, amelynek nincs munkaerő-piaci értéke.
- Deviáns környezet szocializációs ártalmai – alkoholizmus, drogfüggőség, játékszenvedély.
- Család hiánya – állami gondozásba vett, illetve onnan kikerült gyermekek, egy szülő család, elvált szülők.
- A beteg, vagy korlátozott képességű szülők, akik fizikailag nem képesek gyermekük megfelelő ellátására, gondozására.

Veszélyeztetettség:

Olyan, - a gyermek, vagy más személy által tanúsított - magatartás, mulasztás, vagy körülmény következtében kialakult állapot, amely a gyermek testi, értelmi, érzelmi, vagy erkölcsi fejlődését gátolja, vagy akadályozza.

A gyermek veszélyeztettségére utaló jelek:

- Fizikai bántalmazás.
- A gyermek szexuális zaklatása.
- Szülői felügyelet hiánya.
- Elhanyagoló szülői magatartás.
- Hajléktalanság, rendkívül rossz lakáskörülmények.
- Pszichés bántalmazás.
- Éhezés, nem megfelelő táplálkozás.
- Minimális jövedelmi viszonyok.

Veszélyeztettség gyanúja esetén az óvoda vezetője köteles:

- Jelzéssel élni a gyermek veszélyeztettsége esetén a gyermekjóléti szolgálatnál.
- Hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb más, súlyos veszélyeztető ok fennállása, továbbá a gyermek önmaga által előidézett súlyos veszélyeztető magatartása esetén.

A megelőzés feladatai:

- ❖ A gyermeki – szülői jogok megismertetése és érvényesítése az óvodában.
- ❖ Rendszeres kapcsolattartás a gyermek szüleivel.
- ❖ Biztonságos, egészséges óvodai környezet megteremtése.
- ❖ A családot – gyermeket megillető kedvezményekhez való jutás elősegítése.
- ❖ Egészségügyi szűrővizsgálatok biztosítása.
- ❖ Együttműködés a gyermekvédelmi szervekkel.

A feltárás feladatai:

- ❖ A veszélyeztetettség, hátrányos helyzet tüneteinek felismerése, a problémák feljegyzése.
- ❖ A tünetek okainak megkeresése.

A megszüntetés feladatai:

- ❖ A felzárkóztatás megszervezése.
- ❖ Egyéni tehetséggondozás.
- ❖ Induló hátrányok csökkentése.
- ❖ A szülők segítése a szülői szerep eredményesebb betöltéséhez.
- ❖ A gyermekek szociális helyzetének lehetőség szerinti javítása.
- ❖ Segítő szakemberek igénybevétele a problémák típusának megfelelően.
- ❖ Együttműködés konkrét esetekben a segítőkkal, jelzőrendszer működtetése.

Az óvodavezető gyermekvédelmi feladatai:

A Köznevelési törvény alapján az óvodavezető felel a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok megszervezéséért és ellátásáért.

Feladatai:

- ❖ A gyermekvédelmi felelős megbízása, feladatok, kompetenciák kijelölése nevelőtestületi szinten.
- ❖ A nevelőmunka egészséges és biztonságos feltételeinek megteremtése.
- ❖ A gyermekbalesetek megelőzése.
- ❖ A gyermekek rendszeres egészségügyi vizsgálatának megszervezése.
- ❖ Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása.

A nevelőtestület gyermekvédelmi feladatai:

- ❖ Elősegíti a hátrányos helyzetű gyermekek óvodába járását.
- ❖ Biztosítja a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő – óvó intézkedéseket javasol.
- ❖ A gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismeri és a gyermekvédelmi munka pedagógiai céljainak, feladatainak kidolgozása során figyelembe veszi.
- ❖ A veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet, valamint a halmozottan hátrányos helyzet okozta tüneteket felismeri, jelez a gyermekvédelmi felelősnek, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kéri.
- ❖ A családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíti.
- ❖ Minden rendelkezésre álló eszközzel segíti a gyermek családban történő felnevelését.
- ❖ A rendszeres óvodába járást figyelemmel kíséri, szükség esetén a gyermek hiányzását jelzi az óvodavezetőnek.

A gyermekvédelmi felelős feladatai:

A gyermekvédelmi felelős a nevelőtestület tagja, aki az óvodavezető megbízásából képviseli a gyermek- és ifjúságvédelmi szempontokat. Szervezi, irányítja és részvételével elősegíti ezen szempontok érvényesülését.

- ❖ A gyermekvédelmi munka koordinátora.
- ❖ A családdal és a pedagógusokkal együttműködve kiküszöböli a gyermekekre ható ártalmakat, megvédi őket a testi – lelki, erkölcsi károsodásoktól, ellensúlyozza a veszélyeztető hatásokat.
- ❖ A nevelési év elején feladattervet, gyermekvédelmi munkaprogramot készít.
- ❖ Feljegyzi a gyermekekkel és a családdal kapcsolatos intézkedéseket, nyilvántartja a veszélyeztetett, hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyerekeket.

- ❖ Szükség esetén családlátogatást végez a csoport óvónőivel, környezettanulmányt készít.
- ❖ Évente egyeztet a gyermekjóléti szolgálattal, szükség esetén az önkormányzat illetékes előadójával a nyilvántartást illetően.
- ❖ Tájékoztatja a szülőket gyermekvédelmi tevékenységéről, fogadóórájáról.
- ❖ Kapcsolatot tart a nevelési tanácsadóval, gyermekjóléti szolgálattal.
- ❖ Rendszeresen figyeli a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását.
- ❖ A gyermekek érdekében teendő intézkedésekről tanácsot ad.
- ❖ Javaslatot tesz a különböző segélyezési formákra.
- ❖ Részt vesz a gyermekvédelmi munka intézményi ellenőrzésében, értékelésében.
- ❖ Munkájáról nevelőtestületi értekezleten beszámol, írásos beszámolója az éves munkaterv része.

A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenység

Alapelv:

- A gyermek személyiségének, emberi méltóságának és jogainak tiszteletben tartása valósuljon meg.
- Az óvodai nevelés során tilos a hátrányos megkülönböztetés bármilyen okból.
- Tartsuk tiszteletben a gyermek gondolati-, lelkiismereti-, és vallásszabadsághoz való jogát.
- Humánus, megértő, egyéni bánásmód kialakítása.
- A család gyermeke iránti felelősségének erősítése.

IX. KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSÉNEK, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetén szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

2011. évi CXC nemzeti köznevelésről szóló törvény alkalmazásában:

Kiemelt figyelmet igénylő gyermek,

a.) különleges bánásmódot igénylő gyermek:

aa.) sajátos nevelési igényű gyermek,

ab.) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek,

ac.) kiemelten tehetséges gyermek

b.) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek

a.) Különleges bánásmódot igénylő gyermek: olyan gyermekek, akiknek állandó vagy átmeneti jelleggel fizikai, biológiai, pszichikai, intellektuális, családi vagy szociokulturális okok miatt egyéni, sajátos nevelési-oktatási szükségleteik vannak, ezért a speciális nevelési-oktatásszükségletekhez, sajátosságokhoz egyénenként igazodó bánásmódot igényelnek az óvodában.

Különleges bánásmódot igénylő gyermek típusai:

- Tanulásban akadályozottak-enyhe fokban értelmi fogyatékosok, nehezen tanulók
- Értelmi akadályozottak-mérsékelt, súlyos, legsúlyosabb fokban fogyatékosok
- Beszédben akadályozottak-beszéd-sérültek, beszéd-, hang – és nyelvi zavart mutatók

- Látássérültek-vakok, gyengén látók
- Hallássérültek- nagyothallók, siketek
- Mozgáskorlátozottak-mozgás- és testi fogyatékosok, sérültek
- Viselkedés-és teljesítményzavarral küzdők
- Autista gyermek

aa.) Sajátos nevelési igényű gyermek:

A nemzeti köznevelésről szóló törvény a sajátos nevelési igényű-mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzdő- gyermekek, eredményes fejlesztésének biztosítására kiemelt figyelmet fordít.

Sajátos nevelési igényű gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral küzd.

Az Alapprogramban meghatározott nevelési, fejlesztési tartalmak minden gyermek számára szükségesek, így az óvodai nevelés a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a nevelés általános célkitűzéseinek megvalósítására törekszik.

A nevelés hatására a sérült kisgyermeknél is fejlődik az alkalmazkodó készség, akaraterő, az önállóságra törekvés, az érzelmi élet, az együttműködés. A sajátos nevelési igény szerinti környezet kialakítása, a szükséges tárgyi feltételek, és segédeszközök megléte akkor biztosítja a nevelési célok megvalósíthatóságát, ha a napirend során a gyermek mindig csak annyi segítséget kap, ami a további önálló cselekvéséhez szükséges.

A sajátos nevelési igényű gyermekek integrált neveléséhez, fejlesztéséhez szükséges feltételek közé tartozik az illetékes szakértői bizottság által meghatározottak szerinti foglalkozáshoz szükséges szakirányú végzettségű gyógypedagógus foglalkoztatása, a foglalkozásokhoz szükséges speciális nevelési terv, valamint speciális gyógyászati és

technikai eszközök, a gyermek részére a szakértői és rehabilitációs bizottság által meghatározott szakmai szolgáltatások biztosítása.

Az egyéni fejlesztési terv elkészítéséhez a gyermek fogyatékoságának típusához igazodó szakképzettséggel rendelkező gyógypedagógus, konduktor, terapeuta együttműködése szükséges.

A rehabilitációs, rehabilitációs egyéni vagy csoportos fejlesztés gyógypedagógiai kompetencia.

Intézményünk Alapító Okirata **nem tartalmazza a sajátos nevelési igényű gyermekek nevelésének a lehetőségét**, így ezeket a gyermekeket nem tudjuk intézményünkben óvodai nevelésben részesíteni. Őket szükség esetén szakemberhez irányítjuk, a jegyző kijelöli számukra a megfelelő intézményt.

ab.) Beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

A fejlesztés célja:

- A kommunikációs szándék tudatos megvalósítása.
- Sokoldalú, prevenciós fejlesztés.
- Kóros viselkedés kialakulásának megelőzése.
- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése.

Nevelési feladataink:

- Szakértői szakvélemények áttekintése, speciális fejlesztési tevékenységek megismerése.
- A BTMN-es gyermekek szakszerű ellátásának biztosítása.
- Egyéni fejlesztési terv kidolgozása a szakvélemény alapján.
- Továbbképzéseken való részvétel a fejlesztési tartalmak sokoldalú alkalmazásának érdekében.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- A BTMN-es gyermekek szívesen járnak óvodába.
- Képesek a közösségbe való beilleszkedésre, az iskolába lépésre.
- Olyan szemléletformálás a felnőttek, gyermekek körében, mely biztosítja a másság elfogadását, tolerálását.

ac.) Kiemelten tehetséges gyermek: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelhető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

A tehetség felismerése a tehetségnevelés, tehetségfejlesztés, tehetséggondozás a tehetség azonosításával kezdődik.

A családnak ismernie kell azokat a mutatókat, amelyek halmozott előfordulása tehetséget sejtet.

A viselkedésjegyek megfigyelésével tetten érhető a tehetség.

- Pozitív jellemzők: gyorsan tanul, elvont dolgok iránt érdeklődik, kreatív, érdeklődő, kritikus.
- Negatív jellemzők: energikus, megszállott, nehezen találja meg a hangot társaival, egyenlőtlen a fejlődése.

A tehetséges gyermek jellemzői:

- Átlag feletti képességek: jó memória, fejlett anyanyelvi képesség stb.
- Átlagot meghaladó speciális képességek: nyelvi, zenei, matematikai, vizuális, mozgásos, szociális.
- Kreativitás: eredetiség, rugalmasság, probléma iránti érzékenység.
- Feladat iránti elkötelezettség: érdeklődés, versenyszellem, kitartás, motiváció.

Céljaink:

- Olyan támogató környezet kialakítása, amelyben a tehetségesek már az óvodai életszakaszban is felmérhetők, személyiségük fejlesztésével kiemelkedő képességük tovább fejleszthető.
- A tehetséges gyermekek gondozása váljon a mindennapok részévé, ezzel biztosítva a tehetséggondozás folyamatát.
- Differenciált feladatokkal, játékkal fejlesztjük a tehetséges gyermek erős oldalát.
- Erősítjük a gyermek tehetségével összefüggő gyenge területeket, amelyek megnehezítik, vagy megakadályozzák a tehetség fejlődését.

Alapelvek:

- Az óvodapedagógusoknak fel kell ismerniük a tehetséges gyermekeket, azokat a képességeiket, készségeiket fejleszteni kell, amelyben tehetségesnek mutatkoznak.
- Az óvodás gyermek, ha tehetséges is leginkább játszani szeret, így a személyre szabott fejlesztés mellett, a megszokott napirendje szerint, saját közegében érzi jól magát.
- A fejlesztés eszközeivel, módszereivel egyéni és csoportos munkában a gyermek saját csoportján belül végezzük a tehetséggondozást.

A fejlődés várható eredménye óvodáskor végén:

- A tehetséges gyermek kiemelkedő képességei erősödnek.
- Elfogadja a külső irányítást, együttműködik a felnőttekkel, társakkal.
- Fejlődik önkontrollja, teljesítménye.
- Akarati életét szabályozza.
- Képes a feladattartásra.
- Általános képességei olyan szintre kerülnek, hogy alkalmassá válik az iskolai életre.

X. A GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Az esélyegyenlőség mindannyiunk számára fontos érték. Segít elérni azt a célunkat, hogy mindenkinek esélye legyen a tanulásra, a munkavállalásra, a karrierre, a jó minőségű szolgáltatásokra, függetlenül attól, hogy nő vagy férfi, egészséges vagy fogyatékossgal él, milyen a származása vagy anyagi helyzete.

Az esélyegyenlőség és másság elfogadása azt az emberi jogot testesíti meg, hogy minden embert ugyanazok a jogok és lehetőségek illetik meg az életben való érvényesülés folyamatában.

Az esélyegyenlőség magában foglalja a másság elfogadását. Az elfogadás mércéjét az mutatja, hogy valaki mennyire hajlandó egy sérültet, fogyatékosst stb. társadalmilag egyenértékű emberként elismerni, megérteni, befogadni.

A fogyatékkal élő gyermek életmódja, teljesítőképessége, érzelmi beállítottsága, érzékenysége egyéni jellegű, ezért minden gyermek egyéni bánásmódra tart igényt.

Az óvodapedagógus feladata a másság elfogadtatása a gyermekközösséggel. Az óvodapedagógusnak elve legyen az, hogy a fogyatékkal élő gyermek nem beteg, hanem más: más az életmódja, más a teljesítménye, több segítséget igényel.

Az elfogadás feltételei: *(Buscaglia L. nyomán)*

- A sérült emberek is különbözőek, egyediek.
- A sérült ember elsősorban ember, csak másodsorban sérült. Ugyanúgy joga van az önkifejezésre.
- A sérülteknek nincs külön világuk. Egyetlen világ létezik.
- A sérülteknek ugyanúgy joguk van minden irányú érzéseket, tapasztalatokat átélni. Megóvni őket annyit jelent, mint kizárni őket a világból.
- Csak ők tudják megmondani, hogy mire van szükségük. Nekünk odafigyelőnek, jó megfigyelőnek kell lennünk.
- A sérült embernek önmagának kell cselekednie önmagáért. Mi a szükséges feltételek megteremtésében segíthetünk.

- Joguk van hozzá, hogy mint mindnyájunknak, úgy éljük az életet, amilyen. Mi legfeljebb hozzásegíthetjük őket a legkedvezőbb forma kiválasztásához.
- Bármennyire is sérült valaki, joga van azzá lenni, ami belülről megadatott neki.
- A saját vagy a társadalom szabályait rájuk erőltetni irreális dolog. Sokféleképpen lehet tanulni és alkalmazkodni.
- Minden sérültnek joga van tisztában lenni saját állapotával és lehetőségével.

A „másság” kategóriái:

- Az életkori sajátosságokból adódó másság.
- A testi és pszichés jellemzők mássága.
- A nemzeti és etnikai hovatartozás következtében fellépő másság.
- A szociokulturális háttér következtében megmutatkozó másság.
- A tehetség mássága.
- A zavar a fejlődésben.
- A magatartás-és viselkedés-problémák következtében fellépő másság.
- A sajátos nevelési igényű gyermek mássága, aki a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján:- testi-, érzékszervi-, értelmi-, beszéd fogyatékos, autista, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos,-pszichés fejlődés zavarai miatt a nevelési, tanulási folyamatban tartósan és súlyosan akadályozott (pl. dyslexia, dysgraphia, dyscalculia, aktivitászavar).

Elő kell segíteni, hogy a gyermek:

- Önállóan tudjon közlekedni, eligazodni.
- Szükségeit, kívánságait jelezni.
- Felnőttekkel, társakkal kommunikálni.
- Csoportos szokásos viselkedést megvalósítani.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása nevelési alapelveinkben és értékeinkben rejlik, miszerint minden gyermeknek vele született joga van az emberi méltósághoz. Intézményünk óvodapedagógusainak alapvető feladata, hogy az ellátott gyermekek hozzájussanak mindahhoz, amely a gyermeki személyiség szabadon történő kibontakoztatásához szükséges.

Az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell:

- A teljesítmények értékelésénél.
- Az óvodai ellátáshoz kapcsolódó szolgáltatások biztosítása és igénybevételénél.
- A gyermeki jogok gyakorlásánál.
- Az óvodai ellátással összefüggő juttatásokhoz való hozzáférésnél (a jogszabály alapján járó juttatások, és az intézmény mérlegelése alapján adható juttatások).
- A tehetséges és képességeihez viszonyítva rosszul teljesítő gyermek részére a segítségnyújtásnál.
- Az óvodai nevelésben való részvétellel összefüggő jogviszony megszüntetése során.
- A gyermek csoportban való elhelyezésénél.
- A szülői igény esetén vallási vagy más világnézeti meggyőződésen alapuló nevelés során.

Joga van minden egyes gyermeknek ahhoz, hogy amire szüksége van az egészséges testi-lelki fejlődéshez az biztosíték számára.

Az egyenlő bánásmód követelménye és az esélyegyenlőség előmozdítása akkor valósulhat meg, ha a közoktatás terén általánossá válik az a gyakorlat, hogy minden gyermeknek veleszületett joga van az emberi méltósághoz.

A köznevelésben dolgozók alapvető feladata, hogy az általa ellátott gyermek hozzájusson minden olyan szolgáltatáshoz, amely ahhoz szükséges, hogy személyisége szabadon kibontakozhasson.

Alapelvek:

- Esélyegyenlőség biztosítása minden egyes gyermek számára.
- Sokszínű, érdekes, változatos, örömteli játék és mese átélése.
- Önmegvalósítás, önkibontakozás elősegítése.
- Sajátos, egyéni szükségletek kielégítése.
- Saját tempó a tevékenységek kivitelezésére.
- Elegendő idő biztosítása a tevékenységekre.
- Tevékenységek kiválasztása, lehetőségek biztosítása.

XI. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A szociális hátránnyal érkező gyermekek fokozottabb odafigyelést, gondozást, gondoskodást igényelnek.

Az eltérő szociális helyzetből adódó hátrányok enyhítése közös feladata a családnak, az óvodának, és a társadalomnak.

A szociálisan hátrányos helyzet kialakulását különböző károsan ható tényezők okozhatják:

- A család mikrokörnyezete, családi viszonyok.
- Egy főre jutó, alacsony jövedelem, anyagi tényezők.
- Munkanélküliség.
- Szociokulturális környezet negatív hatásai.
- Szülők alacsony iskolázottsága.
- A gyermek környezetében élők kifogásolható erkölcsi magatartása.
- Helytelen nevelési módszerek, nevelési problémák megoldatlansága.

Cél: A szociális hátrányok csökkentése, elfogadása, egyenlő esélyek megteremtésével, egyéni foglalkozásokkal.

Alapelv: Az esélyegyenlőség abban rejlik, hogy minden gyermek megkapja azt, ami a fejlődéséhez szükséges.

Feladataink a szociális hátrányok enyhítése érdekében

- Anyagi támogatás lehetőségeinek kiaknázása.
- Az önművelés igényének kialakítása.
- A tolerancia, segítőkészség kialakítása.
- A másság elfogadása.

- Praktikus ismeretek elsajátítása.
- A mindennapi élethez szükséges készségek kialakítása.
- Családi életre és egészséges életmódra nevelés.
- A testnevelés és a sport sajátos eszközeivel az alapvető mozgás-és feladatmegoldó képesség kialakítása.
- A szabadidő tartalmas eltöltésének igénye.
- A szociokulturális háttér alakulásának folyamatos figyelemmel kísérése.
- Olyan biztonságos környezet megteremtése, melyben a gyermek őszintén megnyilvánul.
- Egyéni szükségletek figyelembe vétele.
- Kapcsolattartás a segítő szervezetekkel, szükség esetén kapcsolatfelvétel.

Tevékenységek a szociális hátrányok enyhítésére

- Tehetséges gyermekek fejlesztése.
- Tanulási nehézséggel küzdők segítése.
- Mozgási, kulturális rendezvények látogatása.
- Sportolási lehetőségek megismertetése, biztosítása.
- A szülő, gyermek, pedagógus együttműködése.
- A gyermekvédelemmel összefüggő pedagógiai tevékenységek.
- Családlátogatás, szülőkkel való konzultáció.
- A szülők anyagi terheinek csökkentése érdekében tájékoztatás a lehetőségekről.
- A szülői közösség segítségnyújtása a rászorulóknak, amely lehet tárgyi, szociális, anyagi jellegű.
- A gyermek körülményeinek megismerése, folyamatos figyelemmel kísérése.
- Annak megállapítása, hogy képességeinek kibontakoztatásában mi akadályozza.
- Meghatározni a lemaradás mértékét, minőségét.
- Meghatározni a fejlődési utat.

AJÁNLOTT SZAKIRODALOM

- Óvodai nevelés játékkal, mesével - Elmélet és módszertan I; Szöveggyűjtemény II-V. Szerkesztette: Zilahy Józsefné - Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1996.
- Bezerédi Amália (1840): Flóri könyve. - Kiadja Heckenast Gusztáv Pesten. Hasonmás kiadás, Szekszárd, 1987.
- Bettelheim Brunó (1985): A mese bővölete és a bontakozó gyermeki lélek. - Gondolat Könyvkiadó, Budapest
- Buda Béla (1986): A személyiségfejlődés és nevelés szociálpszichológiája. - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- Gazda Klára (1980): Gyermekélet Esztelneken. - Kriterion Könyvkiadó, Bukarest
- Gordon, Thomas (1990): P.E.T. A szülői eredményesség tanulása. - Gondolat Kiadó, Budapest
- Hermann Imre és Hermann Alice (1959): Az első tíz év. A gyermek lelki élete magyar írók, művészek, tudósok önéletrajzában. - Tankönyvkiadó, Budapest
- Hermann Alice (1982): Emberré nevelés. - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- Jávorszky E. (1998): Fejlődéspszichológia. - Edu-tech Kiadó, Sopron
- Kodály Zoltán (1958): Zene az óvodában. - Zeneműkiadó, Budapest
- Kósa László - Szemerényi Ágnes (1973): Apáról fiúra. - Móra Könyvkiadó, Budapest
- Mérei Ferenc - V. Binét Ágnes (1969): Gyermeklélektan. - Gondolat, Budapest
- Páli Judit (1990): Játék, tanulás, játékos tanulás. - Óvodai nevelés, 1990. 6. szám
- Mérei Ferenc (é. n.): Lélektani napló I., II., III., IV. - Művelődéskutató Intézet, Budapest
- Polcz Alaine (1987): A rend és a rendtelenség. - Kozmosz Könyvek, Budapest
- dr. Ranschburg Jenő (1984): Szeretet, erkölcs, autonómia. - Gondolat Kiadó, Budapest
- dr. Ranschburg Jenő (1995): Félelem, harag, agresszió. - Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest
- Stöckert Károlyné: Játékpszichológia (Szöveggyűjtemény). - Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 1995.

- Vekerdy Tamás (1989): Az óvoda és az első iskolaévek - a pszichológus szemével. - (Pszichológia nevelőknek sorozat) Tankönyvkiadó, Budapest
- Zilahy Józsefné (1989): Javaslatok az óvodai mese-versmondáshoz. - Veszprém Megyei Pedagógiai Intézet, Veszprém, 1989. (Módszertani levelek, 1989/5.)
- Zilahy Józsefné (1990): Mese-vers az óvodában. 1. kötet: Elmélet és módszertan. 2. kötet: Szöveggyűjtemény. - Budapest, Tankönyvkiadó, 1990 (Tanító- és Óvóképző Főiskolák egységes jegyzet)
- Kósáné Ormai Vera (2001.) A mi óvodánk (Nevelépszichológiai módszerek az óvodában) – Okker
- Jean Piaget : Szimbólumképzés gyermekkorban – Paulus Hungarno/Kairosz
- Darmos István (2005): Újesztendő, lyukas kendő – Magyar Kultúra Kiadó Kft. Győr
- Dömötör Tekla 1986.: Régi és mai népszokások Tankönyvkiadó, Budapest
- Dr. H. Tóth István 1994.: Ötlettár (a hagyományörzésre nevelő pedagógusoknak) Origó stúdió, Kecskemét
- Papp Kornélia 2006.:Szájról szájra, kézzől kézre I-III, Szentendre, Geobook Hungary Kiadó

SZAKDOLGOZATOK

- *Játékok, bábok, eszközök felhasználási lehetőségei az óvónő munkájában (1997).*
Készítette: Tóthné Ferencz Henriette.
Csopak, Óvoda
- *A minőségbiztosítás kezdeti lépései (2001.)*
Készítette: Szántiné Váradi Zsuzsanna
Csopak, Óvoda
- *Fejlesztőpedagógia az óvodában, fejlesztési lehetőségek vegyes csoportban (2004.)*
Készítette: Tóthné Ferencz Henriette.
Csopak, Óvoda
- *Az intézményi alapidokumentumok szerepe az intézmény irányításában (2008.)*
Készítette: Tóthné Ferencz Henriette.
Csopak, Óvoda
- *Természetvédelemre nevelés (1997.)*
Készítette: Nyirőné Németh Marianna.
Csopak, Óvoda
- *Gyermektánc az óvodában, iskolában*
Készítette: Ecsedi Ildikó
Csopak, Óvoda